

Pedagógiai program

Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium
(036379)

2020

**A nevelőtestület a legutolsó módosításokkal elfogadta:
2020. augusztus 24-én.**

Tartalomjegyzék

1. Bevezető - az intézmény rövid története.....	4
2. Pedagógiai alapelveink, céljaink	8
3. A személyiség- és közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink	14
3.1. A személyiség- és közösségfejlesztés főbb szinterei.....	14
3.2. Hagyományörzés	17
3.3. A kisközneveléssel kapcsolatos speciális feladatok	20
3.4. A 9-13. évfolyamos diákok nevelésének főbb célkitűzései.....	21
3.5. A nemzeti kultúra megismertetése, a szűkebb és tágabb hazához való kötődés erősítése	24
4. Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek	26
5. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység.....	28
6. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok, bűnmegelőzési program	30
6.1. A gyermekvédelmi és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos munka területei.....	30
7. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység	33
8. A szülő, a tanuló, a pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei.....	34
8.1. Tanulói részvétel az iskolai közéletben	35
8.2. A szülői részvétel az iskolai közéletben	37
9. A gimnázium kínálata a nyolcadik osztályt végzett tanulóknak.....	40
9.1. Matematika-informatika csoport	41
9.2. Természettudományos csoport	41
9.3. Magyar-történelem csoport.....	41
9.4. Általános tantervű csoport.....	42
9.5. Emelt szintű német és angol csoport	42
9.6. A felvételi eljárás rendje a négyosztályos gimnáziumi képzéseinkre.....	42
10. Az Illyés Gyula Gimnázium kínálata a negyedik osztályosoknak	44
10.1. Felvételi eljárási rend a nyolcosztályos tagozatunkra.....	46
11. A Dombóvári Illyés Gyula Gimnáziumban alkalmazott óratervek.....	47
11.1. Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok a 10-12. évfolyamon a kerettanterv előírásai alapján a 2017/2018. tanévtől	47
11. 2. Óratervek a 2020/2021-es tanévtől a módosult kerettantervi előírások alapján.....	56
12. A nem kötelező (választható) tanórai foglalkozások	72
13. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái.....	73
13.1. A szóbeli tanulmányi eredmények értékelése.....	73
13.2. Az írásbeli eredmények értékelése	73
13. 3. A magatartás értékelése	74

13. 4. A szorgalom értékelése.....	75
13. 5. A tantestület határozata az írásbeli és szóbeli jegyek éves megoszlásáról	75
13. 6. Az emelt szintű csoportok megszervezése, a szerzett érdemjegyek beszámítása.....	76
13. 7. A modul (integrált) tantárgyak értékelésének szabályai.....	77
13. 8. A hagyományostól eltérő értékelési eljárások	77
13. 9. Az osztályozó vizsga szabályai	77
13. 10. Különbözeti vizsgák	83
13. 11. Iskolai belső vizsgák.....	83
13. 12. A javítóvizsga szabályai.....	87
13. 13. A tanuló továbbhaladásának általános szabályai.....	90
13. 14. A tanuló átvétele más intézményből.....	91
13. 15. A tanulói jogviszony megszűnése	91
13. 16. Az otthoni és napközis felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	91
14. Az intézmény által a diákoknak adományozott címek, elismerések	93
15. Csoportbontások.....	94
16. Felkészítés az érettségi vizsgákra	95
17. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók megismertetése a településünkön élő nemzetiségek kultúrájával.....	96
18. Német nemzetiségi képzés az intézményben	97
19. Az emelt óraszámú érettségi felkészítés általános céljai, feladatai.....	98
20. A tanulók fizikai állapotának felméréséhez szükséges módszerek.....	99
21. Az osztályfőnöki munka tartalma, általános feladatai.....	100
22. A diákok közösségi szolgálatának megszervezése	101
23. Erkölcstan / hit- és erkölcstan oktatása Dombóvári Illyés Gyula Gimnáziumban	104
24. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	107
25. Érvényességi rendelkezések.....	110
25. 1. A pedagógiai program érvényessége.....	110
25. 2. A pedagógiai program módosítása	110
25. 3. A pedagógiai program felülvizsgálata.....	110
Mellékletek	111
1. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program	112
2. Gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.....	133
3. Egészségnevelési program.....	142
4. Környezeti nevelési program.....	156

1. Bevezető - az intézmény rövid története

A század első évtizedében a rohamosan gyarapodó Dombóváron felmerült egy gimnázium alapításának szükségessége. A polgárok törekvéseit siker koronázta: a Vallási és Köznevelési Minisztérium engedélyezte, hogy katolikus főgimnázium létesüljön. **1913 szeptemberében a korábbi Belvárosi Általános Iskola, a mai TM EGYMI Móra Ferenc Tagintézménye Szabadság utcai épületében ült iskolapadba a 111 elsős kisdiák, köztük mai névadónk, Illyés Gyula.** 1921-ben rendezték az első érettségi vizsgákat, s ez évben lett az iskola neve: „Dombóvári Királyi Katolikus Esterházy Miklós Főgimnázium”. Az ideiglenes elhelyezés közel két évtizeden át megmaradt. 1927-ben dr. Klebelsberg Kunó kultuszminister új épület létesítésére tett 700.000 pengős ajánlatot úgy, hogyha ez szükséges, közel egymillió pengőig kiegészíti.

1928-ban Alpár Ignác vezetésével, dombóvári iparosok közreműködésével kezdődött az építkezés, és ma szinte hihetetlen, hogy pontosan egy év elteltével a városnak ma is díszére váló, az akkori szinten minden igényt kielégítő épületbe költözhetett a tanári kar és a tanulóifjúság. Az építők kiváló munkáját jelzi, hogy azóta csak a tetőzetet, a fűtési és csatornarendszert kellett teljes egészében felújítani.

Az oktatás 1948-ig nyolc évfolyamon folyt. Évfolyamonként egy-egy osztályban a harmincas, negyvenes években már 40-nél is több jelölt érettségizett évenként. Érdemes megemlíteni, hogy a lányok egészen az ötvenes évekig csak magántanulóként tanulhattak.

A gimnázium neve 1945-től az 1948-as államosításig szinte tanévenként változott, majd 1950. augusztus 31-től 1989. augusztus 31-ig Gógös Ignác nevét viselte.

A gimnázium tanulmányi rendjének magas színvonalát biztosította, hogy az intézmény élén olyan igazgatók álltak, akik a politika gyors fordulatait lehetőség szerint igyekeztek a kapun kívül tartani. Kevés iskola mondhatja el magáról, hogy az elmúlt közel hatvan évben mindössze hat igazgatója volt (Szanyi István, Miklós Péter, Gelencsér József, Dr. Berta Bálint, Dr. Szenyéri Zoltán, Bódogh Zoltán).

A vidéki tanulók mindig jelentős számban tanultak a gimnáziumban. Helyzetüket jelentősen megkönnyítette, hogy 1946-ban megnyitották a Gyenis Antal Népi Kollégiumot, 1972-ben pedig elkészült a gimnázium telkén az új, 84 tanulót befogadó épület, amelybe 1978-ban a lányok is átköltöztek.

A hatvanas években az iskola létszáma 600 fölé emelkedett, egy-egy évben négy-négy párhuzamos osztályban is tanultak gimnazisták. Újdonságként megjelent a később nem túl sikeresnek ítélt 5+1-es oktatási forma. Az 1962-63-as tanév a jubileum jegyében telt el. Az alapítás ötvenedik évfordulóján 1963. június 23-án az öregdiákok, érdeklődő dombóváriak százai vettek részt az iskola udvarán az egész napos rendezvényen.

A következő években szerveződtek a tagozatos osztályok: először olasz és francia nyelvből, majd ez utóbbi helyett németből. A fizika tagozatról minden évben az érettségizők jelentős része folytatta felsőfokú tanulmányait műszaki egyetemeken, főiskolákon.

1981-82-ben a kötelező fakultációs rendszer váltotta fel a tagozatos oktatást, amely csak részben vált be. A kilencvenes években újjá szerveztük „speciális tantervű osztály”-ok néven a tagozatos rendszert. Eredményesen működött a matematika speciális tanterv szerinti oktatás, amelyet a számítástechnika iránt mutatkozó nagy érdeklődés miatt az 1997-98-as tanévben matematika-számítástechnika speciális tantervű csoporttá alakítottunk át.

1998-ban érettségiztek először a német speciális tantervű csoport tanulói, valamennyien már a harmadik osztályban középfokú „C” típusú nyelvvizsgát tettek.

1988-ban intézményünkbe helyezték át az egészségügyi szakközépiskolai osztályt. A hat év alatt, amíg itt működött a tagozat, nem csökkent az oktatás színvonala. Ezt bizonyítja, hogy a vegyes típusú középiskolák felvételi statisztikája alapján összeállított rangsorban iskolánk országosan az első tízbe került.

1987-ben jubileumi ünnepségsorozattal emlékeztünk meg alapításunk 75. évfordulójáról. Az akkor kiadott évkönyv hasznából restauráltattuk Marczell György gyönyörű seccóját, amelynek avatása egybeesett Illyés Gyula nevének felvételével. Az emlékezetes ünnepségen volt tanítványunk, Rátkai Ferenc művelődési miniszterhelyettes mondott beszédet, és Sinkovits Imre színművész versmondása emelte az esemény rangját. A Marczell-secco képeslap változatának értékesítésével sikerült Sarkantyú Simon seccójának restaurálása is.

1991 szeptemberében újra 10 évesek léptek be iskolánk kapuján. Iskolánk az országban az elsők között kezdeményezte a nyolcosztályos gimnáziumi oktatás bevezetését. Az érdeklődés minden várakozást felülmúlt, az első tanévre 96 negyedik osztályos kisdíák jelentkezett, amely azóta is jelentkezési csúcs.

A további években a jelentkezők száma fokozatosan csökkent, de az utóbbi években is volt a tagozatra 30-35 jelentkezőnk, így ez a képzési forma bizonyult összességében a legnépszerűbbnek, így a legstabilabbnak. Jelenlegi célunk ezért az, hogy az iskola legeredményesebb tagozatát megtartsuk, hiszen a szülők és a kisdíákok részéről változatlan igény mutatkozik iránta.

Nem szabad tagadni, hogy az ötödikesek fogadása az általános iskolák számára sok hátránnyal jár, de úgy véljük, hogy adminisztratív módon soha nem lehet jó döntést hozni. ***A szülő jogszabályokban rögzített alapjoga, hogy megválaszthassa a gyermeke képességeinek, igényeinek megfelelő képzést. Ez a tagozat hitünk szerint a tehetséggondozás egyik leghatékonyabb módja, ezért hosszú távon is van a létjogosultsága.***

2004-ben bővült iskolánk palettája a nyelvi előkészítő osztállyal. Kezdetben sok szülő és diák fogadta idegenkedve ezt a lehetőséget, mondván, hogy „veszít” egy évet a tanuló. A későbbi tanévek bizonyították a képzés hatékonyságát, hiszen az itt végzett tanulóink kiemelkedő többsége a fő nyelvből középfokú nyelvvizsgát, vagy azzal egyenértékű emelt szintű érettségi vizsgát szerzett. Ez a siker többlet pontokat jelentett nekik a felvételi eljárásnál. Sajnos a kezdeti évek tanulói lelkesedése néhány évi működés után eltűnt, így 2011 után nem tudtunk beiskolázni nyelvi előkészítő osztályt.

1997 és 2008 között működött az iskolában OKJ szerinti képzés, először ügyintéző-titkári, majd idegenforgalmi ügyintéző szakon. Az intézmény neve is – átmenetileg – Illyés Gyula Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégiumra módosult. Az első években nagyon népszerűek voltak ezek a képzések, sokan jöttek a város másik két középiskolájából és vidékről is. A későbbiekben csökkent az ilyen jellegű szakképzés iránti érdeklődés, hiszen jóval könnyebben és nagyobb létszámban lehetett a felsőoktatásba bekerülni. 2008 után már nem tudtunk OKJ csoportot indítani, így az akkori fenntartónk úgy döntött, hogy az intézmény nevéből is törölni kell a „szakközépiskola” kifejezést.

Sajnos ebben az időszakban rohamosan csökkent az érdeklődés az iskola kollégiuma iránt is. Végül a létszámunk olyan alacsony mértékűre esett vissza, hogy a város számára az épület

már nem volt gazdaságosan működtethető, így néhány évvel ezelőtt a bezárás mellett döntöttek. A dombóvári gimnázium kollégistáit az Apáczai Szakgimnázium kollégiuma fogadja be napjainkban is.

Az iskolai szolgáltatásoknál a kollégiummal együtt nagy veszteséget jelentett a helyi menza megszüntetése. Jelenleg a diákjaink a Belvárosi Általános Iskolába és az Esterházy Szakképző Iskola és Kollégiumba járhatnak át ebédelni.

Az iskola a képzési palettáját folyamatosan az igényekhez, a gazdasági és társadalmi környezet változásaihoz igazítja. Ennek jegyében a 2012-2013-as tanévre vonatkozóan újra meghirdettük az emelt szintű nyelvi csoportokat, valamint a diákoknak már a 9. évfolyamtól lehetőségük van a legfontosabb természettudományos tantárgyak magasabb óraszámú való tanulására.

A centenáriumi tanévben jelentősen átalakult hazánk közoktatásának irányítása. A dombóvári gimnázium fenntartója is az állam lett. A jogszabályi követelményeknek megfelelően ebben a tanévben kellett átdolgoznunk a tantárgyak szerinti követelményeket is. Bízunk benne – immáron az irányító *Tamási Tankerületi Központtal* együttműködve -, hogy a XXI. század kihívásainak és feladatainak is elődeink szellemében és az ő teljesítményükhöz méltóan fogunk megfelelni.

2. Pedagógiai alapelveink, céljaink

Intézményünk számára a legfontosabb oktatási cél az érettségre és a továbbtanulásra való minél teljesebb és korszerűbb felkészítés, ennek érdekében igyekszünk tudatosan különválasztani a közép- és emelt szintű követelményeket, a tanórai munkát ennek megfelelően tervezzük. Az iskola képzési palettáját ennek szellemében alakítottuk ki, így – a tanulók választásától függően – mind a humán, mind a reál tantantárgyak oktatása már a 9. évfolyamon nagyobb óraszámban történhet. A sikeres egyetemi-főiskolai felvételi érdekében gimnáziumunk a 11-12. évfolyamon szinte mindegyik tantárgyból szervez felkészítést a közép- és emelt szintű érettségi vizsgákra.

Az Illyés Gyula Gimnázium a korábbi évtizedekben kiváló felvételi mutatókkal, sikeres érettségi vizsgákkal rendelkezett. **Célunk, hogy a kivívott elismertséget megőrizzük.** Tudjuk, hogy a diákok felkészültsége, motivációja átlagosan rosszabb az iskolánkba való érkezéskor, mint korábban, személyes példánkkal, felkészültségünkkel, hitelességünkkel mégis el kell érünk, hogy a diákok többsége megértse az általános műveltség, a szaktárgyi tudás jelentőségét és fontosságát, legyen igénye az állandó önművelésre.

Tehetséges tanulóinkat arra ösztönözzük, hogy a megyei, országos és egyéb versenyeken saját épülésükre és iskolájuk hírnevének növelésére eredményeket érjenek el. Sikereket azonban csak úgy produkálhatunk, ha a jó adottságokkal rendelkező gyerekekkel kiemelten foglalkoznak a tanárok, ezért **folytatni kívánjuk a tehetséggondozás gazdag iskolai hagyományait.**

Az intézmény kiemelt célja, hogy az országos méréseken, vizsgákon a diákok megtartsák a korábban elért jó teljesítményszintjüket.

A tehetséggondozás mellett egyenrangúan fontos célnak tartjuk az intézményi hátránykompenzációt. Ennek érdekében – a diákok igényeinek felmérése alapján – korrepetálásokat, felzárkóztató órákat, egyéb segítő foglalkozásokat szervezünk.

A differenciált oktatás megvalósítása nehezen képzelhető el a tanulók alapos megismerése nélkül. Akár osztályfőnöki óra keretei között, akár a bevezető szaktárgyi órákon gondot kell fordítani a diákok tanulási profiljának, tanulási stílusának, érdeklődésének megismerésére.

Az eredményesség fontos előfeltétele, hogy tanítványainkat önálló gondolkodásra, a tanultak alkalmazására neveljük. Az ismeretátadás nem valósulhat meg eredményesen a különböző tanulói kompetenciák fejlesztése nélkül, ezen belül is nagy szerepe van a tantárgyspecifikus képességek fejlesztésének.

A szellemi felkészítés mellett nagy szerepet tulajdonítunk a testedzésnek, az egészséges életmódra történő nevelésnek. Ennek jegyében az iskola biztosítja a mindennapos testnevelés feltételeit. A diákok a kötelező tanórák mellett látogathatják az iskolai edzéseket, tömegsport-foglalkozásokat. A sportban tehetségesek számára biztosítjuk testnevelés tantárgyból az érettségi vizsgákra történő felkészítést. A tanórákon kívül szabadidős programok, házi bajnokságok, sportversenyek keretében is lehetősége van a diákoknak a mozgás, a játék, a versenyzés örömeit, izgalmát átélni, hiszen tudjuk, hogy ezeknek a programoknak a sporton kívül rendkívül erőteljes egyéniség- és közösségformáló szerepe is van.

A tanulmányi munka mellett egyenrangúan fontosnak tartjuk a ránk bízott tanulók személyiségformálását, értékelvű nevelését. E cél elérése érdekében nélkülözhetetlen a tantestület példamutatása, a problémák lehetőség szerinti közös megoldása. A diákok szakmailag felkészült, hiteles egyéniségeket fogadnak el, akikre valóban fel tudnak nézni, akik pozitív emberi és pedagógusi tulajdonságokkal rendelkeznek.

Az iskolának, a tanárnak a kiszámíthatóságot, a következetességet kell sugároznia. Ennek jegyében szabályoztuk konkrétan és szigorúan az iskolai ellenőrzések rendjét, az intézmény munkarendjét. Az egyre gyengébb családi szocializáció ellenére is kötelességünk kialakítani tanulóinkban a normakövetést, az egymás és a felnőttek iránti tiszteletet, megbecsülést.

Az eredményes munka előfeltétele a kiegyensúlyozott, harmonikus tanórai hangulat. A tanórák elején szakmai és érzelmi típusú bevezetést (beavatást) kell megvalósítani, minden pedagógusnak képesnek kell lenni az egyéniségével is bizalmat ébresztetni a diákokban. A kevésbé aktív diákokat is meg kell szólítanunk, segítséget kell nyújtani mindenkinek a tantárgyak tanulásához szükséges egyedi és általános módszerek megismerésében. Lehetőséget kell adni a tanulóknak az értékelések során saját tudásuk és társaik tudásának értékelésében.

A diákoknak gyakran kell adnunk olyan feladatokat, amelyek az önálló kutatást várják el. A tanórákon kiemelt szerepet kell juttatni az önálló diákelőadásoknak, prezentációknak.

Törekednünk kell arra, hogy megfelelő módszertant alakítsunk ki a diákokban az önálló IKT-előadások megtartásához. Digitális tananyagokat is kell az interneten a diákok rendelkezésére bocsátani. A tanórákon kerüljenek elő a vitás kérdések, amelyekről a diákok kifejtik véleményüket.

A változatos óraszervezési és módszertani technikák alkalmazása mellett minden pedagógus kiemelt feladata az adott tantárgy tanulásához szükséges módszerek átadása, amellyel növelni lehet a diákok motivációját.

Oktató-nevelő munkánk alapja a szaktanár által közvetített tudás, az oktatási-tanulási folyamatban érvényesülő következetesség, a tanár személyisége, magatartása által közvetített általános emberi értékek.

Ezeket egészítik ki a speciális területet fejlesztő foglalkozások:

- az osztályfőnöki órák
- az osztályfőnöki órák menetébe épített pszichológiai, s egyéb szituációjátékok
- az egészség- és környezeti nevelési programban külön megfogalmazott tevékenységek
- ide tartoznak a szabadabb munkaformákat kínáló tanórákon kívüli tevékenységek (pl. szakkörök, könyvtárhasználat; kirándulások, táborozások).

Céljaink megvalósulását szolgálja az iskolai házirend, amelyet maradéktalanul be kívánunk tartatni a tanulókkal. Szigorúan, de igazságosan büntetjük a későket, az egészséges munkafegyelmet rendszeresen megsértőket. **A demokrácia szellemében a diákokat partnerként kívánjuk kezelni,** velük nyugodt hangnemben, kiegyensúlyozottan kommunikálunk, de a kölcsönös tiszteleten alapuló viszony **nem vezethet parttalan engedékenységhoz.** A növekvő számú probléma ellenére képessé kell válnunk a hatékony konfliktuskezelésre. A diákokkal, a szülőkkel lehetőség és igény szerint hagyományos csatornákon és a személyességen kívül IKT-eszközökkel is kommunikálunk.

Az erélytelenség azt eredményezheti, hogy sem a tanórákon, sem a tanórán kívüli foglalkozásokon, rendezvényeken nem fognak a kívánt módon viselkedni az „elengedett” diákok.

Iskolánkban is egyre több a tanulási, beilleszkedési vagy magatartászavarral küzdő tanuló. A róluk való gondoskodásban főleg az osztályfőnököknek, a szaktanároknak, a gyógypedagógusoknak és az ifjúságvédelmi felelősnek van szerepe.

Az iskola biztosítja a jogszabályban előírt órakereteket a diákok képességeinek fejlesztéséhez, ugyanakkor el is várja és szigorúan ellenőrzi a foglalkozásokon való részvételt.

Amennyiben itt, az iskolában derülnek ki bizonyos – sokszor veleszületett betegségekre visszavezethető – problémák, kötelességünk az érintett a tanulókat a megfelelő szakértői bizottságokhoz küldeni, hogy ők állítsák fel a diagnózist, s javaslatot tegyenek a további teendőket illetően. A követelményeinkben is tekintettel kell lennünk az ő nehézségeikre, a szaktanároknak igazodniuk kell a szakértői bizottságok véleménye alapján meghozott intézményvezetői határozatokhoz. Szükség esetén számukra külön feladatokat kell összeállítani.

A világban való eligazodás alapfeltétele az **idegen nyelvek** elsajátítása. **A gimnáziumi követelményeknek megfelelően minden diákunknak biztosítjuk és előírjuk két idegen nyelv tanulását, amelyek közül az egyik mindig a hétköznapi életben, a tudományban, az informatikában meghatározó angol nyelv.** Az idegen nyelvek dokumentált ismerete nagyon fontos a továbbtanuláshoz is, hiszen az emelt szintű jeles érettségik, a nyelvvizsgák többletpontokat jelentenek a jelentkezéseknél. **Ezért kiemelt célunk az, hogy a diákjaink minél nagyobb arányban úgy fejezzék be középiskolai tanulmányaikat, hogy rendelkeznek legalább egy középfokú C típusú nyelvvizsgával vagy az annak megfelelő érettségi eredménnyel.** A tantárgyfelosztásnál nagy óraszámot biztosítunk az idegen nyelveknek, és a hatékony oktatás érdekében igyekszünk kis létszámú, homogén csoportokat kialakítani.

A technikai fejlődés ma már nélkülözhetetlenné teszi, hogy mindenki rendelkezzen felhasználói szintű informatikai ismeretekkel. Ezért minden tantárgy oktatásába integrálnunk kell a számítástechnikai ismereteket, meg kell tanítanunk a diákokat arra, hogy a tanítás-tanulás folyamatában hogyan használhatják a modern technikát, az internetet. Tanóráinkon alkalmaznunk kell a korszerű digitális taneszközöket, az interaktív táblát, olyan feladatokat kell adnunk a diákoknak, amelyek az internet, a korszerű adatgyűjtés eszközeit érintik, ezeket az órákon közösen kell megbeszelnünk, ellenőriznünk. A tanulás segítésére digitális tananyagokat bocsátunk a tanulók rendelkezésére, szükség szerint on-line közösségeket szervezünk.

A tanóráinkon rendszeresen utalunk kell a tananyag és a mindennapi élet kapcsolódásaira, hogy ezzel is segítsük a diákokat a modern világban történő eligazodásban.

Ezzel az eszközzel, s más pedagógiai módszerekkel el kell érünk, hogy növeljük érdeklődésüket, tanulási motivációjukat. Munkánk sikerességének egyik eszköze lehet, hogy szakszerűen, következetesen, de a tanulók számára érthetően használjuk a tantárgyakhoz kapcsolódó szaknyelvet.

Gyakran alkalmazunk olyan példákat, jelenségeket, amelyekkel a tananyag más tantárgyak ismereteivel kapcsolatba hozható. Tanóráinkon alkalmaznunk kell a tankönyvön, kötelező eszközökön kívüli más forrásokat is, amelyeket a diákokkal közösen értelmezünk. A tanári magyarázaton kívül nagy hangsúlyt kell fektetnünk a tevékenykedtetésre, a diákok véleményének kikérésére. A tanórákon, az értékeléseknél különböző szabályokat alakítunk ki a bemeneti lehetőségek és a kimeneti célok alapján.

Pedagógiai eredményességünkhöz nélkülözhetetlen a családdal, a szülőkkel való kapcsolat elmélyítése. Ez nem korlátozódhat a kötelező találkozókra, szülői értekezletekre és fogadóórákra. Ha probléma adódik, a szaktanárok, az osztályfőnökök azonnal felveszik a kapcsolatot az érintett diákok szüleivel. Az eredményes kommunikációt segíti az iskolaszék, az intézményi tanács, a szülői munkaközösség rendszeres összehívása, tájékoztatása az iskola aktuális ügyeiről, kéréseiről. **Rendezvényeinkre szeretettel invitáljuk a kedves szülőket,** hogy osztozzanak velünk az iskola dicsőségében, gyönyörködjünk együtt a gyermekek tudásában, képességeiben, művészetek iránti fogékonyságában.

Kiemelt feladatunknak tartjuk, hogy tanulóinkból olyan felnőtteket neveljünk, akik **környezettudatosak**, azaz tisztában vannak napjaink **környezeti problémáival**, és a **fenntartható fejlődés** érdekében maguk is mindent megtesznek saját mikrokörnyezetükért. **El kell érünk, hogy a diákok belső készletéből is törődjenek az iskola helyiségeivel, bútorzatával, felszereléseivel, óvják az épület és az udvar tisztaságát, növényzetét.**

Fontosnak tartjuk, hogy ébren tartsuk tanulóinkban hazaszeretetet, a szülőföldhöz történő kötődést. Ehhez nélkülözhetetlen az iskola, városunk múltjának, értékeinek ismerete.

E cél érdekében veszünk részt a városi programokon, megemlékezéseken, s igyekszünk az iskolai ünnepélyeken, tanulmányi kirándulásokon, tanórákon diákjainkat megismertetni történelmi hagyományainkkal, kulturális és művészeti értékeinkkel, nevezetességeinkkel.

Iskolánk szoros kapcsolatot alakított ki korábbi fenntartónkkal, Dombóvár Város Önkormányzatával. Ezt a szívélyes viszonyt annak ellenére is fenn kell tartanunk, hogy az iskola a Tamási Tankerületi Központ irányítása alá került.

Fontos, hogy intézményeink viszonyát a kölcsönös bizalom és egymás munkájának megbecsülése hassa át. Szeretnénk, ha mindennapjainkba is betekintve, személyes tapasztalatok alapján ítélnék meg tevékenységünket.

Büszkék vagyunk, ha a város képviselői elfogadják invitálásunkat iskolánk nagyobb ünnepéyeire, rendezvényeire, örülünk azoknak a kiegészítő anyagi támogatásoknak, amelyeket az önkormányzat nyújt az iskolai rendezvények lebonyolításához.

Nem csupán a tanítás során kell arra törekednünk, hogy a diákok úgy érezzék, céljaiknak megfelelő iskolát választottak. **Élményeket kell számukra nyújtanunk, amelyek kialakíthatják bennük azt az érzést, hogy valóban az alma materhez tartoznak.**A tanórán kívüli tevékenységek segítenek bennünket abban, hogy megértsük a problémáikat, jobban megismerhessük a diákok személyiségét. E cél elérésében az iskolán kívüli helyszíneknek (erdei iskola, táborok, túrák) is nagy jelentőségük van.

3. A személyiség- és közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink

3.1. A személyiség- és közösségfejlesztés főbb szinterei

A személyiség- és közösségfejlesztés leginkább a tanítási órák keretében valósulhat meg, hiszen a leghosszabb időt itt tölti el a tanár a rá bízott diákokkal. Minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy a diákoknak valóban korszerű ismereteket adjunk át, amelyekkel sikeresen állhatnak helyt az érettségi vizsgákon, versenyeken, egyéb megmérettetéseken.

Az órákon nélkülözhetetlen a megfelelő tanórai fegyelem, a jó munkaléggör kialakítása. Ez mindenekelőtt a tanár feladata és felelőssége. Személyiségünkkel, fellépésünkkel, szakmai felkészültségünkkel azt kell a tanulók felé közvetítenünk, hogy bizonyos alapvető normákat a magunk számára is kötelezőnek gondolunk, s így könnyebb ezeket a diákokkal is elfogadtatni. Így érhető el az a cél, bizalmat sugározzon a pedagógus, segítse a kevésbé aktív tanulók megnyilatkozását.

A szociális kompetencia következő összetevőinek fejlesztése is szükséges: együttműködés, szabálytartás, önfegyelem, önismeret, stressztűrés, versengés, tolerancia. Az iskola a lehetőség szerint igyekszik megismerni a tanulók személyes és szociális képességeit. Ennek elemei a bemeneti mérések, az osztályfőnöki és egyéb órákon végzett képességmérések, személyiségi tesztek. A személyiségfejlesztésben kiemelt szerepe van a kulcskompetenciáknak.

Lehetőség szerint törekedni kell arra, hogy a gyerekeket bevonjuk az órai munkába. Alkalmazni kívánjuk az újfajta kooperatív tanítási technikákat, helye van az órákon a csoportmunkának, a vitának, a játékosságnak, a projektfeladatoknak. Fenntartjuk azonban azt a véleményünket, hogy nem lehet mindig ilyen módon oktatni. Csoportmunka alkalmazása esetén is figyelniünk kell arra, hogy minden diák feladatot kapjon és szerepeljen, valamint sor kerüljön az elhangzottak összegzésére és rögzítésére.

Létjogosultsága van a hagyományos módszereknek, a frontális osztálymunkának is, hiszen bizonyos tananyagrészeket csak így lehet elsajátíttatni a diákokkal. **Úgy szeretnénk tehát reformerek lenni, hogy támaszkodni kívánunk az évtizedek során felhalmozott pozitív tapasztalatokra, módszerekre is.**

Diákjainknak szükségük van az olyan tevékenységekre, feladatokra is, amelyek a számukra szereplési (akár tanórán kívüli) lehetőséget adnak, így fejlődik a tudásuk mellett a személyiségük is.

Az 5-6. évfolyamon (igény szerint egyéb évfolyamokon) biztosítjuk diákjaink számára a napközis foglalkozásokat. Az a cél vezetett bennünket, hogy ez által könnyebbé tegyük az általános iskola és a gimnázium közötti átmenetet, az írásbeli házi feladatokat itt írhatják meg a diákok, s lehetőség van a tananyag kikérdezésére is.

A napközis tanárok feladata a kikérdezés, az órai jegyzetek ellenőrzése, hiszen ebben az életkorban az önálló tanulás képessége még nem alakult ki minden tanulóban. Igyekszünk olyan kollégákat felkérni a napközis nevelői munkára, akik tanítják is az osztályt, így több lehetőség van a gyakorlásra, az ismétlésekre, a tét nélküli, bizalomerősítő leckefelmondásra.

Fontosak az érdeklődés felkeltésében a különböző szakkörök, hiszen ezek kötetlenebb légkörűek, s ezeken általában nincs „tétre menő” osztályozás. A diákok igényeinek figyelembe vételével arra törekszünk, hogy a szakkörök ne csupán a tantárgyakkal foglalkozzanak, tanulóinknak lehetőségük legyen képességeik kibontakoztatására a művészetek, a sport területén is. Hagyományai van a gimnáziumban a rajzszakkörnek, az énekkarnak, a délutáni játékos sportfoglalkozásoknak.

Új lehetőséget nyújtott számukra a 2011-2012-es tanévtől a KÖR-TE SULI program, amelynek keretében játékosan ismerkedhettek meg a természet csodáival. Az önképzőkör tanulói terepgyakorlatokon, kirándulásokon vehettek részt, lehetőség nyílt tartalmas kísérletek elvégzésére, így valóban megszerethették a természettudományos tantárgyakat. A program 2011-ben elnyerte a Szegedi Egyetem kutatóiskolája címet, az ezzel járó anyagi támogatásokkal és természetesen szakmai elvárásokkal együtt. A sikeres program alapján határoztuk el, hogy már a 9. évfolyamtól hirdetünk intézményünkben, magasabb óraszámban természettudományos képzést.

Szintén 2011-től indult el az újságíró szakkör. A diákok így fontos területen kapnak saját élményeken alapuló tudást és gyarapodó képességeket. Az ifjú újságírók egyrészt a félévente legalább egy alkalommal megjelenő elektronikus gimnáziumi újságban kapnak publikálási lehetőséget, másrészt többször kéri fel őket kisebb anyagok írására a megyei lap számára is.

A diákok véleményének, igényeinek tolmácsolásában, érdekképviselésük ellátásában döntő szerepe van a diákönkormányzatnak. Az iskolai demokrácia jegyében ez a szervezet önállóan alakítja ki működési rendjét, s választja meg tisztségviselőit. A fontos döntések előtt, pl. az iskolai alapdokumentumok átdolgozása, elfogadása során, a fegyelmi vizsgálatokon, a programok szervezésében számítunk a tanulók hatékony részvételére.

Sajnos az elmúlt tanévek tapasztalatai azt mutatják, hogy az ifjúság aktivitását, tényleges részvételét az iskolai közéletben egyre nehezebb elérni, ezért mozgósításukban döntő szerepe van a diákmozgalmat segítő tanárnak és az osztályfőnököknek. Ennek ellenére törekednünk kell arra, hogy elősegítsük a diákok önálló véleményformálását a tanórákon, ösztönözzük az iskolai közéletben való aktív részvételüket. A DÖK-nek is feladata, hogy a legfontosabb döntéseiről írásbeli jegyzőkönyvet vegyen fel.

Az intézmény fontos célja az, hogy a kiemelt tanulmányi és közösségi munkát végző diákokat méltó módon megjutalmazza. A legjobb diákok eredményeit az iskolai dicsőségfán is elhelyezzük.

A diákok világ- és énképének formálásában, tudásuk pallérozásában nagy szerepe lehet az iskolán kívüli rendezvényeknek, az ezeket biztosító partnereinknek. Jogi ismereteiket bővítheti a „Nyitott bíróság” program, amelynek keretében eljuthatnak valódi bírósági tárgyalásokra. Kiemelten szerezhetnek élettapasztalatokat a közösségi szolgálat teljesítésében. Pályaorientációjuk segítségével támaszkodunk a Munkaügyi Hivatallal kiépített kapcsolatokra. Az esztétikai nevelésükben nagy szerep jut a zeneiskolai óráknak, s ottani tanáraik felkérésünkre rendszeresen segítenek az iskolai rendezvények összeállításában, a programok szervezésében. Tanulóinkat támogatjuk abban is, hogy részt vehessenek az iskolánk kívüli sportolás változatos formáiban. Hiszünk benne, hogy az edzettebb, egészségesebb diákok a tanulásban is jobban fognak teljesíteni.

Alkalmazott módszereink nem örökérvényűek és megkérdőjelezhetetlenek, képesnek kell lennünk arra, hogy tanítási-nevelési eszköztárunkat az érkező visszajelzések függvényében módosítsuk. Ennek érdekében feladatunk a folyamatos önművelés, az intézményi műhelymunka, a tudásmegosztás elősegítése, a pedagógusok továbbképzésének, önképzésének segítése belső továbbképzési konzultációs programok szervezése által.

3.2. Hagyományőrzés

„A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek!”
(Vörösmarty Mihály)

Pedagógiai programunkban alapvető nevelési feladatainkat fogalmazzuk meg, amelyek elválaszthatatlanok oktatási céljainktól. Át kell tekintenünk a múltat, s a régi értékeket megőrizve, a korszerű igényekhez igazodva kell jövőbeli tevékenységünket vázolni.

Az 1913-ban alapított és 1929-ben mai helyére költözött Királyi Katholikus Esterházy Miklós Nádor **Gimnázium** (1951-től Gógös Ignác, majd 1989-től Illyés Gyula nevét viseli) kezdettől igen magas oktatási-nevelési mércét állított tanárai és diákjai elé.

Körzetének szellemi műhelye kívánt lenni, ahol a tehetség az első számú ajánlólevél, s ahonnan tudományokban és emberi értékekben gazdagodva kerültek ki a tanulók, s választhattak pályát lehetőségeik vagy szándékuk szerint.

Régi tanárok, tanítványok jóvoltából a Balázs György, a Bárány Vera, a Buda Imre Alapítvány anyagi támogatást nyújt az arra érdemes diákoknak. Ugyanerre ad lehetőséget a Dombóvári Kisgimnazistákért Alapítvány, amelyet városunk önkormányzata hozott létre, és a család által felajánlott Dr. Szőke Sándor-díj.

A múlt visszaköszön az osztálytermekben és a folyosón elhelyezett tablóról is, amelyek az iskola jelenlegi tanári karának jelentős részét, mint itt érettségiző diákot mutatják meg az érdeklődőknek. Ez a szép hagyomány dicséri az intézmény emberi légkörét, régi tanítványait mindig szeretettel váró nyitottságát. Ennek jegyében az iskola lehetőséget biztosít az érettségi találkozók szervezésére, ahol korábbi diákjaink életútját nyomon követhetjük. Ez utóbbi cél érdekében az intézmény a tanév elején összegyűjti a végzős diákok felvételi eredményeit, elemzi azok tapasztalatait. A felvételi eredmények hatására – szükség esetén – módosítanunk kell a tantárgyfelosztás tervezetét, s közép- és emelt szintű foglalkozásokat, egyéb tehetséggondozó és fejlesztő foglalkozásokat irányozhatunk elő. Az osztályfőnökök az osztályfőnöki órára, az iskola az egyéb rendezvényeire meghívják a régi tanítványokat, akik eredményeikről, tapasztalataikról számolnak be, így saját életútjuk példaértékű lehet sok mai tanuló számára.

Történelmi, erkölcsi értékeket is őriznek az első emeleti seccók, amelyek az iskola rajztanárának, Marczell Györgynek és tanítványának, Sarkantyú Simonnak kiváló alkotásai.

Akkor szóltak a diákokhoz a hazaszeretet, az emberi helytállás és a kegyelet szavaival, amikor erre lelkileg a legnagyobb szükség volt. Az iskola életének szerves részei, az érettségi vizsgák ünnepélyes eredményhirdetésének háttéréül szolgálnak.

Illyés Gyula születésének 100. évfordulóján felavattuk a Farkas Pál szobrászművész alkotta Illyés Gyula portrészobrot az iskola előkertjében. Azóta minden évben a költő születésnapján vagy halálának évfordulóján megkoszorúzzuk névadónk szobrát. A 2007/2008-as tanévben az Illyés-hét alkalmából avattuk fel az iskola első emeletén az Illyés – falat, amely képek, cikkek, versek segítségével idézi meg a költőt.

2011-ben ünnepélyes műsor keretében avattuk fel az iskola neves öregdiákjai, Ivanich Miklós zongoraművész, Buzánszky Jenő olimpiai bajnok labdarúgó és Pataki Ferenc fejszámoló művész tiszteletére elkészített állandó kiállításokat. A tárlatoknak helyet adó tantermeket is róluk neveztük el. Célunk az volt, hogy a diákok valódi példaképeket lássanak a mindennapi környezetükben, s emellett a szakemberek bevonásával megtervezett és kivitelezett látnivaló a maga ötletességével, különlegességével fejlessze esztétikai érzéküket is.

Büszkék vagyunk rá, hogy **Kodály Zoltán emléktáblája** jelzi: városunkban és iskolánkban hosszabb időt töltött a nagy magyar zeneszerző. A Kodály-év alkalmából a város diáksága megkoszorúzta az emléktáblát.

Az iskolai múzeumi gyűjtemény teljes anyagát átadtuk a város Helytörténeti Múzeumának. A megállapodás szerint a kiállítás magyarázó szövegei jelölik, hogy az anyag az Illyés Gyula Gimnáziumból származik.

A tekintélyes régi állománnyal is rendelkező könyvtár állandó készenlétben segíti a mindennapi munkát, tanórák, előadások, könyvbemutatók és a szóbeli érettségi vizsgák színhelye, mely a kulturált művelődés, ismeretszerzés normáinak elsajátítására is nevel. Reméljük, hogy a jövőben több pénz jut majd állományának fejlesztésére az eddigieknél.

Hagyományosnak mondható a **folyosó-galéria** állandóan cserélődő kiállítása, amely tanulóink munkáit teszi közzé, folyamatos érdeklődésre tartva számot.

Ünnepeink is hagyományt követnek. **Október 6-ára, október 23-ára, március 15-ére mindig más osztályközösség műsorával készülünk.** 2011-től iskolánkban is megemlékezünk a nemzeti összetartozás napján a trianoni békediktátum súlyos következményeiről.

Osztálykeretben és iskolai szinten is megünnepeljük a karácsonyt. A meghittséget árasztó szép, irodalmi-zenés összeállítások, a betlehemes játékok előkészítik az ünnepre a szíveket, s egyben modellt jelentenek a későbbi családalapítók számára.

A kilencedikeseket a **szecskaavatón** köszöntik az idősebbek, a tizenkettedikesek **szalagtűzőjén** pedig minden végzős osztály egy-egy tánccal mutatkozik be, amelyet maga választ ki. A produkció betanulásának összetartó, nevelő ereje megéri a felkészülés fáradalmait.

Ballagási műsoraink minden évben emlékeztetnek, a gyerekek számára lelkiismereti kérdés, hogy társaikat ne közhelyekkel búcsúztassák.

Fontosnak tartjuk, hogy a kicsiknek is meglegyenek a saját rangos rendezvényeik, ezért minden évben „feladatokkal” avatják fel gimnazistának a hatodikosok a legkisebbeket, a farsangi időszakban pedig jelmezes-táncos mulatságot szervezünk nekik.

Az **iskolnapok** a vidámság, a változatosság, a mozgás jegyében telnek, ennek szervezésében, lebonyolításában a Diákönkormányzat, a diákokat segítő tanár jeleskedik.

Különösen tartalmas volt a centenáriumi tanévben, 2013-ban megszervezett diáknapiunk, amelyen a kultúra, a tudomány, a sport területéről érkezett neves személyiségek – a többségük iskolánk volt tanulói – tartottak előadásokat a jelenlegi diákságnak. Feladatunknak tekintjük, hogy a diáknapi neves hagyományait, élményadó programjait megtartsuk.

2012 novemberében vettünk először részt a **PTE Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola szekszárdi rendezvényén,** melyen a megye minden Illyés nevét viselő intézménye képviseltette magát. A szervezők szándéka az, hogy hagyományt teremtsenek a megemlékezésből, és ebben a törekvésükben ránk is számítanak. Örülünk, hogy ezáltal mi is megmutathatjuk magunkat és egy-egy tehetséges diákunkat a megye szélesebb közönsége előtt is.

Nem könnyű a tanulókat bevonni a szervezésbe és a részvételbe. Nekünk, pedagógusoknak kell melléjük állnunk, részt venni a gyakorlati lebonyolításban is, így talán idővel sikerül kinevelünk olyan diákokat, akik valóban lelkesedéssel, öntevékenyen tudnak saját programokat szervezni.

2008-ban a diáknaphoz kapcsolódóan nagy tömegeket megmozgató nyelvi-kulturális versenyt is szerveztünk iskolánk tanulóinak részvételével. A kétfordulós, több mint 50 pár diákot megmozgató rendezvényen a versenyzők Anglia, Olaszország és Németország gasztronómiájáról, ünnepeiről, városairól szóló ismereteiket oszthatták meg egymással, mérték össze a nyelvtudáson is túlmutató műveltségüket. ***A verseny sikere miatt határozták el a nyelvszakos kollégák, hogy ezt a hagyományt folytatni kell, s azóta a környékbeli általános iskolák diákjait is bevonjuk a megmérettetésbe.***

Büszkék vagyunk rendezett sportpályáinkra, tiszta épületünkre, gondozott kertjeinkre, amelyek esztétikus és nyugalmat árasztó környezetet biztosítanak számunkra.

3.3. A kisgimnazistákkal kapcsolatos speciális feladatok

A nyolcosztályos képzés hagyományai és eredményei alapján az Illyés Gyula Gimnázium egyik zászlóshajója. Sikerességének megőrzése érdekében figyelemmel kell lenni azokra a sajátosságokra, melyek ezt a képzési formát jellemzik.

A tagozatra jelentkező gyermekek személyisége, egyénisége még kiforratlan, ezért tanáraiknak a tananyag elsajátításához nyújtott segítségen túl fontos nevelő-, személyiség- és jellemformáló szerepben is helyt kell állniuk. Érdemes kihasználni, hogy a kisgimnazisták – életkoruk miatt – a négyosztályos képzésben résztvevő társaikhoz képest a tanár személyéhez sokkal jobban kötődnek. Ez a szoros kapcsolat lehetőség a tanár, különösen az osztályfőnök számára, hogy személyes példamutatással, a tantárgy szeretetének átadásával növelje a gyermek tanulás iránti elkötelezettségét. Törekedni kell arra, hogy lehetőleg a tanulmányok teljes ideje alatt egy tantárgyból ugyanaz a pedagógus tanítsa a gyerekeket. Amennyiben ez nem lehetséges, olyan kolléga kiválasztása szükséges, aki nemcsak a tanár, hanem a nevelő szerepét is át tudja venni.

A nyolcosztályos tagozaton a nyolc évre jól elosztott tananyag lehetőséget biztosít az ismeretek részletesebb, alaposabb átadására, s elkerülhető az a négyosztályos képzésben gyakran tapasztalható nehézség, hogy a hozzánk érkező diákok nagyon különböző mélységű és eltérő súlyozású ismeretekkel kerülnek hozzánk.

A nyolcosztályos tagozat létrehozásának egyik fő indoka a tehetséggondozás iránti igény volt. Ezt a fejlesztési célt továbbra sem szabad szem elől tévesztenünk. A tehetséggondozás természetesen nem működhet általánosságban, hiszen a tehetség jellege nagyon változó.

A tehetség felismerésén túl fontos az egyénre szabott fejlesztés a differenciált feladat kijelölés és az értékelés által. Hangsúlyt kell helyezni az önálló feladatmegoldásra, a problémamegoldó képesség fejlesztésére, az otthoni egyéni munka rendszeressé tételére. A tehetségek számára biztosítani kell a visszacsatolást, a megmérettetés lehetőségét, ezért – akár tanári többletmunka árán is – támogatnunk kell a diákok pályázatokon, versenyeken való indulását, az azokra történő eredményes felkészülést.

A képzés hosszú távú fennmaradását az iránta való érdeklődés fenntartásával lehet biztosítani. Ennek egyik bevált eszköze az iskolánk által magyar, matematika és német nyelv tantárgyakból a negyedikesek részére szervezett Illyés és Pataki Verseny. Ezek a versenyek a tagozat népszerűsítésén túl a tehetségek kiválasztását is szolgálják.

A továbbtanulás kérdésével foglalkozó szülők döntéshozatalát segíthetjük azzal, ha hangsúlyozzuk:

- A nyolcosztásos tagozatra való jelentkezés nem okoz törést a gyermek fejlődésében, hiszen a negyedik osztály elvégzése után mindenképp más struktúrájú képzésbe, a felső tagozatba kerülne át
- Ha a szülő a gyermekét értelmiségi, diplomás embernek szeretné nevelni, ennek eléréséhez a legmegfelelőbb döntés az, ha gyermekét minél hamarabb a képességeinek megfelelő iskolába íratja
- A nyolcosztályos képzésre jellemző specifikumok ellenére lehetséges az átjárás más iskolatípusokba, ha gyermek nem tudja, vagy nem akarja befejezni ezt a képzési formát.

A képzésnek fel kell ismernie a helyi sajátosságokból adódó előnyöket, továbbá az ezekből eredő igényeket. Ennek jegyében fontos a nemzetiségi nyelvoktatás. Ez a lehetőséget ad arra, hogy a diákok kiemelten magas óraszámban tanulják az idegen nyelvet. Így megismerhetik a német nemzetiség kultúráját, hagyományait. A nyelvvizsgát szerző, az emelt szintű érettségi vizsgán jól teljesítő diákok magas száma bizonyítja a képzés sikerességét.

3.4. A 9-13. évfolyamos diákok nevelésének főbb célkitűzései

Általános gimnáziumi osztályokba a különösebb tantárgyi vonzódással, konkrét továbbtanulási elképzeléssel még nem rendelkező gyerekek jelentkeznek. Az a feladatunk, hogy valamennyiükkel megértessük az általános műveltség korszerű követelményeit.

A tehetségesekkel való kiemelt foglalkozással párhuzamosan a „tanári aprómunkát” is értékelnünk kell, hiszen a közepes, jó eredményt elősegítő pedagógus rendkívüli kitartással éri el ezt a szintet. Nagy szerepe van a pályaaorientációnak, hogy megtaláljuk a tanuló tudásának, felkészültségének, személyiségének megfelelő tanintézményt, munkahelyet.

Az új igényeknek megfelelően a humán tárgyak iránt érdeklődőknek többlet óraszámot biztosítunk nyelvből, magyarból és történelemből. Így szeretnénk elérni, hogy a fakultációk választását megkönnyítsük, s minél több tanulónkat inspiráljuk az emelt szintű érettségi letételére.

Magasabb óraszámiban tanítjuk bizonyos csoportokban a ***matematika, informatika, az idegen nyelv, a természettudományos tantárgyakat.*** Nagy tudású, a korszerű tudományos, felvételi és nyelvvizsga-rendszert ismerő pedagógusok oktatnak itt, tevékenységük értékmérői az igen szép eredmények.

Iskolánk végzős tanulói közül a jelentkezetek 80-90%-át (az érettségizettek 65-70%-át) sikerül évek óta a felsőoktatásba juttatnunk, s a többiekben is felkeltjük a továbbtanulás, az állandó önművelés igényét. A nyelvvizsgára való felkészítés mellett nagy hangsúlyt fektetünk az emelt szintű érettségit megalapozó nyelvoktatásra.

A szép, pozitív emberi kapcsolatok részesei teljesebb, gazdagabb életet mondhatnak magukénak, ezért mindenképpen ki kell alakítanunk tanulóinkban az erre való igényt. Az életkorukra jellemző önközpontúságról az osztályközösség és a tantestület közös törekvései képesek leszoktatni őket.

A felsőbb éveseket tudatosan kell felkészíteni a családalapítás, az otthonteremtés feladatára. Érzelmeket tiszteletben tartva a választott társat is megismerve nyerhetjük el tanulóink bizalmát, amikor meghallgatják véleményünket, tanácsainkat.

Az iskolai környezet barátságossá tételével kezdődik az ízlésformálás. Az osztály díszítése kiváló alkalom, hogy szó essék a sivár és túlsúlyolt, a szegényes és hivalkodó, az érzelem nélküli és meleg, otthonos megoldásokról. A háttérből okosan irányítva hagyni kell az egyéni ötleteket érvényre jutni.

Feltétlenül támaszkodni kell az esztétikai nevelés körébe tartozó tárgyakra (magyar, vizuális kultúra, ének-zene, idegen nyelv, média, etika-hittan/erkölcstan), az olvasás, a mozi, a színház, a hangverseny keltette élményekre, a televíziók ömlesztett műsorából kiválogatott értékes alkotásokra.

Ezek kiemelik a gyermeket a hétköznapi szürkeségből, eszményeket adnak neki. A művészet teljesebb élményt nyújt, mint az egyén által megélhető bármely helyzet, mert a szubjektív átélés mellett az objektív kívülálló szerepét is lehetővé teszi. Diákjainkat fel kell vértéznünk a giccs veszélyeivel szemben. Korunkra jellemző a tucatáru megjelenése, ezért minden alkalmat megragadunk, hogy segítsünk elkülöníteni egymástól az igazi és a hamis értékeket.

A közösségnevelésben kulcsszerepe van az osztályfőnököknek, az általuk szervezett programoknak. Sajnos az iskola anyagi lehetőségei végesek, ezért munkájukat anyagilag sosem tudjuk eléggé honorálni, ugyanakkor mind a diákok, mind a szülők részéről igen nagy igény mutatkozik ezekre a rendezvényekre. **Szerencsére e tanárok többsége jó értelemben megszállott pedagógus, akik sokszor a szabadidejük terhére szerveznek a diákoknak összejöveteleket, viszik el őket kirándulni, korcsolyázni, mozi- vagy színházlátogatásra. Ezek a pozitív élmények nagyon fontosak, mert erősítik az iskolához, a tanárhoz való kötődést, s valóban életre szóló élményeket jelentenek.**

Az iskola alapfilozófiája, hogy nem csupán eredményeiben, a diákok további életpályájukra való felkészítésében kíván nagy szerepet játszani, hanem olyan közösségi élményeket is kíván nyújtani, amelyek mintául szolgálhatnak számukra felnőtt korukban is.

A 11. és 12. évfolyamos diákok számára jól elő kell készítenünk a jövőjüket döntően meghatározó pályaválasztást. Az osztályfőnöki órákon, a szülői értekezleteken, minden iskolai fórumon foglalkozni kell ezzel a témával, hogy a tanulók valóban tájékozottan, felelősségteljesen, megalapozottan tudjanak dönteni.

Olyan embereket kell tehát nevelnünk, akik érteni akarják a világ dolgait, önálló véleményt tudnak és mernek alkotni, beszélni képesek az őket foglalkoztató kérdésekről, s cselekedni is készek a felismert cél érdekében. Ehhez elsősorban őszinteségre, nyíltságra, kölcsönös bizalomra van szükség az iskolában.

Minden módon segítenünk kell tanulóinkat a helyes énkép kialakításában, módszereket adván a kezükbe saját tehetségük, adottságaik felfedezéséhez. Ez a pályaválasztás idején kamatozni fog, megóvjá a szülőt és a gyereket az előre is megjósolható kudarctól.

A mindennapi élet alapvető szabályainak megismertetésétől indulva (viselkedés, öltözködés, étkezési kultúra, beszédmód, beilleszkedés a közösségbe, a környezet megbecsülése stb.) el kell jutnunk a társadalmi értékrend általunk helyesnek tartott normáig.

A morális, esztétikai, vitális értékek fontosságát mai világunk csak a javakhoz fűződő vagy politikai érdekközpontúságával kell összevetnünk.

3.5. A nemzeti kultúra megismertetése, a szűkebb és tágabb hazához való kötődés erősítése

*„Van egy hazám még e hazán túl,
A haza meleg közepében,
Mint magház a gyümölcsében.
Belőled sarjadtam, Dunántúl.”*

Illyés Gyula szavai a mindenkiben csendesen, de nagyon mélyen élő érzéseket mondják ki.

A **mai gyerekek** előtt kitarult a világ, igen sokan jutnak el Európa, sőt más földrészek országaiba is. **Úgy kell őket elbocsátanunk az iskolából, hogy biztos belső tartással tudjanak körülnézni, megítélni a jót és rosszat, s ismeretekben, lélekben, esetleg anyagiakban gazdagabban térjenek vissza otthonukba.**

Szinte minden tantárgy hozzájárul e nevelő munkához, az iskola szellemiségének is ezt kell sugallnia. A magyartanárok felelőssége, hogy a nyelvművelés fontosságára, a helyes nyelvhasználatra felhívják a diákok figyelmét, hogy egyfajta igényszintet alakítsanak ki bennük.

Minden tudományterület (tantárgy) feladata, hogy a világhírű magyar tudósok, művészek, sportolók tevékenységét megismertessék a tanulókkal, hogy ők valódi példaképként szolgáljanak a számukra.

A tanulmányi kirándulások megszervezésekor, a programok összeállításakor az osztályfőnökök és a szaktanárok törekedjenek arra, hogy változatos és igényes programot nyújtsanak a diákoknak, ha erre az anyagi lehetőségek is rendelkezésre állnak, s valódi utazást tudnak tenni a diákjaikkal. A mai világ sajátossága, hogy diákjaink sokszor könnyebben jutnak el távoli vidékekre, tengerpartokra, s igen kevésbé ismerik hazánk természeti, építészeti és kulturális értékeit. Amennyire lehet, ismertessük ezeket meg velük, s akkor talán saját későbbi életükben, családos emberként vissza fognak térni az ifjúságukban felkeresett nevezetes helyekre.

A hazafias nevelés tekintetében felmérhetetlen jelentősége van az iskolai ünnepségeknek. Fontos, hogy jeles nemzeti ünnepeinkről, kiemelkedő nemzeti sorsfordulóinkról közösen emlékezzünk meg.

Törekednünk kell arra, hogy a kisebbeket és a nagyobbakat egyaránt bevonjuk ezekbe a műsorokba, hogy minél több diáknak szereplési lehetőséget nyújtsunk.

Ezek révén fejlődik személyiségük, javul kommunikációs képességük is. Fontos, hogy emlékeztessük őket, hogy minél többen vegyenek részt lakóhelyük megemlékezésein. Amennyiben iskolánk diákjai adnak műsort a különböző dombóvári rendezvényeken, érjük el, hogy az ifjúság is nagyobb létszámban képviseltesse magát ezeken.

A diákok hazafias nevelésében, nemzettudatuk erősítésében kiemelkedő szerepet játszhat a Határtalanul! című pályázati program. 7. évfolyamos, ill. 9-11. évfolyamos diákok vehetnek részt ebben az állam által finanszírozott utazásban. Fontosnak tartjuk, hogy diákjainkban tudatosítsuk, hogy a határokon túl anyanyelvi nemzettestvéreink élnek, s hogy tisztában legyenek ennek előzményeivel, mai gazdasági, társadalmi hátterével, az ott élők problémáival, nehézségeivel.

A közös sorsunk átéléséhez segít az is, hogy a program gyakran ír elő kapcsolatfelvételt egy határokon túli intézménnyel, s a diákok az ottani magyar diákokkal közös programokon vesznek részt, megismerik egymás szokásait, világlátását, életkörülményeit.

Magunkra nézve kötelezőnek tartjuk a pályázat elvárásainak, protokolljának a maradéktalan végrehajtását. Nagyon fontos szerepe van az utazásokat megelőzően a „beavató” foglalkozásoknak, előkészítő óráknak. Az utazások során a diákok naplót vezetnek élményeikről. A dokumentáció része a fényképek készítése. Lehetőség szerint az élményanyagukból kiállításokat szervezünk, az átélt tapasztalataikról a tanulóink témnapok keretében számolnak be.

4. Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Mindkét gimnáziumi osztálytípus felelősségteljes munkát kíván. A serdülőkorba lépő 14 évesek jellemző vonása a lelki intimitás szükséglete. Ezt kilencedikes korukban még gyerekesen bevallják, később titkolják, nyegle pózzal palástolják.

Tele vannak kérdéssel, kétellyel – s ha ilyenkor találkoznak egy választ adó felnőttel, szerencsésen, törés nélkül vészelik át a serdülés buktatóit. Sokoldalúan látják az emberi személyiséget, s finom árnyalatok felfogására is képesek. A felszín mögött keresik a viselkedés, magatartás rejtett rugóit.

Figyelnünk kell a magányos tanulókra, akik hozzájuk méltatlan társaságba sodródtak, nem jó irányba tartanak. Az intézmény vezetősége, az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi felelős együttes tevékenységgel igyekszik megakadályozni a nagyobb baj bekövetkeztét. Segítséget jelentett korábban a „kortárképzés”, amely tanfolyam-jelleggel oktatta a diákokat az alkohol, a drog, az AIDS veszélyeire. Reméljük, a program a jövőben folytatódni fog.

Iskolánkban tömegesen nem jellemző a beilleszkedési vagy magatartás zavarral küzdők jelenléte. Amennyiben megalapozott az a feltételezés, hogy a ránk bízott diákoknak mégis ilyen problémái vannak, az intézmény vezetője köteles megkeresni a területileg illetékes nevelési tanácsadót, esetleg a gyermekvédelmi hatóságokat. Arról, hogy a diákoknak ilyen típusú segítség szükséges, vagy sajátos nevelési igényűek, az intézmény kezdeményezésére a nevelési tanácsadó vagy a területileg illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság dönt. Számukra kötelességünk fejlesztő foglalkozásokról gondoskodni.

Az alkoholfogyasztás - gyakran otthoni példára - főként kiránduláson, hétvégi diszkóban és egyre gyakrabban hétköznapi délután vagy este is jellemző. Ez ellen csak szülői közreműködéssel lehet fellépni.

A családok nagy többsége bízik az iskolában, s az esetleges fegyelmi büntetést is vállalva szeretné gyermekét az intézményben tartani. Igazolatlan hiányzás, tiszteletlen magatartás, s alkoholfogyasztás, tiltott dohányzás miatt kerülhet erre sor. A diákok többségének jó morálját bizonyítja, hogy tanévenként csupán néhány fegyelmi meghallgatásra kerül sor, s ezek ritkán végződnek az iskolából való eltávolítással.

Bár Dombóvárt veszélyeztetett területnek tartják, a mi diákjainkon a szenvedélybetegségek tüneteit eddig nem érzékeltük. Ennek ellenére körültekintőnek kell lennünk, nagyon fontos jelzési kötelezettségünk van.

Szigorúan vesszük az órák kötelező látogatását. Ha nem jön iskolába a gyermek, s a szülő ennek okát nem jelzi, azonnal meggyőződünk a hiányzás indokoltságáról. Szükség esetén az osztályfőnök és a gyermekvédelmi felelős meglátogatja a tanulót otthonában.

Nagyon erős nevelő hatást érhet el a tanár, ha megtalálja azt a könyvet, zeneművet, tevékenységi formát, amely eszményt, célt tud adni a kallódó embereknek.

5. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Ezt a tevékenységet nem lehet elkülöníteni a mindennapi tanári praktikumtól. Folyamatosan erről szól a munkánk, amikor tanórai keretben az érdeklődő diákoknak kutatási feladatot adunk, kiselőadást kell tartaniuk, rövid ismertetőt, beszámolót kell készíteniük. **Törekednünk kell arra, hogy a modern információs eszközöket, mindenekelőtt az internetet bevonjuk ebbe a folyamatba,** hogy a diákok ezt teljesen magától értetődő módon alkalmazzák. Nagyobb diákok esetében, akik már rendelkeznek a felhasználói szintű informatikai ismeretekkel, célszerű a nehezebb technikákat is megkövetelni. Egy 11-12. évfolyamos gimnazista számára ma már elvárás pl. a power point program alkalmazása a prezentációk elkészítésekor, adjunk rá lehetőséget, hogy ezeket a módszereket több tantárgyból is alkalmazniuk kelljen.

Az iskola a maga eszközeivel főleg óraszámokat rendelhet ehhez a feladathoz. A jogszabályban rögzített órakeretből az iskola kiemelkedő mennyiségben biztosít órákat az emelt szintű előkészítők, a versenyfelkészítések, szakkörök megszervezéséhez. Amennyiben lehetséges, pályázati pénzeket is igyekszünk szerezni a tehetséggondozáshoz.

Az igazi tanáregyéniség számára persze a tehetségekkel való foglalkozás nem anyagi kategória, hanem a szakmai büszkeség, a folyamatos önművelés eszköze. Bátran bevalljuk, hogy a sikerek, a pozitív tanári attitűd irányít minket, amikor a diákokkal foglalkozunk. A szép sikereket nem adják ingyen. Rengeteg többlet óra, feladat, gyakorlás szükséges az eredményekhez, s gyakran hiába a maximális erőfeszítés mind a diákok, mind a tanárok részéről, rengeteg olyan szubjektív negatív hatás is lehet - pl. a zsűrizés elfogultsága - amelyek miatt nem születnek meg az elvárt jó eredmények. Eredményeink önmagukban igazolják az erőfeszítéseinket, bizonyítják, hogy a tanárok rendkívül jól, s eredményesen művelik a tehetséggondozást.

Kiváló eredmények születnek szinte minden tantárgyból. Szavalóink rendszeresen részt vesznek a megyei fordulókön. Sportolóink közül néhányan országos bajnoki címmel is büszkélkedhetnek. Továbbra is támogatjuk a versenyeken való részvételt, örülünk neki, hogy a fenntartó is kiemelten hozzájárul az utazások költségeihez.

Németh László, - akinek pedagógiai elveiből igen sokkal találkozunk a mai modern elméletek tanulmányozás során -, azt vallotta, hogy az ifjúságnak önmagát kell megalkotnia, s önépítésnek tervébe szórakozásait is be kell illesztenie.

„Igazi tanulás és igazi szórakozás közt nem érzek éles határvonalat. Ha az ember nyaral, próbáljon közben a hazájából is megismerni egy darabot; ha barátkozik, próbálja az élet egy kevésbé ismert övét /foglalkozást, társadalmi réteget, emberi jellemet/ földeríteni. A szórakozás az önképzéstől tán abban különbözik leginkább, hogy több benne a kaland.”

6. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok, bűnmegelőzési program

A bűnmegelőzés a gyermekvédelemhez szorosan kapcsolódó témakör- éppen ezért a feladatokat azzal együtt szabályoztuk és kivitelezük.

Az iskolában a tanárok a minden évben foglalkoznak a témával a tanórákon és azokon kívül is. A bűnmegelőzés és a gyermekvédelem az a területe az iskolai életnek, ahol csak fokozatosan, lépésenként haladunk előre és mindig újabb feladatoknak nézünk elébe.

A tanórákon hozzárendeltük az adott témákhoz a megfelelő bűnmegelőzési vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgoztuk fel. Különböző interaktív módszereket használva adtuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. Az iskola tanárain kívül esetenként külső előadó tartotta meg ezeket a foglalkozásokat.

6.1. A gyermekvédelmi és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos munka területei

- *A gyermekek ismereteinek bővítése:*

- A gyermekek jogai és kötelességei általában és az iskolán belül (az elmúlt években minden osztályban egy órát ennek a témának szántunk kifejezetten jogi megközelítésben; a házirend ismertetésével biztosítottuk, hogy megismerjék a diákok jogait és kötelezettségeiket)

- Veszélyhelyzetek felismerése, kivédése, jelzőrendszer működése

- Az egészséges személyiségfejlődés elősegítése

- A dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer használat megelőzése

- A 2008/09-es tanévben támogatásban részesítettek bennünket az „Egészségesen testben és lélekben” elnevezésű pályázaton. Ennek keretén belül a 7-11. évfolyamon minden osztályban a témához kapcsolódóan előadásokra kerül sor, valamint szabadidős foglalkozásokat is szervezünk a diákoknak. A hasonló pályázatokon a későbbiekben is szeretnénk indulni

- *A tanárok ismereteinek bővítése:*

- Jogok és kötelezettségek

- Szakirányú továbbképzések támogatása
- Veszélyhelyzetek felismerése, kivédése, jelzőrendszer működése
- A konfliktuskezeléssel kapcsolatos előadásokon való részvétel
- Az iskolán belüli bántalmazás megelőzése
- Kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal és egyéb szakszolgálatokkal, szükség esetén kapcsolatfelvétel
- Tájékoztatás nyújtása a tanulók részére a szervezett szabadidős programokról
- A diákönkormányzat működtetése (a DÖK általában havonta gyűlik össze, s többek között az aktuális problémákról, illetve programokról, a házirend felülvizsgálatáról esik szó)
- Közlekedésbiztonsági és bűnmegelőzési témakörben tartott előadások
- *A tanórán kívüli foglalkozások, amelyek közvetetten segíthetnek a problémák kezelésében:*
 - Délutáni szabadidős foglalkozások
 - Sportprogramok, témával kapcsolatos filmvetítések, vetélkedők, versenyek, egyéb játékos programok
 - Az iskola egészét átfogó, előre tervezett programok: ez elsősorban a diáknapi keretében valósítható meg, pl. átfogó előadások
 - A bűnmegelőzéssel kapcsolatos versenyek, pályázatok, szükség esetén külsős felkészítők igénybe vételével
 - Kirándulások, erdei iskolák, túrák
- *Tájékoztató fórumok:*
 - Szülői értekezletek, szülőcsoportok számára szervezett fórumok, tájékoztatók
 - Szakmai tanácskozások, tréningek – elsősorban a tanárok felkészültségének fejlesztését szolgálják (ilyen továbbképzés például a drogügy-koordinátorokat képző tréning, amelyet két pedagógus is elvégzett).

- *Iskolán kívüli rendezvények:*

Dombóváron hagyomány volt a kortársképzés, melyen elsősorban 9-10. évfolyamosok vettek részt. A tanfolyamot elvégzett tanulók az iskolában rendszeresen tartottak előadásokat.

Ennek területei: drogprevenció, megyei szintű kortársképzésen, illetve táborokban való részvétel, kapcsolódás más szervezetek, intézmények programjaihoz, hiszen iskolánk tagja a városi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak.

7. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

A beiskolázásnál, s a későbbi években is különösen fontos számunkra a **naprakész adminisztráció, a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet nyomon követése**. Egyre több gondot okoz, hogy az iskola valóban hozzájusson a szükséges igazoló dokumentumokhoz, a szülőkkel, a diákokkal mindenképp meg kell értetni ezek leadásának szükségességét. A cél eléréséhez az intézménynek szüksége lehet a meglévő adatbázis kibővítésére, kiegészítő adatgyűjtésre. Ennek a módszere lehet kérdőíves felmérés, vagy az IKT eszközök, az internet segítségével lebonyolított felmérés.

Sajnos – a kedvezmények ellenére is – a rászoruló diákok veszik arányosan kevésbé igénybe a menzai szolgáltatásokat. A legtöbbször a háttérben egyértelműen a család rossz anyagi helyzete áll, hiszen az elmúlt esztendőben jelentősen megemelkedtek az élelmiszerek beszerzési árai. Drámaian visszaesett a menzás diákok száma, ezért nagy mértékben előtérbe került az iskolai büfé szerepe az intézményünkben. Nagy figyelmet kell fordítanunk, hogy az ottani ételek és italok változatosan, de egyúttal egészséges formában álljanak mindenki rendelkezésére. **Iskolánkban is szerepe van az Útravaló Programnak.** Ennek keretében valóban érdemben és személyre szabottan foglalkoznak a kijelölt tanárok a rájuk bízott diákokkal.

A kapcsolattartás, a korrepetálás mellett a mindennapi problémáikban is eligazodást nyújtanak nekik, valóban életvezetési tudást biztosítanak a számukra. *Fontos hangsúlyozni, hogy végre e program keretében a pedagógusnak is juttat az állam bizonyos anyagi honoráriumot az áldozatos munkájukért.* (Ez még akkor is igaz, hogyha a honorárium messze nincs arányban a befektetett munkával.) Sajnos egyre több az iskolákban a rászoruló diák, egyre nagyobbak az igények, így arányosan nálunk is csupán a jelentkezők töredéke kapja meg az igényelt támogatást.

Szerencsére iskolánk alapítványai is sokat tesznek a hátrányos helyzetű tanulókért. A „Kisgimnazistákért Alapítvány” minden évben iskolai pályázatot ír ki, s számos olyan diákot segítenek anyagilag is, akik a tanulásban a képességeiknek megfelelően, jó hozzáállással kívánnak részt venni.

Az oktatást segítő tankönyvek, segédletek kiválasztásánál is figyelembe kell venni a szociális hátrányokkal rendelkező diákok érdekeit. Az iskola számukra – s a jogszabályokban szabályozott módon minden egyéb tanulóra vonatkozóan – biztosítja a tankönyvekhez való térítésmentes hozzájutás lehetőségét.

8. A szülő, a tanuló, a pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei

A tanulók személyiségének fejlesztése csak a család (szülő) és az iskola (pedagógusok) aktív együttműködésével lehetséges. Az együttműködés alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség. A közös munka feltétele a kölcsönös bizalom, a tájékoztatás és az őszinteség.

Intézményünk minden dolgozója fontosnak tartja a párbeszédet az intézményünket választó szülőkkel és gyerekekkel. Ennek érdekében olyan fórumokat szükséges teremteni és biztosítani, ahol a tanítás – tanulás folyamatában érintettek kontaktust teremthetnek egymással a közös cél, a fejlődő gyermek érdekében.

8.1. Tanulói részvétel az iskolai közéletben

A tanulói közösségek kapcsolattartásának szinterei:

- az osztályközösségek és tanulócsoportok
- diákkörök
- diákközgyűlés
- diákönkormányzat
- szabadidős programok
- szakkörök, egyéb tanórán kívüli foglalkozások.

A diákok a köznevelési törvényben megfogalmazott kérdésekben nyilváníthatnak véleményt, gyakorolhatják egyetértés jogukat. A tanulók **kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat** szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik útján oszthatják meg az iskola vezetésével, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.

A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, illetve az aktuális feladatokról **az igazgató, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök** tájékoztatják. Az **intézmény vezetője** legalább évente egyszer **diákközgyűlésen** számol be a diákságnak az intézményben tervezett felújításokról, az őket érintő jogszabályi változásokról, a tanév rendjének kérdésköréről, a fegyelmi problémákról.

A tanulói részvétel legfontosabb fóruma a diákönkormányzat (DÖK). A tanév elején minden osztály megválasztja azokat a küldötteket, akiket delegál ebbe a szervezetbe.

A diákönkormányzatot segítő tanár havonta egyszer összehívja a diákküldötteseket, s tájékoztatja őket az aktuális programokról, az iskola kéréseiről.

Az évi diákközgyűlésen a DÖK vezetője is beszámol az előző közgyűlés óta eltelt időszak munkájáról, különös tekintettel a tanulói jogok helyzetéről, iskolai érvényesüléséről. A közgyűlésen a választott DÖK-tagok, valamint az egyéb küldöttek is kérdéseket tehetnek fel az intézmény vezetőségének. A felvetendő problémákat a diákságnak a fórum előtt legalább 15 nappal írásban kell eljuttatni az intézmény vezetőjéhez. A napirendi pontokat a DÖK a közgyűlés előtt legalább 15 nappal nyilvánosságra hozza.

Az **osztályfőnökök** folyamatosan tájékoztatják diákjaikat az osztályfőnöki órákon.

A fontos közlendőket, meghívókat körözhvény formájában olvassák fel a tanárok a tanórák előtt, ezzel is segítve az információáramlást.

A tájékoztatásnak, a felhívásokközvetítésének ma már nélkülözhetetlen, széles körben elérhető eszköze az iskolai honlap. Az érdeklődők itt naprakészen tájékozódhatnak az iskolai programokról, a tanulók eredményeiről.

A tanulókat az érdemjegyeikről, egyéni haladásukról a **szaktanárok** folyamatosan tájékoztatják. A felelet eredményét azonnal közlik, a dolgozatokat a helyi rendtartásban meghatározott szabályzat szerint javítják ki.

Ha egy diák úgy véli, hogy őt sérelem érte, fordulhat választott képviselőjéhez, osztályfőnökéhez, a DÖK-segítő tanárhoz, ill. az iskolai vezetőséghez és a nevelőtestület bármelyik tanárához. Kiskorú tanuló esetében a szülő is panasszal fordulhat a fentebb felsorolt személyekhez.

A tanulónak joga, hogy kulturált, a személyiségi jogokat nem sértő módon véleményt formálhat a pedagógusok munkájáról.

Ezt az alábbi módon teheti meg:

- Bármikor elmondhatja a véleményét a diák és a tanár által egyeztetett módon
- Elmondhatja véleményét a diákközgyűlésen, amennyiben az iskola életének egészét érintő probléma aktualizálódik
- Szervezett formában, írásos véleménykérés keretében, pl. az iskolai önértékelési feladatoknak megfelelően

A diákok joga, hogy a kérdésekre érdemi válaszokat kapjanak, írásbeli beadvány esetén a beadástól számított 15 napon belül. A tanárok munkáját név szerint értékelő, bármilyen jellegű közvélemény-kutatás dokumentumai sem az iskolai, sem az iskolán kívüli nyilvánosság keretében nem publikálhatók. Ezeket a dokumentumokat az érintett tanárok és az iskola vezetősége kaphatják kézhez.

A diákságnak komoly szerepe van a rendezvények szervezésében, a tematika kialakításában. A nevelőtestülettel közösen formálják és kivitelezik a diáknapi programját. A jogszabályokban előírtaknak megfelelően a diáknapi mindig a tanítás nélküli munkanapok egyike.

Az információk, kérések diákokhoz történő eljuttatásában fontos szerepe van az iskolai honlapnak, a közösségi oldalaknak, fórumoknak. Kiemelt feladatunk, hogy az utóbbiak veszélyforrásaira is folyamatosan felhívjuk tanulóink figyelmét.

Az iskola deklarálja, hogy támogat minden olyan elképzelést, amely a diákok hétköznapijait színesebbé, tartalmasabbá teszi, amennyiben azok az iskola pedagógiai alapelveinek megfelelőek, s a diákok reális igényeit elégítik ki.

8.2. A szülői részvétel az iskolai közéletben

A tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják. A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az intézmény igazgatója vagy az osztályfőnökök tájékoztatják minden tanév szeptemberében. A második félév elején tartott szülői értekezleten az osztályfőnökök ismét informálják az érintett szülőket a közösséget érintő problémákról, kérésekről. **Kiemelt feladat az osztálykirándulások megszervezése, a szülők bevonása különböző iskolai rendezvények alkalmával, az iskola kéréseinek tolmácsolása.**

Az évente legalább két alkalommal megtartott **fogadóórákon** a szaktanárok tájékoztatják a szülőket a diákok egyéni előrehaladásáról. E találkozások célja a kölcsönös bizalom kialakítása. A tanárok tanácsokat, javaslatokat adnak a szülőknek, hogy szerintük hogyan lehet – amennyiben erre szükség van – a tanulmányi eredményeken, a diákok magatartásán, hozzáállásán javítani.

Minden szülőnek joga van, hogy írásban vagy szóban kérdést, kérést intézzon az iskola vezetéséhez, a szaktanárokhoz, amelyre 15 napon belül érdemi választ kell kapniuk.

Szükség esetén az osztályfőnökök családlátogatást tesznek, hogy a helyszínen tájékozódjanak az esetleges problémás viselkedés, hirtelen romoló egészségi állapot, tanulmányi eredmény háttéréről.

A bizalom erősítésének hatékony eszköze a nyílt tanítási napok rendszere. Ezeket minden tanév szeptember-október hónapjaiban meghirdetjük a leendő, intézményünk iránt érdeklődő szülők, diákok számára. Itt megismerkedhetnek iskolánk képzési palettájával, szakmai és tárgyi feltételeivel, programjaival. Fontos, hogy közvetlenül a tanórákon is ízelítőt kapjanak az iskola szellemiségéről, elvárásaiból, tanáregyéniségeiből.

Az iskola és a szülők közötti információáramlás rendkívül hatékony eszközei az iskolaszéki ülések és a szülői munkaközösséggel való kapcsolattartás. E fórumokon az iskola vezetője rendszeresen ismerteti az adott tanév kiemelkedő programjait, az aktuális nehézségeket, problémákat, és lehetőség van arra is, hogy bizonyos programok megszervezésére, a tárgyi környezet felújítására közvetlenül felkérje a szülőket.

A szülők, ill. a szülői közösségek joga és feladata elsősorban az, hogy minden olyan esetben fellépjenek a gyermekeik érdekében, amikor az iskola megsérti az egyenlő bánás elvét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Az iskola, a tanár iránti bizalom alapja az, hogy a pedagógust, a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat titoktartási kötelezettség terheli. Ez kiterjed a tanulóval, a családjával kapcsolatos minden olyan információra, adatra, amelyről a közalkalmazottak a velük való kapcsolattartás során tudomást szereztek. E kötelezettség a foglalkoztatási viszony megszűnése után is korlátozás nélkül fennmarad. A titoktartási kötelezettség nem terjed ki a nevelőtestület tagjainak egymás közti, a tanuló fejlődésével kapcsolatos megbeszéléseire.

Szívesen látjuk a kedves szülőket iskolai rendezvényeinken, amelyek gyakran el sem képzelhetők segítségük nélkül. Fontos a jelenlétük, az érdeklődésük például az iskola hagyományos bemutatkozó gálaműsorain, ahol a diákság évről évre bizonyítja sokoldalúságát, művészi képességeit.

Modern korunkban az információáramlás legfontosabb és leggyorsabb eszközévé vált az elektronikus (számítógépes) adattovábbítás.

Kiemelt fontosságúnak tartjuk az iskolai honlap működtetését. Internetes felületen is közzé tesszük az iskola legfontosabb dokumentumait, programjait, aktuális kéréseit. A honlap alkalmas arra is, hogy képeket tegyünk közzé az iskola legfontosabb rendezvényeiről. A szülők és a diákok itt kísérhetik figyelemmel a felvételi eljárást is.

Alkalmoszerűen az iskolai önértékelés vagy más jellegű információgyűjtés keretében kérdőíves vagy más fajtájú adatfelvétellel mérjük fel a szülők intézményünkkel kapcsolatos elégedettségét. Különösen nagy szerepe lehet ennek a módszernek az újonnan érkezett diákok esetében.

Az intézmény rendszeresen elemzi a tanulók tanulmányi eredményeit és a kompetenciamérések eredményeit, s ezt a különböző érdekképviselői fórumokon (iskolaszék, intézményi tanács, szülői munkaközösség), valamint a szülői értekezleteken nyilvánosságra hozza. Az elért eredményeket az intézmény vezetősége, valamint a munkaközösségek által készített beszámolók is tartalmazzák.

A szülők anyagi támogatóként is részesei lehetnek az iskolai közéletnek. Erre lehetőséget biztosítanak az iskolai alapítványok (Dombóvári Kisgimnazistákért Közalapítvány és a Dombóvári Illyés Gyula Gimnáziumért Alapítvány).

9. A gimnázium kínálata a nyolcadik osztályt végzett tanulóknak

Az Nkt. 83. § (2) alapján az adott tanítási évben indítható osztályok számát a fenntartó határozza meg.

A felvételi rendszer bonyolultságának következtében egyik intézmény sem tudja a jelentkezések tükrében azonnalmegállapítani, hogy ténylegesen mennyi diákkal kell számolnia a következő tanévben, a végleges keretszámok csak április végén alakulnak ki.

Az elmúlt másfél évtizedben nőtt a gimnázium, mint iskolatípus presztízse a szülők és a diákok körében, ez kétségtelenül hasznos volt intézményünk szempontjából. Ugyanakkor erősödött a kaposvári, pécsi gimnáziumok versenye, s földrajzilag közel helyezkedik el hozzánk a bonyhádi gimnázium, ahová szintén sok környékbeli diák megy tanulni. Elismeréssel tölt el bennünket, hogy a tehetséges dombóvári általános iskolások többsége nálunk folytatja tanulmányait, s rajtuk kívül több vidéki településről érkeznek hozzánk diákok, a legtöbben Mágocsról és Sásdról. **A tanulóifjúság kb. egyharmada bejáró tanuló évek óta.**

A megnövekedett beiskolázási versenyben helytáll iskolánk, a vezetőség évről évre személyesen is felkeresi azokat az iskolákat, ahonnan rendszeresen érkeznek hozzánk diákok.

Valljuk, hogy a „jó bornak is kell a cégér”, tehát a nyílt napok szükségessége vitathatatlan, s ma már megfelelő honlappal, reklámanyagokkal is kell rendelkeznie egy iskolának. De a legjobb „hírverést” számunkra a kiváló eredmények, diákjaink jó iskolai hangulata, a tartalmas tanulási és kulturális lehetőségek jelentik, ezek alapján döntenek mellettünk az érintett tanulók és szülők. Bízunk benne, hogy egészséges üzenetű marketing-stratégiáknak, a megfelelő tanítási-nevelési elveknek köszönhetően a következőkben is sokan választják intézményünket.

9.1. Matematika emelt -informatika csoport

Az elmúlt években szinte minden évfolyamon sikerült matematika – informatika képzést indítanunk. Ebben a csoportban a 9-12. évfolyamon heti öt órában tanítjuk a matematikát, továbbá a többiekénél magasabb óraszámban látogathatják a diákok az informatika órákat. **A felvehető tanulók maximális létszáma 20 fő,** hiszen ennyi diákoknak tudunk a számítástechnika termünkben eszközt biztosítani.

Mivel a munkaerőpiacon komoly igény van képzett mérnökökre, informatikusokra, arra számítunk, hogy a jövőben is megfelelő érdeklődés nyilvánul meg a csoport iránt.

A 11-12. évfolyamon a diákok már programozási ismereteket is szerezhettek, tehát nem csupán a legfontosabb szoftverek készség szintű használatának elsajátíttatása a pedagógusok feladata.

A fő tantárgyakból kiválóan szerepelnek diákjaink az érettségi vizsgákon, igen nagy arányban választják a profil tantárgyakból az emelt szintű érettségi vizsgákat is. **A csoport fő idegen nyelve az angol,** s emellé választhatnak a tanulók a kínált nyelvekből még egyet.

9.2. Természettudományos csoport

Azokat a tanulókat várjuk ide, akik már az általános iskola végén kialakult érdeklődési körrel rendelkeznek, s a jövőben a természettudományokkal kívánnak foglalkozni.

Az általános tapasztalat azt mutatja, hogy ezeket a tantárgyakat sok diák nem kedveli, pedig a felnőtt életben sokszor jobban lehet velük érvényesülni, foglalkozást vagy állást találni.

Tanáraink élmény - és tapasztalatalapú oktatással szeretnék elérni, hogy érdeklődésük megmaradjon, s bekerüljenek a megfelelő felsőoktatási területekre. **A diákok a keretein belül a 9-12. évfolyamon biológia, kémia és fizika tantárgyakból vehetnek fel többlet órákat.**

9.3. Magyar-történelem csoport

A képzés keretében magasabb óraszámú oktatást ajánlunk magyar nyelv és irodalomból, és történelemből a 9-10. évfolyamon. **Magyarból és történelemből egy-egy többletórát kapnak az említett évfolyamokon a diákok.**

Ez nem feltétlenül tananyagban jelent többet, hiszen itt még nem a szakirányú továbbtanulásra való felkészítés a cél, inkább arról van szó, hogy a tanulók jobban el tudjanak mélyedni e tantárgyakban, több gyakorlási lehetőséget biztosítsunk számukra. A többi tantárgy vonatkozásában az alap óraszámot kapják a diákok.

Nagyon fontos tudni, hogy a továbbtanulás szempontjából nem jelent végleges elhatározást ez a csoport, hiszen a 11. évfolyamtól nem kell a magyart és a történelmet kötelezően magasabb óraszámban tanulniuk, lehetőségük van emelt szinten más tantárgyakat választaniuk.

9.4. Általános tantervű csoport

A diákok minden egyes tantárgyat a vonatkozó jogszabályok által meghatározott minimális óraszámban tanulnak. *Az alap óraszámot magyar nyelvtanból és matematikából növeltük meg egy-egy órával a 9-10. évfolyamon. A 11-12. évfolyamon - a többi csoporthoz hasonlóan – a diákok bármelyik tantárgyat választhatják magasabb óraszámban.*

9.5. Emelt szintű német és angol csoport

Emelt szintű idegen nyelvi csoportokban a választott idegen nyelvből már a 9-10. évfolyamon kettő, a későbbiekben akár még több órát vehetnek fel a diákok, így a heti három órás alap óraszám helyett tanulmányaik során végig (vagy az érettségi teljesítéséig) igen magas óraszámban foglalkozhatnak ezekkel a nyelvekkel. A cél, hogy a végzett diákok minél nagyobb hányada nyelvvizsga bizonyítvány, vagy azzal egyenértékű emelt szintű érettségi birtokában fejezze be tanulmányait. Azokat a diákokat várjuk ide, akik az adott idegen nyelvet tanulták az általános iskolában, s jó nyelvi színvonalon vannak, tehát nem kell mindent előlről kezdeniük.

9.6. A felvételi eljárás rendje a négyosztályos gimnáziumi képzéseinkre

1. Intézményünk nem csatlakozott a kompetenciaelvű központi írásbeli rendszerhez. Minden csoportra vonatkozóan a tanulmányi eredményeik alapján rangsoroljuk a jelentkezőket.
2. A jelentkezésnél a nyolcadikosok esetében a 7. év végi és a 8. félévi eredményből számítunk átlagot.

3. A magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv s egy általunk választott tantárgy (biológia, földrajz, fizika, kémia közül a legjobb eredmény) osztályzatait vesszük figyelembe.
4. A matematika-informatika csoportba való jelentkezésnél a 7. év végi és a 8. félévi matematika jegyeket kétszeresen vesszük figyelembe az átlag kiszámításánál.
5. A természettudományos csoportban a fizika, kémia, biológia tantárgyak 7. év végi és 8. félévi átlagát is figyelembe vesszük a jelentkezők rangsorolásánál.
6. A nemzeti köznevelési törvény 47. §-ában meghatározott tanulók esetén is az 1-5. pontban foglaltak az irányadók.

10. A Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium kínálata a negyedik osztályosoknak

Intézményünk az országban az elsők között, 1991-ben indította el a nyolcosztályos tagozatot. Az első évben óriási volt a túljelentkezés, hiszen több mint 100 jelentkezőből választottuk ki a felvetteket. A későbbi években a jelentkezési kedv csökkent, de szinte minden tanév előtt tudtunk válogatni a jelentkezők közül. Önmagában a 8 év természetesen nem lehet garancia arra, hogy az érintettek közül mindenki feltétlenül „okosabb, neveltebb” azoknál, akik „csak” négy évet töltenek el iskolánkban. De hiszünk abban, hogy a tagozat eredményei, az ide járó diákok sikeressége a felsőoktatási felvételi alkalmával, a magukkal vitt nyelvvizsgák mennyisége azt bizonyítja, hogy valóban eredményes munkát végzünk. Színvonalunkat, jó hírünket az is igazolja, hogy az elmúlt években igen nagy létszámban jelentkeztek hozzánk a negyedikesek.

A tagozat eredményességét igazolja, hogy nagyobb arányban jelentkeztek ebből a képzési formából továbbtanulni a diákok, mint a többi osztályunkból.

A nyolcosztályos tagozat diákjai jóval több nyelvvizsgával rendelkeznek, mint évfolyamtársaik. A középfokú „C” típusú nyelvvizsgák aránya a körükben meghaladja az elmúlt években a 80%-ot, míg a többieké 30-40 % körül alakult.

A tagozat tanrendjét úgy alakítottuk ki, hogy a diákokat fokozatosan terheljük. **Az 5-6. évfolyamon fontosnak tartjuk a napközis foglalkozásokat, amelyek minden kisdíák számára ajánlottak.** Az írásbeli feladatok megírása mellett kikérdezésre, ismétlésre, gyakorlásra is sor kerülhet, hiszen a napközinek az a célja, hogy a tanulóknak otthon már kevesebbet kelljen a tanulással foglalkozniuk.

A 7. évfolyamtól kezdődően lépnek be a következő tantárgyak: földrajz, biológia, fizika, kémia. Ennek következtében hetedik osztálytól kezdve az otthoni munkának, tanulásnak is egyre nagyobb szerephez kell jutnia. A célunk az, hogy a kisdíákokat fokozatosan megtanítsuk tanulni, sajátítsák el az önálló információszerzési formákat, igényességre és szorgalomra kívánjuk őket nevelni.

Ez az esetek túlnyomó többségében sikerül, hiszen **az ide járó kisdíákok többsége nagyon motivált, érdeklődő, így a közösségben jó értelemben vett versenyhelyzet alakulhat ki.**

A nyolcosztályos tagozat eredményességét bizonyítja, hogy alacsony a tanulók lemorzsolódása, általában 8. osztály után megy el tőlünk néhány diák, főleg olyanok, akik valamely speciális területen – sport, versenytánc, különleges szakma – akarják a tanulmányaikat folytatni.

A haladás tempója az első években bizonyára lassabb, de ahogy fokozatosan kialakulnak a tanulási készségeik, egyre intenzívebb ütemben tudnak haladni.

Az osztályokat két csoportban szervezzük: a szülői érdeklődésnek megfelelően az egyik csoportban német nemzetiségi nyelvoktatás folyik nyelvoktató formában. *A német nyelvet végig tanulják a tanulók, minden évfolyamon heti 5 órás óraszámban, amelyhez 1 óra nemzetiségi népismeret is csatlakozik.* **A másik csoportban angol nyelvet tanítunk emelt szinten, de az alapoktól indulva. Ezt a nyelvet is nyolc éven keresztül tanulhatják a gyerekek magas óraszámban.** Az óraszámoknak köszönhetően – a jogszabályokban rögzített feltételek alapján – többségük az első idegen nyelvből előrehozott érettségi vizsgát tesz. *A német nemzetiségi csoportban – jogszabályi kötelezettség alapján – már az 5. évfolyamtól kötelező második idegen nyelvet (nálunk az angolt) tanítani. Az angolt tanuló diákok a 9. évfolyamtól választhatnak második nyelvet a német, az olasz és az orosz nyelv közül.*

A csoportbontásban tanított idegen nyelvek mellett hasonló formai keretek között tanítjuk a matematikát, a technikát és az informatikát. A technikát 5-7. osztályban, informatikát a 6-10. osztályban tanulnak a diákok. **Arra törekszünk, hogy a 11-12. évfolyamon az emelt szintű csoportok közül a kötelező érettségi tárgyak (magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika) oktatását ne a négyosztályos tagozatra járókkal együtt aktualizáljuk, hanem a nyolcosztályosok számára külön szervezzük meg.** Ezt befolyásolhatja a jelentkezők száma, illetve az intézmény számára a fenntartó által biztosított órakeret.

A nyolcosztályos felvételinél csak a tudást, ill. a negyedikes kisdiákok eredményeit vesszük figyelembe. Bízunk benne, hogy jelenlegi fenntartónk a jövőben is támogatni fogja a képzés indítását.

10.1. Felvételi eljárási rend a nyolcosztályos tagozatunkra

Intézményünk jelenleg nem csatlakozott a jogszabályokban meghatározott központi felvételi eljáráshoz. A felvételin a jelentkezőket a 3-4. év eredményei alapján rangsoroljuk. Ha a későbbiekben csatlakozunk a központi felvételi eljáráshoz, akkor a felvételi eljárási rend ki alakításában be kell tartani a jogszabályokban rögzített előírásokat, tehát csak a központi írásbeli felvételt lehet megkövetelni, amelynek pontszáma meg kell, hogy haladja a megszerezhető pontok 50 %-át. A szóbeli vizsga eredménye pedig az összpontszám 25 %-át nem haladhatja meg. A nyolcosztályos tagozatra történő mindenkor felvételi eljárási rendet az intézmény éves beiskolázási szabályzata tartalmazza.

11. A Dombóvári Illyés Gyula Gimnáziumban alkalmazott óratervek

11. 1. Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok a 10–12. évfolyamon a kerettanterv előírásai alapján a 2017/2018. tanévtől

Az intézmény új óratervei az 51/2012. EMMI rendelet 3. sz. melléklet 3.2.10 kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára, valamint az 5. sz. melléklet 5.2.15 kerettanterv a gimnáziumok 5-12. évfolyama számára kerettantervek előírásai alapján készültek.

Az alap óraszámától eltérő, a nevelőtestület határozatával elfogadott óraszámokat a táblázatokban félkövér betűk jelzik.

Az óraszámok kialakításánál az intézmény az alábbi jogszabályok előírásait vette figyelembe:

- 110/2012 (VI. 4.) korm. rendelet – az új NAT előírásai
- 100/1997 (VI. 13.) korm. Rendelet az érettségi vizsga szabályzatáról
- 40/ 2002 (V. 24.) OM rendelet az egyes tantárgyak részletes érettségi követelményeiről
- 17/2013 (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség iskolai oktatásának irányelvéről

A tantárgyak helyi tanterve tartalmazza:

- A kerettanterv által meghatározott óraszámú foglalkozások keretében elsajátítandó kötelező tananyagot
- Az oktatásban alkalmazandó tankönyvek, segédletek, taneszközök kiválasztásának elveit
- A mindennapos testnevelés megvalósításának módját
- Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet

Óraterv a kerettantervekhez 5-12. évfolyam, gimnázium (nyelvoktató német nemzetiségi csoport) 2017. szeptembertől								
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	2	3	3	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1	1	1	1	1
Német nyelv és irodalom	5	5	5	5	5	5	5	5
Angol nyelv	1	1	2	2	3	3	5	5
Német népismeret	1	1	1	1	1	1	1	1
Matematika	4	4	3	3	3	4	4	4
Történelem, társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek	-	-	2	2	3	3	3	4
Társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek	2	2	-	-	-	-	-	-
Etika/Hit- és erkölcsan	1	1	1	1	-	-	-	-
Etika	-	-	-	-	-	-	1	-
Természetismeret	2	2	-	-	-	-	-	-
Biológia-egészségtan	-	-	2	2	-	2	2	2
Fizika	-	-	2	1	2	2	2	-
Kémia	-	-	1	1	3	2	-	-
Földrajz	-	-	1	2	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	-	-	-	1	1
Mozgókép-kultúra és médiaismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
Művészetek	-	-	-	-	-	-	1*	1**
Informatika	-	1	1	1	1	1	-	-
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	-	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1	1	1	1	1
Rendelkezésre álló órakeret	28+2	28+2	31+2	31+2	35+3	36+3	35+3	35+3
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	-	-	2	2	3	4
Összes óraszám	30	30	33	33	36	37	35	34

A tanulók az 5-8. évfolyamon szülői nyilatkozat alapján kötelezőóráként matematika tantárgyat választhatnak magasabb óraszámban. A többlet órák száma az 5-6 évfolyamon 1-1, 7-8. évfolyamon 2-2 óra.

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 9-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv a kerettantervekhez 5-12. évfolyam, gimnázium (angol emelt szintű csoport) 2017. szeptembertől								
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	2	3	3	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1	1	1	1	1
Angol nyelv	5	5	6	6	4	3	3	3
II. idegen nyelv	-	-	-	-	4	5	5	5
Matematika	4	4	3	3	3	4	4	4
Történelem, társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek	-	-	2	2	3	3	3	4
Társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek	2	2	-	-	-	-	-	-
Etika/Hit- és erkölcstan	1	1	1	1	-	-	-	-
Etika	-	-	-	-	-	-	1	-
Természetismeret	2	2	-	-	-	-	-	-
Biológia-egészségtan	-	-	2	2	-	2	2	2
Fizika	-	-	2	1	2	2	2	-
Kémia	-	-	1	1	3	2	-	-
Földrajz	-	-	1	2	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	-	-	-	1	1
Mozgókép-kultúra és médiaismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
Művészetek	-	-	-	-	-	-	1*	1**
Informatika	-	1	1	1	1	1	-	-
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	-	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1	1	1	1	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	28	31	35	36	35	35
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	-	-	-	-	3	4
Összes óraszám	28	28	31	31	35	36	32	31

A tanulók az 5-8. évfolyamon szülői nyilatkozat alapján kötelezőóráként matematika tantárgyat választhatnak magasabb óraszámban. A többlet órák száma az 5-6 évfolyamon 1-1, 7-8. évfolyamon 2-2 óra.

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot
A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv – 2017. szeptembertől Matematika-informatika csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1
Angol nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	5	5	5	6
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	3	3	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	-	2	2	2
Fizika	2	2	2	-
Kémia	2	2	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek			1*	1**
Informatika	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	2	2
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot
A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv – 2017. szeptembertől Magyar – történelem emelt óraszámú csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	3	4	3	3
Magyar nyelv	3	2	1	1
Angol nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	4	4
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	4	4	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	-	2	2	2
Fizika	2	2	2	-
Kémia	2	2	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek	-	-	1*	1**
Informatika	1	1	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	5	6
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv – 2017. szeptembertől Természettudományos emelt óraszámú csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1
Angol nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	4	4
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	3	3	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	2	3	2	2
Fizika	2,5	3	2	-
Kémia	2,5	3	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgókép-kultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek	-	-	1*	1**
Informatika	1	1	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	5	6
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv 2017. szeptembertől Német emelt szintű csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1
Német nyelv	6	6	5	5
Angol nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	4	4
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	3	3	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	-	2	2	2
Fizika	2	2	2	-
Kémia	2	2	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek	-	-	1*	1**
Informatika	1	1	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	3	4
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv 2017. szeptembertől Angol emelt szintű csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	3	3
Magyar nyelv	2	1	1	1
Angol nyelv	6	6	5	5
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	4	4
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	3	3	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	-	2	2	2
Fizika	2	2	2	-
Kémia	2	2	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek	-	-	1*	1**
Informatika	1	1	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	3	4
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

Óraterv 2017. szeptembertől Általános tantervű csoport				
Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar irodalom	2	3	3	3
Magyar nyelv	3	2	1	1
Angol nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	4	4	4	4
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	3	3	3	4
Etika	-	-	1	-
Biológia – egészségtan	-	2	2	2
Fizika	2	2	2	-
Kémia	2	2	-	-
Földrajz	2	2	-	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Dráma és tánc	1	-	-	1
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	1	-
Művészetek	-	-	1*	1**
Informatika	2	2	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	-	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	5	6
Rendelkezésre álló kötelező órakeret	35	36	35	35

A 9-10. évfolyamon magyar nyelvből, matematikából, informatikából a többlet óraszámot a tananyag elmélyítésére, gyakorlásra kell fordítani

* A művészetek tantárgy keretein belül vizuális kultúra, művészettörténeti ismeretek alkotják az ismeretanyagot

** A művészetek tantárgyon belül ének-zenei ismeretek alkotják a tananyagot

A 11-12. évfolyamon a szabad órakeretből közép- és emelt szintű érettségire felkészítő és egyéb órák vehetők fel.

11.2 Óratervek a 2020/2021. tanévtől módosult kerettantervi előírások alapján

Általános csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	4	5	4	5
matematika	4	4	4	4
történelem	2	2	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	1	2	0	0
fizika	2	3	0	0
biológia	3	2	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
első idegen nyelv	3	3	5	4
második idegen nyelv	3	3	3	3
ének-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2	0
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	4	4
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással jelöltük a kerettantervi rendelethez eltérő vagy helyileg meghatározott óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből egy-egy óra a matematika és a magyar nyelvtan számára kiosztva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.
6. A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Emelt óraszámú magyar-történelem csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	4	5	4	5
matematika	3	3	4	4
történelem	3	3	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	1	2	0	0
fizika	2	3	0	0
biológia	3	2	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
első idegen nyelv	3	3	5	4
második idegen nyelv	3	3	3	3
ének-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2	0
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	4	4
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással jelöltük a kerettantervi rendelethez eltérő vagy helyileg meghatározott óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 1-1 óra a magyar nyelv és irodalom, ill. a történelem tantárgy számára biztosítva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.
6. A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Természettudományos csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	3	4	4	5
matematika	3	3	4	4
történelem	2	2	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	2	3	0	0
fizika	2,5	3	0	0
biológia	3,5	3	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
angol nyelv	3	3	5	4
második idegen nyelv	3	3	3	3
éneke-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2	0
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	4	4
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással jelöltük a kerettantervi rendelethez eltérő vagy helyileg meghatározott óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 1 óra a kémia, 0,5 – 0,5 óra a fizika és a biológia számára kiosztva. 10. évfolyamon az órakeretből 1-1 óra a kémia és a biológia számára kiosztva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.
6. A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Emelt szintű német csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	3	4	4	5
matematika	3	3	4	4
történelem	2	2	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	1	2	0	0
fizika	2	3	0	0
biológia	3	2	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
német nyelv	5	5	5	4
angol nyelv	3	3	3	3
ének-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2	0
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	4	4
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással a kerettantervi rendelethez eltérő, megnövelt óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 2-2 óra a német nyelv számára kiosztva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.
6. A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Emelt szintű angol csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	3	4	4	5
matematika	3	3	4	4
történelem	2	2	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	1	2	0	0
fizika	2	3	0	0
biológia	3	2	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
angol nyelv	5	5	5	4
második idegen nyelv	3	3	3	3
ének-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2	0
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	4	4
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással a kerettantervi rendelethez eltérő, megnövelt óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 2-2 óra az angol nyelv számára kiosztva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.
6. A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Emelt matematika – informatika csoport – négyosztályos tagozat

Tantárgy	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	3	4	4	5
matematika	5	5	4 + 2	4 + 2
történelem	2	2	3	5
állampolgári ismeretek	0	0	0	1
etika	0	0	0	0
földrajz	2	1	0	0
kémia	1	2	0	0
fizika	2	3	0	0
biológia	3	2	0	0
választott term.tud.tantárgy	0	0	2	0
angol nyelv	3	3	5	4
második idegen nyelv	3	3	3	3
éneke-zene	1	1	0	0
vizuális kultúra	1	1	0	0
művészetek	0	0	1	1
mozgókép- és médiaismeret	0	0	0	1
digitális kultúra	2	1	2 + 2	2
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	0	0
összes óra	34	34	34	34

Félkövér betűvel és csillagozással a kerettantervi rendelethez eltérő, megnövelt óraszámokat.

Magyarázat:

1. 9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 2-2 óra a matematika számára kiosztva.
2. 11. évfolyamon a diákok előzetes felmérés alapján választhatnak 2-2 órában a földrajz, biológia, fizika, kémia tantárgyak közül. (A csoportok tantárgyanként a fenntartó által meghatározott létszámtól indulhatnak.)
3. A 11. évfolyamon a szabadon választható órakeret terhére a matematika óraszám 1, az első idegen nyelv óra száma egy órával megnövelve.
4. A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.
5. 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 2, a matematika óraszám 1., a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.

Nyolcosztályos tagozat – angol emelt szintű csoport

Tantárgy	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	4	3	3	3	3	4	4	5
dráma és színház	-	1*	-	-	-	-	-	-
matematika	5**+ 4	5**+ 4	5**+ 3	5**+ 3	5**+4	5**+4	3	4
történelem	2	2	2	2	2	2	4	4
állampolgári ismeretek	-	-	-	1	-	-	-	1
hon-és népismeret	1+	-	-	-	-	-	-	-
etika	1	1	1	1	-	-	-	-
természettudomány	2	2	-	-	-	-	2 ¹	-
földrajz	-	-	2	1	2	1	-	-
kémia	-	-	1	2	1	2	-	-
fizika	-	-	1	2	2	3	-	-
biológia	-	-	2	1	3	2	-	-
angol nyelv	5	5	5	5	5	5	5	5
második idegen nyelv	-	-	-	-	3	3	3	4
ének-zene	1	1	1	1	1	1	-	-
vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	-	-
művészetek	-	-	-	-	-	-	1 ²	1
mozgókép- és médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	1
technika és tervezés	1	1	1	-	-	-	-	-
digitális kultúra	1	1	1	1	2	1	2	-
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	0	0	0	0	4	4
összes óraszám	29 (30)	28 (29)	30 (32)	30 (32)	35 (36)	35 (36)	34	35

Az összes óraszámnál zárójelben az 5-10. évfolyamon a matematika emelt szintű képzést választók óraszámjai.

*Dráma és színház tantárgyat a 6. évfolyamon integráltan tanítjuk a magyar nyelv és irodalommal. (Így nem kell hozzá szakos végzettség, amelyet a jogszabály különben előír.)

**A matematika tantárgy óraszámát az emelt szintű csoportban a NAT által biztosított órakeret terhére növeljük meg, amely alapján emelt szintű oktatás esetén az évfolyamonként rendelkezésre álló óraszám maximális száma 2-vel növelhető.

Az emelt szintű angol nyelv óraszám az 5-12. évfolyamon 5-5 óra.

+ Hon- és népismeret a NAT szerint 5-8. évfolyamon kötelező tanítani.

9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 1-1 órát a matematikára és az első idegen nyelvre fordítunk.

¹ – 11. évfolyamon minden diák tanul természettudományos tantárgyat. Az iskola felajánlja mind a 4 tantárgy tanulását, s ebből a diákok egyet választanak. (A csoportok csak a fenntartó által meghatározott minimális csoportlétszám felett indulhatnak.)

²- A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.

A 11. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a történelem óraszámát emeltük meg.

A 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszám 1, a történelem óraszám 1, a matematika óraszám 1, a második idegen nyelv óraszám 1, a művészetek óraszám 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.

A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

Nyolcosztályos tagozat – német nemzetiségi csoport

Tantárgy	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
magyar nyelv és irodalom	4	3	3	3	3	4	4	5 ⁴
dráma és színház	-	1*	-	-	-	-	-	-
matematika	5** +4	5**+ 4	5**+ 3	5**+ 3	5**+ 4++	5**+ 4++	5**+ 3	5**+ 4 ⁴
történelem	2	2	2	2	2	2	4	4 ⁴
állampolgári ismeretek	-	-	-	1	-	-	-	1
hon-és népismeret	1+	-	-	-	-	-	-	-
etika	1	1	1	1	-	-	-	-
természettudomány	2	2	-	-	-	-	2 ¹	-
földrajz	-	-	2	1	2	1	-	-
kémia	-	-	1	2	1	2	-	-
fizika	-	-	1	2	2	3	-	-
biológia	-	-	2	1	3	2	-	-
német nemzetiségi nyelv és irodalom	5	5	5	5	5	5	5	5
német népismeret	1	1	1	1	1	1	1	1
második idegen nyelv	1	1	2	2	3	3	3	4 ⁴
ének-zene	1***	1	1	1	1	1	-	-
vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	-	-
művészetek	-	-	-	-	-	-	1 ³	1 ⁴
mozgókép- és médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	1
technika és tervezés	1	1	1	-	-	-	-	-
digitális kultúra	1	1	1	1	2	1	2	-
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
kötött célú órakeret	0	0	0	0	0	0	4	4
összes óraszám	31 (32)	30 (31)	33 (35)	33 (35)	36 (37)	36 (37)	35	36

Az összes óraszámnál zárójelben az 5-10. évfolyamon a matematika emelt szintű képzést választók óraszámjai.

*Dráma és színház tantárgyat a 6. évfolyamon integráltan tanítjuk a magyar nyelv és irodalommal. (Így nem kell hozzá szakos végzettség, amelyet a jogszabály különben előír.)

**A matematika tantárgy óraszámát az emelt szintű csoportban a NAT által biztosított órakeret terhére növeljük meg, amely alapján emelt szintű oktatás esetén az évfolyamonként rendelkezésre álló óraszám maximális száma 2-vel növelhető.

A német nemzetiségi nyelv és a német népismeret óraszámát a jogszabály által előírt. Az órakeretet a NAT azon előírása biztosítja, amely évfolyamonként szabályozza a maximális óraszám túllépésének mértékét.

+ Hon- és népismeretet a NAT szerint 5-8. évfolyamon kötelező tanítani.

9-10. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeretből 1-1 órát a matematikára és az első idegen nyelvre fordítunk.

¹ – 11. évfolyamon minden diák tanul természettudományos tantárgyat. Az iskola felajánlja mind a 4 tantárgy tanulását, s ebből a diákok egyet választanak. (A csoportok csak a fenntartó által meghatározott minimális csoportlétszám felett indulhatnak.)

²- A 11. évfolyamon a rendeletben meghatározott egy művészeti tantárgy vizuális kultúra irányultságú.

A 11. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a történelem óraszámát emeltük meg.

A 12. évfolyamon a szabadon tervezhető órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom óraszámát 1, a történelem óraszámát 1, a matematika óraszámát 1, a második idegen nyelv óraszámát 1, a művészetek óraszámát 1 órával megnövelve. A művészetek tantárgy közül ez az óra ének-zene irányultságú.

A kötött célú órakeretben a 11-12. évfolyamon a tanulók előzetes jelentkezés alapján 4 órában választhatnak közép- vagy emelt szintű érettségire előkészítő foglalkozásokat.

12. A nem kötelező (választható) tanórai foglalkozások

Az intézmény az éves tantárgyfelosztásában tanárra, osztályra lebontva rögzíti a nem kötelező tanórai foglalkozásokra fordított időkeretet. Ezeket a mindenkor aktuális jogszabályi háttér alapján, a fenntartó által engedélyezett éves óraszám terhére hirdetheti meg.

A nem kötelező tanórák felhasználását a szülői-tanulói igényeknek (pl. szakkörök,) az iskola szakos ellátottságának, a pedagógusok érdeklődési körének, az intézmény hagyományainak figyelembe vételével kell meghatározni.

Intézményünk kiemelt célnak tekinti a közép- és emelt szintű érettségi vizsgára való eredményes felkészítést. Nem csupán az előírt óraszámában, s csak a kötelező vizsgatárgyakra szorítkozóan, hanem szinte minden tantárgyból adott a lehetőség a diákoknak a felkészülésre. Az emelt szintű tantárgyak felvételére a 11. évfolyamtól nyílik lehetőség, ezért a tanulók előzetesen már a 10. évfolyamon jelentkeznek az új órákra. *Az emelt szintű csoportokból való kilépésről, a csoportba való belépésről e program vonatkozó fejezetének előírásai az irányadóak.*

Iskolánkban edzések, sportfoglalkozások, különböző művészeti és szaktárgyi szakkörök, korrepetálások, versenyfelkészítések óráinak látogatására is lehetőség van. A foglalkozásokat a tantárgyfelosztásban tervezzük meg, amely alapján azok a tanulók órarendjében szerepelnek.

13. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

13. 1. A szóbeli tanulmányi eredmények értékelése

A tanuló tudását a szaktanár értékeli szóbeli, írásbeli, ill. gyakorlati teljesítményét mérve. Az év végi osztályzat a tanuló egész éves folyamatos munkáját jellemzi. A szóbeli és írásbeli érdemjegyek száma a heti óraszámnak megfelelően változhat a tantestület által elfogadott szabályozás szerint (lásd később).

Jeles (5): Kiemelkedő teljesítmény, érdeklődése az önálló ismeretszerzésben is megnyilvánulhat. Az ismereteket alkotó módon, szabatosan, áttekinthető formában képes kifejezni.

Jó (4): A törzsanyagot elsajátítja és alkalmazni is tudja. Gondolatait szóban és írásban egyaránt szabatosan és áttekinthetően képes kifejezni. A szóbeli feleleteknél a hibák többségét tanári segítséggel képes javítani.

Közepes (3): Nem képes a tananyagot önállóan összefoglalni, szüksége van tanári iránymutatásra. A segítségül feltett kérdések többségére tud válaszolni

Elégséges (2): A tantervi minimumot teljesíti. Ismereteit csak rendszeres tanári segítséggel tudja alkalmazni. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészsége gyenge, nehézkes.

Elégtelen (1): Nem tesz eleget a tantervi követelményeknek. A szaktanár által feltett segítő kérdésekre sem tud válaszolni.

13. 2. Az írásbeli eredmények értékelése

Az intézmény nem kíván minden tantárgy esetében uniformizált százalékos értékelést alkalmazni. A szaktanárok számára javasolt százalékos értékhatárok az írásbelik megállapításához:

Jeles (5) – 80-90 %	Jó (4) – 60-75%	Közepes 45-60%
Elégséges (2) 30-45%	Elégtelen (1) 30% alatt	

A tanári szabadság része, hogy nem köteles a szaktanár minden dolgot az adott osztályban, csoportban azonos százalékok alapján elbírálni. Emelt szintű érettségire való felkészítés esetén a szaktanárnak joga van a fenti arányoktól lefelé eltérni, s így a százalékos értékeket alacsonyabban megállapítani.

Új tanulócsoporthoz kialakításakor nagy szerepe lehet a bemeneti méréseknek. Ezek segítenek a diákok tudásbeli erősségeinek és hiányosságainak feltérképezésében. A bemeneti eredményeket nem lehet kötelezően osztályozni, de a legjobb eredményt elért tanulóknak fel kell ajánlani az osztályozás lehetőségét.

13. 3. A magatartás értékelése

Példás (5) minősítést érdemel az a tanuló, aki iskolai kötelezettségeit teljesíti, fegyelmezetten viselkedik a tanórán és azon kívül is, pontosan jár iskolába, rendszeres vagy kiemelkedő közéleti, közösségi munkát végez. Önmagában a kifogástalan iskolai magaviselet nem jelent példás magatartást, a diáknak jelentős szerepet kell játszania az osztály, az iskola közéletében, programjaiban. Osztályfőnöki figyelmeztetésben részesült tanuló példás magatartást csupán rendkívüli esetben kaphat, ha rendelkezik igazgatói dicsérettel, s más jellegű fegyelmi ügye nem volt.

Jó (4) minősítést érdemel az a tanuló, aki pontosan jár iskolába, fegyelmezetten viselkedik, illedelmes az órán és azon kívül is, aki rendszeresen elvégzi iskolai kötelességét, azonban az osztály, ill. az iskola közösségi közéleti munkájában nem vesz részt. Nem kaphat jó minősítést sem az a diák, aki igazgatói figyelmeztetésben részesült.

Változó (3) minősítést kap az a tanuló, akinek többszöri osztályfőnöki figyelmeztetése, intője van az adott tanévben. Az a diák is, aki rendszeresen elkésik, igazolatlan órája van, aki a tanórákat rendszeresen zavarja, a munkába nem akar bekapcsolódni.

Rossz (2) minősítésnél jobbat nem kaphat az a tanuló, akinek bármilyen igazgatói fegyelmező büntetése van az adott tanévben, aki ellen az igazgató fegyelmi vizsgálatot rendelt el, s ez alapján a nevelőtestület elmarasztalta. Aki felszerelését rendszeresen otthon felejt, kirívó fegyelmezetlenségével, a házirend többszöri, súlyos megszegésével rossz példát mutat társainak.

Az a diák, aki igazolatlan órával rendelkezik az adott tanévben, automatikusan egy minősítéssel rosszabbat kap akkor is, ha egyéb osztályfőnöki vagy magasabb szintű figyelmeztetéssel nem rendelkezik.

13. 4. A szorgalom értékelése

A gimnázium célja, hogy a tanulók képességeiket kibontakoztassák és adottságaiknak megfelelően a legnagyobb képzettségre és tudásra tegyenek szert. Ehhez elengedhetetlen a tanuló megfelelő hozzáállása. Képességeinek és teljesítményének viszonyát fejezi ki a szorgalom értékelése.

Példás (5): Ha a tanítási órákra való felkészülése – képességéhez mérten – kifogástalan, a tanórákon aktív. Kimagasló eredményeket ért el a különböző tanulmányi versenyeken, nyelvvizsgát, előrehozott érettségit szerzett az adott tanévben. Tanulmányi eredményeit osztályfőnöki vagy igazgatói dicséretekkel ismerték el.

Jó (4): Ha iskolai munkáját elvégzi, vállalt feladatait teljesíti. A tanórák többségére felkészül, osztályzataiban nincsenek nagy ingadozások.

Változó (3): Lényegesen az elvárt képességek alatt teljesít a tanuló. Ha iskolai munkájában csak időnként tanúsít törekvést, kötelességét csak ismételt figyelmeztetés után teljesíti. Gyakran hiányos a felszerelése, egy tantárgyból bukásra áll, ill. elégtelent kapott.

Hanyag (2): Ha képességéhez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében. Kötelességét gyakran elmulasztja, munkájában megbízhatatlan. Kettő vagy több tantárgyból bukásra áll, ill. elégtelen osztályzatot kapott.

13.5. A tantestület határozata az írásbeli és szóbeli jegyek éves megoszlásáról

Iskolánk nevelőtestülete fontosnak tartja, hogy a követelményeket a különböző szaktárgyak esetében a lehető legjobban összehangoljuk. A követelmények legfontosabb vetületei az évközi érdemjegyek, a félévi és év végi osztályzatok. A diákok tudását csak úgy lehet objektíven mérni, ha erről rendszeresen, tervezetten, arányosan meggyőződünk. Ezért hoztunk döntést arról, hogy az éves óraszámhoz viszonyítva mennyi, s milyen fajtájú érdemjegyet kell a diákoknak szerezni. **Az írásbelik összeállítása, a dolgozatok javítása nagy lekötöttséget, munkaterhelést jelent, de csak akkor követelhetünk sokat és eredményesen a diákoktól, ha önmagunktól is rendszeres munkát várunk el.**

Az ellenőrzéseknél nem az a szándék vezet bennünket, hogy a diákokat „rajtakapjuk” azon, hogy nem készültek.

Ennek jegyében a dolgozatokat egy héttel előtte be kell jelenteni, egy tanítási napon nem lehet ugyanabban az osztályban két témazáró dolgozatnál többet íratni. (E szabály alól mentesülnek a délutáni emelt szintű foglalkozások.)

A nevelőtestület által elfogadott szabályozás:

Heti 1 óra	4 jegy	ebből 1 szóbeli
Heti 2 óra	7 jegy	ebből 1 szóbeli
Heti 3 óra	9 jegy	ebből 2 szóbeli
Heti 4óra	10 jegy	ebből 3 szóbeli
Heti 5 óra	12 jegy	ebből 4 szóbeli
Heti 6 óra	14 jegy	ebből 5 szóbeli

A megállapodás betartása minden szaktanár számára – fegyelmi felelősség mellett - kötelező. Az osztályzatokat arányosan kell teljesíteni, tehát minden félévben legalább a jegyek 50%-át lefelé kerekítve el kell érni a diákoknak.

13. 6. Az emelt szintű csoportok megszervezése, a szerzett érdemjegyek beszámítása

Az iskola – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – minden tanév március 31-ig felméri a 10. évfolyamon (s a 11. évfolyamos nyelvi előkészítő osztályban), hogy a következő tanévben a diákok milyen tantárgyakból kívánnak többlet órákat felvenni. **A tanulók a jelentkezésüket csak a tanév végéig módosíthatják.**

A diákok jelentkezését a tanulmányi eredményekre hivatkozva nem lehet elutasítani. **A jogszabályok által előírt korlátozásokat a vállalt többlet terhek maximumára vonatkozóan a diákoknak be kell tartani.**

Az emelt szintű csoportból kijelentkezni először az első tanév végén lehet.

A tanulók – a szaktanárral való egyeztetés után – az igazgatónak írásban nyújtják be a kérvényüket, amelyet indokolni kell. (Pl. a megváltozott továbbtanulási terhekkkel, a lényegesen romló tanulmányi eredményekkel).

Az emelt szintű csoportokban szerzett érdemjegyek alapján a szaktanárok nem állapítanak meg önálló osztályzatot, hanem azok az alap óraszámú csoportokban szerzett érdemjegyekhez adódnak hozzá. **Az emelt szintű csoportokra önállóan érvényesek a nevelőtestület jegyek számára vonatkozó előírásai.**

13. 7. A modul (integrált) tantárgyak értékelésének szabályai

Iskolánkban modul tantárgyként oktatjuk a drámát és táncot.

Ebből a tantárgyból nincs külön osztályozás, záradékként a megfelelő évfolyamokon a részt vett bejegyzés kerül a bizonyítványokba (ellenőrzőkbe). A tantárgyat a mindenkori magyar nyelv és irodalom szaktanára tanítja, ők felelősek a tanmenetek kidolgozásáért. A dráma és tánc óraszama külön szerepel a hivatalos óratervekben.

13. 8. A hagyományostól eltérő értékelési eljárások

A hagyományos értékelési módszerek (feleltetés, dolgozatok) és óraszervezési technikák (frontális módszer) mellett egyéb módszereket is alkalmazunk, szükség esetén képesek vagyunk az ellenőrzések módszerein változtatni. A tanítás-tanulás folyamatában az osztály képességeinek, a tananyag tartalmának és a lehetőségeknek a figyelembevételével a leghatékonyabb módszereket igyekszünk kiválasztani. Figyelnünk kell a gondos tervezésre, ha szükséges, korábbi elképzeléseinket felül kell vizsgálnunk.

13. 9. Az osztályozó vizsga szabályai

I. Általános eljárási szabályok

1. A tanuló osztályozóvizsgát köteles tenni, ha

- a) felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól (20/2012 EMMI rendelet (a továbbiakban: Rendelet), 64. § (2) a,)
- b) engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményeinek egy tanévben, ill. az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget (Rendelet, 64. § (2) b,)
- c) ha a tanuló évi összes igazolt és igazolatlan hiányzása együtt meghaladja a 250 órát, s emiatt nem osztályozható (Rendelet, 51. § (7) a, és 64. § (2) c,)
- d) egy adott tantárgyból hiányzása a tanítási órák 30 %-át meghaladja, s emiatt nem osztályozható (Rendelet, 51. § (7) f, és 64. §)
- e) az 1/b) pont alapján kapott engedély alapján, hiszen az adott tantárgyból előrehozott érettségit tesz. Ebben az esetben a tanulónak az összes, még nem teljesített, de addig osztályozott évfolyamból vizsgát kell tennie.
- f) más iskolából történt átvétele után, ha az adott tantárgyat az előző intézményben nem tanulta; abból osztályzattal nem rendelkezik.

2. Az iskola nevelőtestülete az osztályozó vizsga engedélyezését megtagadhatja, ha a tanuló hiányzásai meghaladják a 20 igazolatlan órát, s az iskola eleget tett értesítési kötelezettségének. (Rendelet, 51. § (8))
3. Ha tanuló előbb szabályozott mulasztásainak száma már a félév végéig meghaladja az engedélyezett mértéket (1/c, 1/d pont), s teljesítménye nem osztályozható, akkor a tanulónak már félévkor is osztályozó vizsgát kell tennie.
4. Az 1/a pont alapján a foglalkozások alól felmentett, valamint az 1/f pontban érintett tanulónak félévkor is osztályozó vizsgát kell tennie.
5. A magántanulónak az intézmény külön felkészülést biztosíthat maximum 2 órában a vizsga teljesítéséig, a többi pontban érintett tanulók egyénileg készülnek fel a vizsgára.
6. A tanulónak joga van arra (kiskorúsága esetén szülői aláírással ellenjegyezve), hogy kérvényezze az osztályozó vizsga független bizottság előtti letételét. Erre jelentkezni a félév, ill. a szorgalmi idő lejárta előtt legkésőbb 30 nappal lehet. A vizsgát az illetékes kormányhivatal szervezi (Rendelet, 64. § (2) d.).
7. Az osztályozó vizsgát tett tanuló tanulmányi követelményeit az adott tantárgyból teljesítette, tehát kötelezően nem kell bejárnia a tanórákra. A tanuló írásbeli kérvénye alapján az igazgató engedélyezheti ennek ellenére az órák látogatását.
8. Az írásbeli nyelvi osztályozó vizsgák előtti napon a tanulóknak nem kell iskolába jönni, ha a vizsganap kedd-pénteki napokra esik. A szóbeli vizsgákra ugyanez a szabály érvényes. A vizsga utáni tanítási napon a tanulókat nem lehet sem írásban, sem szóban értékelni.
9. A német nyelvi előrehozott érettségi vizsga előtti napon a diákoknak nem kell iskolába jönni.

II. Az osztályozóvizsga ideje és módja

1. A vizsga időpontjai:
 - a) augusztusban lehetőleg a mindenkori javítóvizsga napján, de legkésőbb szeptember 5-ig _ amennyiben a tanuló ősszel előrehozott érettségi vizsgát kíván tenni, s adott évfolyam(ok) követelményeit nem teljesítette
 - b) előrehozott érettségi vizsga esetén április 15-30. között, hiszen vizsga abból a tantárgyból tehető, amelynek „helyi tantervben meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, teljesítményét osztályzattal értékelték” (100/1997. korm.r.).
 - c) január 2-30. között, amennyiben a tanuló félévi, június 1-15. között olyan esetekben, amikor a tanuló egész évi vagy második félévi teljesítményét kell osztályzattal értékelni, de a vizsga nem az előrehozott érettségi vizsgára való jelentkezés feltétele

2. A tanuló az osztályozóvizsgára a szaktanárával és az osztályfőnökével ellenjegyzett formanyomtatványon jelentkezik, amennyiben az az előrehozott érettségi vizsgára való bocsátásának feltétele. Egyéb esetekben a vizsga időpontját számára az intézmény igazgatója jelöli ki, ekkor az időpont tudomásul vételét a tanuló átvételi elismervénnyel igazolja.
3. Az augusztusi vizsgákra a jelentkezés határideje június 15., az áprilisi vizsgaidőszakra a jelentkezési határidő február 15.
4. A jelentkezők névsorát az osztályfőnök az igazgatóval egyeztetési és engedélyeztetési. A formanyomtatvány a titkárságon beszerezhető ill. a honlapról letölthető.
5. Az augusztusi és az áprilisi vizsgák pontos időpontjára az érintett munkaközösségek tesznek javaslatot, s azt az igazgató hagyja jóvá. Az időpontot átvételi elismervény ellenében az iskola közli a vizsgázókkal, a vizsga napja előtt minimum 21 munkanappal.
6. A tanuló az osztályozóvizsgára való jelentkezését abban az esetben vonhatja vissza, hogyha ez az előrehozott érettségire való jelentkezés feltétele. Ezt írásban kérvényezi az igazgatónál, legkésőbb a vizsga napját megelőző nap 16 óráig.

III. A vizsga tartalma és menete

1. A vizsga írásbeli és szóbeli részből áll.
2. Az augusztusi vizsga követelményeit – mindkét vizsgarészből – legkésőbb június 15-ig, az áprilisi vizsgaidőszak esetén március 15-ig kell kiadni. Ha a tanuló június 1-15. között tesz osztályozó vizsgát, a követelményeket április 15-ig kell megkapnia. A követelmények átvételét a tanuló aláírásával igazolja.
3. Az osztályozóvizsgák követelményeit az adott tanulót tanító szaktanár állítja össze, a munkaközösség-vezető és az igazgató hagyja jóvá.
4. Minden osztályozóvizsgáról jegyzőkönyv készül, melyet az osztályfőnöknek kell leadni, aki felelős a vizsga eredményének törzslapon és bizonyítványban történő rögzítéséért.
5. Az osztályozó vizsga írásbeli részét tanórán kívül kell megírni. A vizsgarész időtartama maximum 60 perc.
6. A szóbeli vizsgabizottság legalább egy kérdező tanárból, és két másik szaktanárból áll, akik közül az egyik az elnök feladatokat is ellátja. Az elnöknek nem kell az adott tantárgyra vonatkozó előírt képesítéssel rendelkeznie. Az elnök felelős a vizsga adminisztrációjáért, s a jelen vizsgaszabályzat szerinti törvényes lebonyolításáért. A bizottság tagjait írásban az intézmény igazgatója bízza meg.

7. A kérdező és az írásbelit javító tanár az írásbeli és szóbeli vizsgarészt is pontozással értékeli. Szóbeli vizsgát az a tanuló tehet, aki az írásbelin legalább a pontok 12 %-át eléri.
8. Az írásbeli vizsgarész aránya az összpontszám 2/3-a, a szóbelié az 1/3-a. Kérésre a diáknak az írásbeli vizsgadolgozatot meg kell mutatni, de az nem elvihető, azt addig kell megőrizni, amíg a tanuló tanulmányait az intézményben befejezi. Az írásbeli dolgozatról – az iskola által megszabott áron – kérésre fénymásolat készíthető.
9. A szóbeli vizsgáról a szaktanár az előre meghatározott szempontok alapján írásbeli értékelést készít. Az értékelés eredményét a tanulóval ismertetni kell.
10. A szóbeli és írásbeli vizsga helyszínén a diáknak legalább a vizsga megkezdése előtt 30 perccel meg kell jelennie.
11. **A szóbeli vizsgán a tanuló a borítékokban elhelyezett szóbeli tételek közül húz ki egyet. A szóbeli tételek száma 5-20 db.**
12. Minden vizsgázónak – idegen nyelvek kivételével – 30 perc felkészülési időt kell a szóbeli vizsgán biztosítani, s a tanuló saját jegyzetei alapján, szabadon fejt ki a megadott tételt. Ha a tanuló elakad vagy súlyosan téved, segítséget kaphat a bizottság tagjaitól.
13. A szóbeli vizsga időtartama a 15 percet nem haladhatja meg. A tételeken belüli kérdések kifejtési sorrendjét a tanuló határozza meg.
14. A szóbeli vizsgatárgyakhoz szükséges eszközökről a kérdező tanár gondoskodik.
15. Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgán súlyos tájékozatlanságot árul el, azaz felelete a szóbelire adható összpontszám 12 %-át sem éri el, egy alkalommal a kérdező tanár póttételt húzat. Ebben az esetben a szóbeli tétel pontszámát meg kell felezni, s azt kell százalékosan figyelembe venni.
16. A szóbeli vizsga megkezdése előtt az írásbeli vizsgarész értékelését a tanuló kérésére közölni kell.
17. Az értékelésnél a szóbeli és az írásbeli pontszámát össze kell adni, majd a százalékos eredményeket az alábbiak alapján kell osztályzatokra váltani:
0-29 %-ig elégtelen,
30-49 %-ig elégséges,
50-64 %-ig közepes,
65-79 %-ig jó
80 % felett jeles.
18. A végső értékelés pontszámát és százalékos eredményét legkésőbb a vizsgát követő első munkanap 12 óráig a tanulóval közölni kell.

19. Magántanulók osztályozó vizsgája esetén, ha a tanulónak az egyik tanítási félévben nem volt magántanulói jogviszonya, akkor év végi osztályzatát félévi osztályzata és az osztályozó vizsga osztályzatának átlaga alapján kell megállapítani. Amennyiben az átlag tört számjegy, akkor az év végi osztályzat megállapításához az átlagot felfelé kell kerekíteni. Ha három osztályzat különbség van a rendes osztályzatok átlaga és az osztályozó vizsga eredményei között, akkor viszont az átlagot lefelé kell kerekíteni.

IV. A tanulási nehézséggel rendelkező, illetve sajátos nevelésű tanulókra vonatkozó külön előírások /Rendelet, 68. § (4)alapján/

1. Azok a tanulók, akik hivatalos szakvéleménnyel rendelkeznek a fenti jogszabályban problémák miatt, az igazgató által határozatban megállapított könnyítésekre jogosultak.
2. Amennyiben a határozat úgy rendelkezik, az írásbeli idejét 30 perccel meg kell hosszabbítani.
3. Amennyiben a tanuló teljes felmentést kapott a szóbeli vagy írásbeli vizsgarész alól, osztályzatát egy vizsgarész alapján kell megállapítani. Amennyiben a tanuló csak szóban tesz vizsgát, a követelményeket két tétel kifejtésével teljesíti. Ebben az esetben a felkészüléshez és a kifejtéshez szükséges időt tételenként kell számítani. A vizsgázónak a második tétel kihúzás előtt 15 perc pihenőidőt kell biztosítani. Ha a tanuló a két szóbeli tétel közül bármelyikben teljes tájékozatlanságot árul el (nem éri el a 12 %-ot), egy alkalommal vele póttételt kell húzatni.
4. Az írásbelire vonatkozó teljes felmentés esetén idegen nyelvekből a szóbeli vizsgarész kiegészül egy hallásértési feladattal, ahol a tanulónak a feltett szóbeli kérdésekre kell válaszolnia a hallott szöveg alapján.
5. A szakvéleménnyel és igazgatói határozattal rendelkező diákok egyéni elbírálás alapján az adott tantárgyból más összetételű szóbeli vizsgát tehetnek.

V. A szabálytalanságokra és a vizsgázók távolmaradására vonatkozó eljárási szabályok

1. A vizsgázóknak az írásbeli közben semmilyen útbaigazítás nem adható.
2. A vizsgázóknak az írásbeli alatt a helyiséget csak indokolt esetben, felügyelettel lehet elhagyni.
3. Amennyiben az írásbelin a felügyelő tanár szabálytalanságot észlel, annak tartalmát és időpontját rávezeti a tanuló dolgozatára, de a tanuló befejezheti a vizsgát.
4. Az írásbeli vizsga után az intézmény igazgatója vagy hivatalos megbízottja a szabálytalanságot azonnal kivizsgálhatja, az érintett tanulóval és felügyelő tanárral jegyzőkönyvet vesznek fel.

5. Szabálytalanság esetén az írásbeli vizsga pontszámát részben vagy egészben az igazgató által kijelölt háromtagú vizsgáló bizottság megsemmisítheti. Teljes megsemmisítés esetén sem lehet az írásbeli újra íratni a tanulóval, ebben az esetben pontszáma 0 pont, s mivel így nem teljesítette a 12 %-os elvárást, szóbeli vizsgát sem tehet. Amennyiben a részlegesen megsemmisített pontszám meghaladja az írásbeli teljes pontszámának 12 %-át, a tanuló szóbeli vizsgát tehet.
6. Ha a tanuló az írásbeli vagy szóbeli vizsgáról neki fel nem róható okból távol marad, az igazgató egy alkalommal engedélyezheti a vizsga más időpontban történő teljesítését.
7. Amennyiben a tanuló bármelyik vizsgarésztől neki felróható ok miatt távol marad, a vizsga eredménye elégtelen, s ekkor az igazgató egy alkalommal engedélyezi a javítóvizsga letételét.

VI. Szabályzat a szóbeli biológia érettségi projektmunka választásának feltételeiről

Középszintű szóbeli vizsga biológia tantárgyból az A) feladathoz tartozó projektmunkát vagy gyakorlati feladatot csak az a vizsgázó választhatja, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonya van. (100/1997 korm.rendelet alapján.)

Amennyiben a vizsgázó a szóbeli első részében a projektmunkát választja, akkor ez a munka a vizsgázó által önállóan elvégzett és a projektmunkát segítő konzulens szaktanár által ellenőrzött kísérlet vagy megfigyelés.

Ennek eredménye a munkanapló, amely mindig tartalmazza a vizsgált probléma megfogalmazását, az alkalmazott módszertant, a tapasztalatokat, azok értékelését, a felhasznált szakirodalom listáját.

A projekt témáját a vizsgázó szabadon választhatja meg, majd a konzulenssel egyezteti. Az egyeztetés minimum 3 alkalommal történik, az első az érettségi vizsgára jelentkezés hónapjában, az utolsó az érettségi írásbeli vizsgák megkezdése előtt minimum két héttel. Az egyeztetés jegyzőkönyvben rögzítésre kerül. A jegyzőkönyv tartalmazza az egyeztetés időpontját, tartalmát, amelyet a szaktanár és a diák is aláírásával lát el. A jegyzőkönyv a munkanapló mellékletét képezi.

A segítő szaktanárnak el kell utasítania a témaválasztást, amennyiben az megítélése szerint balesetveszélyes, egészségkárosító, környezetszennyező, törvénysértő vagy az iskolai munkát akadályozza.

Ha a vizsgázó a projektmunkát választotta, az elkészített tanulmányt legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig le kell adnia a vizgabizottságát működtető intézménynek. Ha a tanuló a határidőt elmulasztja, akkor a tantárgyi követelményeket két kifejtett szóbeli tétellel kell teljesítenie.

A leadott projektmunka az írásbeli dolgozat mellékleteként kezelendő.

13.10. Különbözeti vizsgák

1. Ha a tanuló csatlakozni kíván egy másik tanulócsoporthoz, s annak addigi követelményeit még nem teljesítette, különbözeti vizsgát kell tennie. Ennek tartalmát, követelményeit a szaktanár állítja össze.
2. A tanulóval legalább a vizsga előtt egy hónappal a követelményeket ismertetni kell.
3. A tanuló saját kérésére bármikor tehet különbözeti vizsgát a tanév folyamán.
4. A vizsga tartalma és menete, egyéb eljárási szabályai megegyeznek az osztályozó vizsgákkal.

13.11. Iskolai belső vizsgák

A belső vizsgákkal nem a diákok terheit kívánja növelni az iskola, hanem az a cél, hogy a diákok megfelelő vizsgarutint szerezzenek, s az érettségien elvárt tananyag jelentős részét valóban értő módon, megfelelő időben és formában elsajátítsák. A fenti célt az is bizonyítja, hogy csupán a kötelező érettségi tárgyakból kívánunk belső vizsgákat szervezni.

Az alábbi vizsgákat az adott évfolyamon minden tanuló köteles teljesíteni.

A vizsgajegyeket az éves osztályozásba a következő módon kell beszámítani: heti 1-2 órás tantárgyagnál a vizsga két osztályzatot jelent, magasabb óraszámok esetén a vizsgajegy annyi db érdemjegyet jelent, amennyi a heti óraszám.

1. Az iskolai belső vizsgák az alábbiak:

Évfolyam	Időszak	Tantárgy	Vizsga típusa
7. osztály	Év vége	Magyar irodalom	szóbeli
8. osztály	Év vége	Matematika	írásbeli
9. osztály (nyolcosztályos tagozat)	Év vége	Magyar nyelvtan	írásbeli
10. osztály	Év vége	Történelem	szóbeli
11. osztály	Félév	Magyar nyelv és irodalom	írásbeli és szóbeli (nyelvtan írásbeli és szóbeli, irodalom szóbeli)
11. évfolyam	Év vége	Matematika	írásbeli

2. A vizsgák lehetnek írásbeliek, szóbeliek, s tartalmazhatják mindkét típust.
3. A vizsgák követelményeit a diákokkal legalább a vizsga előtt 2 hónappal közölni kell.
4. Az írásbeli vizsga vagy vizsgarész időtartama maximum 90 perc.
5. A szóbeli vizsgabizottság legalább egy kérdező tanárból, és két másik szaktanárból áll, akik közül az egyik az elnök feladatokat is ellátja. Az elnöknek nem kell az adott tantárgyra előírt szakmai képesítettséggel rendelkeznie. Az elnök felelős a vizsga adminisztrációjáért, s a jelen vizsgaszabályzat szerinti törvényes lebonyolításáért. A bizottság tagjait írásban az intézmény igazgatója bízta meg.
7. A kérdező és az írásbelit javító tanár az írásbeli és szóbeli vizsgarészt (vizsgát) is pontozással értékeli. Amennyiben a vizsga írásbeli és szóbeli részt is tartalmaz, szóbeli vizsgát az a tanuló tehet, aki az írásbelin legalább a pontok 12 %-át eléri.
8. **A magyar nyelv és irodalom vizsgán az írásbeli vizsgarész aránya az összpontszám 3/5-e, a szóbelié az 2/5-e.** Kérésre a diáknak az írásbeli vizsgadolgozatot meg kell mutatni, de az nem elvihető, azt addig kell megőrizni, amíg a tanuló tanulmányait az intézményben befejezi. Az írásbeli dolgozatról – az iskola által megszabott áron – kérésre fénymásolat készíthető.
9. A szóbeli vizsgáról a szaktanár az előre meghatározott szempontok alapján írásbeli értékelést készít. Az értékelés eredményét a tanulóval ismertetni kell.
10. A szóbeli és írásbeli vizsga helyszínén a diáknak legalább a vizsga megkezdése előtt 30 perccel meg kell jelennie.
11. A szóbeli vizsgán a tanuló a borítékokban elhelyezett szóbeli tételek közül húz ki egyet. **A szóbeli tételek száma 5-20 db.** (A tételeket a két félév során arányosan kell elosztani.)
12. Minden vizsgázónak – idegen nyelvek kivételével – 30 perc felkészülési időt kell a szóbeli vizsgán biztosítani, s a tanuló saját jegyzetei alapján, szabadon fejti ki a megadott tételt. Ha a tanuló elakad vagy súlyosan téved, segítséget kaphat a bizottság tagjaitól.
13. A szóbeli vizsga időtartama a 15 percet nem haladhatja meg. A tételeken belüli kérdések kifejtési sorrendjét a tanuló határozza meg.
14. A szóbeli vizsgatárgyakhoz szükséges eszközökről a kérdező tanár gondoskodik.

15. Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgán súlyos tájékozatlanságot árul el, azaz felelete a szóbelire adható összpontszám 12 %-át sem éri el, egy alkalommal a kérdező tanár póttételt húzat. Ebben az esetben a szóbeli tétel pontszámát meg kell felezni, s azt kell százalékosan figyelembe venni. *A 10. évfolyamos történelem vizsgára, s a 11. évfolyamos magyar szóbeli vizsgára a fenti szabályozás nem vonatkozik, a tanuló elégtelen osztályzat esetén nem húzhat póttételt.*

16. A szóbeli vizsga megkezdése előtt az írásbeli vizsgarész értékelését a tanuló kérésére közölni kell.

17. Az értékelésnél a szóbeli és az írásbeli pontszámát össze kell adni, majd a százalékos eredményeket az alábbiak alapján kell osztályzatokra váltani:

0-29 %-ig elégtelen,

30-49 %-ig elégséges,

50-64 %-ig közepes,

65-79 %-ig jó

80 % -tól jeles.

18. A végső értékelés pontszámát és százalékos eredményét legkésőbb a vizsgát követő első munkanap 12 óráig a tanulóval közölni kell.

19. A tanulási nehézséggel regisztrált tanulókra, a szabálytalanságokra, a vizsgáktól való távolmaradásokra az osztályozó vizsga szabályzatának IV. és V. pontja által meghatározott szabályok az irányadók.

20. *Történelem tantárgyból a 10. évfolyamos vizsgát május elején kell megszervezni. A magyar szóbeli időpontja lehetőség szerint a téli szünetet követő első tanítási hét hétfői napja.*

21. *A szóbeli vizsgákra két nap (nem feltétlenül tanítási nap) felkészülési időt kell biztosítani. A vizsga utáni napon a tanuló tudását nem lehet semmilyen módon a különböző tantárgyakból értékelni.*

22. *Amennyiben a tanuló bármely tantárgyból az adott tanévben előrehozott érettségi vizsgát tesz, joga van az intézmény vezetőjéhez kérvényt beadni a vizsgaidőpont módosításáról. Az igazgató köteles a vele egyeztetett időpontban új időpontot a számára kijelölni.*

23. Matematika tantárgyi 11. évfolyamos belső vizsgára az alábbi külön szabályozás érvényes:

1. A tanuló akkor tehet javító szóbeli vizsgát, ha elégtelen írásbelijének pontszáma eléri az írásbeli pontszámának legalább 12 %-át.

2. Az írásbeli vizsga pontszáma 100 pont, a javító szóbeli 50 pont. Az elégséges alsó határa 25 % (a 100 % =150 pont), a közepes alsó határa 50 %. A két vizsgarészben elért pontszámot össze kell adni, és a %-os teljesítményt a leírtak alapján kell meghatározni.

3. Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgarészen 6 pontnál kevesebb pontot szerez, akkor a vizsga eredménye elégtelen, póttétel nem húzható.

4. A szóbeli tétellap 3 fogalmi jellegű kérdést (5-5 pont) és 3 egyszerűbb feladatot tartalmaz (10-10 pont), a hat feladat felöleli a 11. évfolyamos tananyagot. További 5 ponttal a kommunikációt értékeli a bizottság.

5. A javító szóbeli vizsga időpontja a kijavított vizsgadolgozat megtekintését legalább 1 héttel követő hétfő délután 14 óra. A vizsga 3 tagú bizottság előtt történik.

6. A szóbeli vizsga előtt a tételhúzást követően 30 perc felkészülési idő áll a vizsgázó rendelkezésére, a felkészülés során függvénytáblázatot és zsebszámológépet használhat.

7. A javító szóbeli tételek száma az adott bizottsághoz beosztott vizsgázók létszámánál legalább 1-gyel több. A kérdező tanár a vizsgázó szaktanára. A vizsgáztatást legkésőbb 18 óráig be kell fejezni.

8. Az írásbeli vizsga értékelésének ponthatárai megegyeznek a mindenkori középszintű érettségi vizsga ponthatáiraival.

24. Testnevelés tantárgyból felmenő rendszerben – a 2019/2020. tanévtől – szóbeli vizsgát tesznek azok a tanulók a 12. évfolyamon, akik középszinten érettségi vizsgára jelentkeztek.

13. 12. A javítóvizsga szabályai

I. Általános eljárási szabályok

1. A tanuló osztályozó vizsgát köteles tenni, ha az adott tantárgy követelményeit nem teljesítette, s ezért a nevelőtestület számára abból elégtelen osztályzatot állapított meg.

2. Ha a tanuló tanév végén – legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet. (Rendelet, 64. § (7) a,)

3. A vizsgára a tanuló egyénileg készül fel.

II. A javítóvizsga ideje és módja

1. A vizsga időpontja: augusztus 15-31. közötti időszakban (Rendelet, 64. § (8) alapján).

2. A tanulóval a vizsgakövetelményeket legkésőbb a tanévzáró ünnepségen ismertetni kell. A követelmények átvételét a tanuló aláírásával igazolja. Amennyiben a tanuló nem jelenik meg az ünnepségen, az azt követő 5 munkanapon belül lakcímére hivatalosan el kell küldeni a vizsgakövetelményeket tartalmazó dokumentumot.

3. A tanuló számára egy napon legfeljebb két tantárgyból szervezhető javítóvizsga.

III. A vizsga tartalma és menete

1. A vizsga írásbeli és szóbeli részből áll.

2. A vizsga követelményeit az adott tanulót tanító szaktanár állítja össze, a munkaközösség-vezető és az igazgató hagyja jóvá.

4. Minden javítóvizsgáról jegyzőkönyv készül, melyet az osztályfőnöknek kell leadni, aki felelős a vizsga eredményének törzslapon és bizonyítványban történő rögzítéséért.

5. Az írásbeli vizsgarész időtartama maximum 60 perc.

6. A szóbeli vizsgabizottság legalább egy kérdező tanárból, és két másik szaktanárból áll, akik közül az egyik az elnöki feladatokat is ellátja és felelős a vizsga adminisztrációjáért. A bizottság tagjait írásban az intézmény igazgatója bízza meg.

7. A kérdező és az írásbelit javító tanár az írásbeli és szóbeli vizsgarészt is pontozással értékeli. Szóbeli vizsgát az a tanuló tehet, aki az írásbelin legalább a pontok 12 %-át eléri.

8. Az írásbeli vizsgarész 2/3, a szóbeli vizsgarész 1/3-ot tesz ki a teljes pontszámból az alábbi tantárgyak esetén: idegen nyelvek, magyar nyelvűtan, matematika, fizika, informatika. Az

alábbi tantárgyakból az írásbeli képviseli az 1/3, a szóbeli a 2/3 arányt: magyar irodalom, történelem, földrajz, biológia, ének-zene, kémia, rajz.

Testnevelésből a gyakorlat jelenti a teljes pontszám 2/3-át, a maradékot teszi ki a szóbeli vizsgarész. Kérésre a diáknak az írásbeli vizsgadolgozatot meg kell mutatni, de az nem elvihető, azt addig kell megőrizni, amíg a tanuló tanulmányait az intézményben befejezi. Az írásbeli dolgozatról – az iskola által megszabott áron – kérésre fénymásolat készíthető.

9. A szóbeli vizsgáról a szaktanár – az érettségi vizsgáztatásban is alkalmazott értékelő lap szempontjai alapján – írásbeli értékelést készít. Az értékelés eredményét a tanulóval ismertetni kell.

10. A szóbeli és írásbeli vizsga helyszínén a diáknak legalább a vizsga megkezdése előtt 30 perccel meg kell jelennie.

11. A szóbeli vizsgán a tanuló a borítékokban elhelyezett szóbeli tételek közül húz ki egyet.

12. Minden vizsgázónak – idegen nyelvek kivételével – 30 perc felkészülési időt kell a szóbeli vizsgán biztosítani, s a tanuló a vizsgahelyszínen készített saját jegyzetei alapján, szabadon fejti ki a megadott tételt. Ha a tanuló elakad vagy súlyosan téved, segítséget kaphat a bizottság tagjaitól.

13. A szóbeli vizsga időtartama a 15 percet nem haladhatja meg. A tételeken belüli kérdések kifejtési sorrendjét a tanuló határozza meg.

14. A szóbeli vizsgatárgyakhoz szükséges eszközökről a kérdező tanár gondoskodik.

15. Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgán súlyos tájékozatlanságot árul el, azaz felelete a szóbelire adható összpontszám 12 %-át sem éri el, egy alkalommal póttételt húzhat. Ebben az esetben a szóbeli tétel pontszámát meg kell felezni, s azt kell százalékosan figyelembe venni.

16. A szóbeli vizsga megkezdése előtt az írásbeli vizsgarész értékelését a tanuló tudomására kell hozni.

17. Az értékelésnél a szóbeli és az írásbeli pontszámát össze kell adni, majd a százalékos eredményeket az alábbiak alapján kell osztályzatokra váltani:

0-29 %-ig elégtelen,

30-54 %-ig elégséges,

55-79 %-ig közepes,

80-89 %-ig jó

90 % -tól jeles.

18. A végső értékelés pontszámát és százalékos eredményét legkésőbb a vizsga napján 16 óráig nyilvánosan ki kell hirdetni.

IV. A tanulási nehézséggel regisztrált, illetve sajátos nevelésű tanulókra vonatkozó külön előírások /Rendelet, 68. § (4) alapján/

1. Azok a tanulók, akik hivatalos szakvéleménnyel rendelkeznek a fenti jogszabályban foglalt problémák miatt, az igazgató által határozatban megállapított könnyítésekre jogosultak.

2. Amennyiben a határozat úgy rendelkezik, az írásbeli vizsga idejét 30 perccel meg kell hosszabbítani.

3. Amennyiben a tanuló teljes felmentést kapott a szóbeli vagy írásbeli vizsgarész alól, osztályzatát egy vizsgarész alapján kell megállapítani. Amennyiben a tanuló csak szóban tesz vizsgát, a követelményeket két tétel kifejtésével teljesíti. Ebben az esetben a felkészüléshez és a kifejtéshez szükséges időt tételenként kell számítani. A vizsgázónak a második tétel kihúzása előtt 15 perc pihenőidőt kell biztosítani. Ha a tanuló a két szóbeli tétel közül bármelyikben teljes tájékozatlanságot árul el, egy alkalommal vele póttételt kell húzatni.

V. A szabálytalanságokra és a vizsgázók távolmaradására vonatkozó eljárási szabályok

1. A vizsgázóknak az írásbeli vizsga közben semmilyen útbaigazítás nem adható.

2. A vizsgázó az írásbeli vizsga ideje alatt a helyiséget csak indokolt esetben, felügyelettel hagyhatja el.

3. Amennyiben az írásbelin a felügyelő tanár szabálytalanságot észlel, annak tartalmát és időpontját rávezeti a tanuló dolgozatára; a tanuló ezután visszakapja a feladatlapot és befejezheti a vizsgát.

4. Az írásbeli vizsga után az intézmény igazgatója vagy hivatalos megbízottja a szabálytalanságot azonnal kivizsgálhatja, az érintett tanuló és felügyelő tanár részvételével jegyzőkönyvet vesznek fel.

5. Szabálytalanság esetén az írásbeli vizsga pontszámát részben vagy egészben az igazgató által kijelölt háromtagú vizsgáló bizottság megsemmisítheti. Teljes megsemmisítés esetén sem lehet az írásbeli feladatlapot újraírni a tanulóval, ebben az esetben pontszáma 0 pont, s mivel így nem teljesítette a 12 %-os elvárást, szóbeli vizsgát sem tehet. Amennyiben a részlegesen megsemmisített pontszám meghaladja az írásbeli teljes pontszámának 12 %-át, a tanuló szóbeli vizsgát tehet.

6. Ha a tanuló az írásbeli vagy szóbeli vizsgáról neki fel nem róható (igazolt) okból távol marad, az igazgató egy alkalommal engedélyezheti a vizsga más időpontban történő teljesítését.

7. Amennyiben a tanuló bármelyik vizsgarésztől neki felróható ok miatt távol marad, a vizsga eredménye elégtelen.

13. 13. A tanuló továbbhaladásának általános szabályai

A tanuló továbbhaladása a nevelőtestület határozata alapján történhet meg, amely szerint a tanuló az adott tanév összes tantárgyának követelményeit legalább elégséges szinten teljesítette.

Az igazgató a tanulót kérésére – részben vagy egészben – felmentheti az adott tantárgy óráinak látogatása alól, ha azt a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, sajátos helyzete indokoltá teszi. Ebben az esetben a tanulónak az igazgató által meghatározott időben, a nevelőtestület által megszabott módon kell számot adnia tudásáról. Ez az intézményben az esetek többségében osztályozó vizsga keretében történhet meg. (A tantestület ettől indokolt esetben, egyéni mérlegelés alapján eltérhet.) Az osztályozó vizsgák részletes szabályzatát a pedagógiai program 2., 5., 8. fejezete tartalmazza.

Az intézmény vezetője mentesítheti a tanulót bármely tantárgy követelményeinek részleges vagy teljes teljesítése alól. E határozat alátámasztásához orvosi szakvélemény, a nevelési tanácsadók vagy a tanulási képességet vizsgáló bizottságok szakvéleményének beszerzése szükséges.

Ha a tanuló igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen egy tanévben meghaladja a 250 órát, ill. egy adott tantárgyból egy tanévben az óraszám 30 %-át, és emiatt a tanuló teljesítménye érdemjegyekkel, ill. év végi osztályzattal megfelelően nem értékelhető, a nevelőtestület engedélyezi osztályozó vizsga letételét.

13. 14. A tanuló átvétele más intézményből

Intézményünkbe a tanulmányi idő befejezése előtt is fogadhatunk tanulókat más középiskolákból, ill. általános iskolákból. Az átvételről az igazgató dönt a tantárgyi specializációnak megfelelő szaktanár, az érintett osztályfőnök véleményének előzetes kikérése után. Az igazgató az átvétel feltételeként a különbözeti vizsga letételét írhatja elő. Ennek követelményeit az illetékes szaktanár állítja össze.

A vizsga időpontját – a felvett tanulóval egyeztetve – az igazgató jelöli ki. Nem támogatjuk annak a diáknak a felvételét, aki eredményei, tanulmányi átlaga alapján az adott év felvételi eljárásában az elutasítottak közé került volna.

13. 15. A tanulói jogviszony megszűnése

A tanuló jogviszonya megszűnik az alábbi esetekben:

- Önkéntes iskolaváltás miatt; a tanulót más iskola átvette; az átvétel napján
- Az utolsó évfolyam elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján
- A tankötelezettség megszűnése után, ha a szülő a tanuló egyetértésével, vagy a nagykorú tanuló saját írásbeli bejelentésével közli, hogy az intézményből kimarad, a bejelentés tudomásul vételének napján
- A tanköteles kor elérése után, a jogszabályban rögzített igazolatlan hiányzások elérése esetén
- A tanköteles kor után, ha a tanuló kizárás az intézményből fegyelmi büntetésben részesült

13. 16. Az otthoni és napközis felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása, elsajátítása, alkalmazásuk gyakorlása, az írásbeli és szóbeli beszámoltatások előkészítése.

A diákok kaphatnak olyan kiegészítő szorgalmi feladatokat is, amelyeket nem kötelező mindenkinek megoldania. Ezeknek az a célja, hogy felkeltse az érdeklődést az adott probléma,

témakör iránt, a diákokat adatgyűjtésre vegye rá. Így sokszor lehetőség nyílik a könyvtár, az internet mint információs eszköz hatékony alkalmazására. Fontos követelmény, hogy a tanulókat ezekért a többlet feladatokért jutalmazzuk, ez sokszor segíthet a tanulmányi előmenetel javításában, motivációt jelent az adott tantárgy, a tanulás iránt.

A házi feladat mennyiségének meghatározásánál figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. Minden tanár számára fontos mérlegelni, hogy a tanulók adott esetben 6-8 órát az iskolában töltenek, s ha minden tantárgyból minden nap nagy mennyiségű feladatot kapnának, azzal nem lennének képesek megbirkózni.

Csak olyan feladat adható kötelező jelleggel, amelyet egy átlagos képességű tanuló is meg tud oldani. A házi feladatot (minden diákra, illetve feladatra vonatkozóan) részben vagy teljesen ellenőrizni kell.

A tanulók a tanítási szünetek idejére – a szokásos (egyik óráról a másikra esedékes) feladatokon túl – ne kapjanak se szóbeli, se írásbeli házi feladatot.

Az el nem készített, illetve hibás, hiányos házi feladat értékelésekor különbséget kell tenni a mulasztás okai szerint:

- nem büntetjük a tanulót, ha a mulasztás, hiány, hiba a feladat vagy annak alapjául szolgáló anyag meg nem értéséből fakad
- meg kell adni a tanulónak a házi feladat pótlásának a lehetőségét, ha önhibáján kívül (igazolt betegség) mulasztotta azt el
- ha nem a fenti okok állnak elő, **a tanár joga, hogy a házi feladatot érdemjeggyel - adott esetben teljes készületlenség esetén elégtelennel is - értékelje**

A tantervi anyagot meghaladó mennyiségű vagy mélységű ismereteket kívánó feladatokat (pl. versenyfeladatok) csak annak a diáknak lehet kötelezően előírni, aki a versenyzést, illetve az önálló kutató vagy más jellegű alkotómunkát önként vállalta.

Az otthoni felkészüléshez a tanár szóbeli feladatokat is előírhat. A kötelező szóbeli feladatokból a tanító a tanulót a következő tanórán beszámoltathatja, teljesítményét érdemjeggyel értékelheti.

14. Az intézmény által a diákoknak adományozható címek, elismerések

Az iskola számára magánalapítványként többen alapítottak elismerést. Ezek: Buda Imre, Balázs György, Bárány Vera Alapítványok. Az adományozók rendelkeztek arról, hogy az intézmény kiknek ítélheti oda ezeket a díjakat. A jutalmazottak személyére az érintett munkaközösségek szóban vagy írásban tesznek javaslatot. **A díjak odaítéléséről minden tanév végén az iskola nevelőtestülete nyílt szavazással, szótöbbséggel dönt.** A diákok a három alapítvány kamatának éves nettó hozadékát kapják meg pénzjutalom formájában.

Buda Imre Alapítvány – a tanév folyamán matematikából legjobb eredményt elért tanulónak

Balázs György Alapítvány – a természettudományokban és az idegen nyelvekben legjobb eredményt elért tanulónak

Bárány Vera Alapítvány – a legjobb leánytanulónak

Az iskola Kisgimnazistákért Közalapítványa minden évben jutalmat ad át az idegen nyelvekben legjobb eredményt elért tanulónak. A pénzjutalom megosztottan is kiadható. A jutalmakról az iskola nevelőtestülete dönt szótöbbséggel, nyílt szavazással az idegen nyelvi munkaközösség javaslata alapján.

Iskolánk kiváló tanára, Dr. Szőke Sándor tiszteletére és emlékére családja ajánlott fel díjat, amelyet 2008-tól az a diák vehet át, aki abban a tanévben a legjobb eredményt érte le földrajz tantárgyból. A díj odaítéléséről szintén az iskola nevelőtestülete dönt nyílt szavazással, szótöbbséggel.

Az iskola 2009-től Illyés Gyula Díjat alapított, amelyet azok a diákok kaphatnak meg, akik tanulmányaik során kimagasló közösségi és tanulmányi munkát végeztek. A pénzjutalom összege megegyezik az alapítványi jutalmak mindenkorinak átlagösszegével. A jutalmazásra az osztályfőnöki munkaközösség tesz javaslatot, s a díjazottakról nyílt szavazással, szótöbbséggel a nevelőtestület dönt.

15. Csoportbontások

Iskolánkban csoportbontásban tanítjuk az alábbi tantárgyakat:

- Informatikát – valamennyi évfolyamon, minden osztályban
- Az idegen nyelveket – valamennyi évfolyamon, minden osztályban
- A matematikát – azokban az osztályokban, ahol a diákok egy része az emelt szintű matematika-informatika oktatásban vesz részt

Matematika tantárgyból a többi osztályban a csoportbontás lehetőségét a fenntartóval szükséges egyeztetni a tantárgyfelosztás elkészítése előtt, s az osztályok létszáma, a rendelkezésre álló órakeret és a pedagógusok tervezett óraszámának függvényében kerülhet az engedélyezésre.

A csoportbontást alkalmazzuk nagyszámú jelentkező esetén az emelt szintű csoportokban, elsősorban a 11-12. évfolyamon. Amennyiben azt a jogszabályokban előírt, a *fenntartó által biztosított intézményi óraszám* lehetővé teszi, s a jelentkezők száma indokolja, az emelt szintű érettségire felkészítő csoportokat a négy- és nyolcosztályos tagozaton külön szervezzük meg.

16. Felkészítés az érettségi vizsgákra

Az intézmény valamennyi tanított tantárgyból biztosítja a felkészítést a középszintű és emelt szintű érettségi követelményeire.

Amennyiben az adott csoportban, az adott évfolyamon ez a felkészítés kötelező órakeretben nem megvalósítható, a tanuló írásbeli kérvénye alapján szakköri, korrepetációs, tehetséggondozó órák keretében készítik fel a szaktanárok a tanulókat az érettségi vizsgákra.

A középszintű érettségi vizsga tantárgyankénti követelményeit a pedagógiai program egyik melléklete tartalmazza. A követelményeket folyamatosan igazítjuk a változó jogszabályi környezethez. A követelményeket az iskolai honlapon is megjelenítjük.

17. A nemzetiségek kultúrájának megismertetése a nemzetiségekhez nem tartozó tanulókkal

A nemzetiségekhez nem tartozó diákok számára is fontos, hogy megismerkedjenek a Dombóváron és a város környékén élő nemzeti kisebbségek hagyományaival, kultúrájával. Ezek az ismeretek nagyban hozzájárulnak a szociális kompetenciáik fejlődéséhez, így a toleráns, másokat elfogadó magatartásforma általánossá válásához. Mindennapi munkánkban tehát figyelembe vesszük a tanulók és a tanulóközösségek eltérő kulturális, illetve társadalmi háttéréből adódó sajátosságait.

Környékünkön az egyik legnagyobb lélekszámú a német nemzetiség. Ez indokolta azt, hogy intézményünkben is elinduljon a nyolcosztályos tagozaton a német nyelvoktató nemzetiségi oktatás. Az érintett évfolyamokon az intézmény megvalósítja, hogy a diákok megismerkedjenek a németiség legfontosabb szokásaival, ünnepeivel. Kiemelkedően fontos a karácsonyhoz, a húsvéthoz, a farsangi időszakhoz, esküvőhöz köthető népszokások, étkezési, öltözködési szokások megismerése. Az iskolában a diákok főként a népismereti tanórák keretein belül, ill. iskolai kirándulások alkalmával, kézműves foglalkozásokon élményszerűen tudnak megismerkedni a németek hagyományaival. Az iskola többi diákja elsősorban a történelem és a földrajz tantárgyak keretében találkozhat a hazai németek történelmével, hagyományaival, kulturális értékeivel, valamint e hazai kisebbség sorsfordító eseményeivel, főleg a XX. században őket érintő megtorlás különböző fokozataival.

Az iskola figyelmet fordít a hazai romák szokásainak megismertetésére is. Ebben a folyamatban szükségszerűen együttműködik a helyi kisebbségi önkormányzattal, illetve más, ebben a témában járatos szervezetekkel.

18. Német nemzetiségi képzés az intézményben

Gimnáziumunk az 1999/2000-es tanévben indította el nyolcosztályos tagozatán a német nemzetiségi nyelvoktató képzést.

A tagozat célja, hogy az intenzív nyelvtanulás mellett a tanulók megismerjék a magyarországi németiség történelmét, anyagi és szellemi kultúráját, hagyományait, és képesek legyenek azok továbbadására is.

A képzés lehetőséget jelent azok számára, akik felismerték az idegen nyelvek jelentőségét mai világunkban, de azok számára is vonzó lehet, akiknek családjában még fellelhetőek a német gyökerek és fontosnak tartják identitásuk fenntartását, megerősítését. A kisebbségi oktatás segíti a tanulót identitása megtalálásában és megőrzésében, a másság elfogadásában, a tolerancia erősítésében.

A 2013. szeptember 1-jén hatályba lépő kerettantervnek megfelelően a német nemzetiségi tantárgyat heti öt, míg a népművelés tantárgyat heti egy órában tanítjuk az 5-12. évfolyamon. A nyolc éven át tartó magas szintű nyelvoktatás révén a tanulók olyan színvonalú nyelvi tudásra tehetnek szert, amely lehetőséget biztosít számukra emelt szintű érettségi vizsga letételére, ill. középfokú nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzésére. A kiemelkedő nyelvi képességekkel rendelkezők számára akár felsőfokú nyelvvizsga megszerzése is lehetséges.

A német nemzetiségi oktatás helyi tantervét jelen pedagógiai program melléklete tartalmazza.

19. Az emelt óraszámú érettségi felkészítés általános céljai, feladatai

A 11-12. évfolyamon az emelt óraszámú foglalkozások célja minden tantárgyból, hogy felkészítsék a diákokat a közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára.

A diákok a foglalkozásokra a 10. évfolyam végén jelentkeznek. Jelentkezésüket csak a tanév végéig módosíthatják. A jogszabályi előírásoknak megfelelően az intézménynek a tanulókkal előzetesen közölnie kell, hogy az adott tantárgyból az adott évfolyamon melyik tanár (tanárok) tarthatják az emelt szintű tanórákat.

Intézményünk vállalja, hogy minden tantárgyból – a jelentkezők számától függetlenül – felkészíti a diákokat a közép- és emelt szintű érettségi vizsgára. Megfelelő számú jelentkező esetén ezek az órák az órarendbe beillesztett olyan hivatalos tanórák, ahol a diákok teljesítményét érdemjegyekkel (osztályzatokkal) értékelni kell. A kapott osztályzatokat – alap óraszámában tanult tantárgyak esetén – együtt kell beszámítani a félévi és tanév végi értékelésbe az ott szerzett osztályzatokkal. (Tehát az emelt óraszámú foglalkozásokat az intézmény nem önállóan osztályozza.)

Minden tantárgyból külön helyi tanterv tartalmazza azokat a követelményeket, kompetenciákat, amelyeket a diákoknak el kell sajátítani, valamint a 40/2002. OM rendelet, ill. a 33/2015. EMMI rendelet alapján azokat a témaköröket, amelyeket a diákoknak csak az emelt szintű érettségin kell ismerniük.

20. A tanulók fizikai állapotának felméréséhez szükséges módszerek

A 2013-2014-es tanévben a Magyar Diáksport Szövetség „Országos Iskolai Fittségmérés” programot vezetett be a magyar közoktatásban (az általános iskolákban és a középiskolákban). E program keretein belül a fő feladat az, hogy tanulóink motoros képességeit is felmérjük.

21. Az osztályfőnöki munka tartalma, általános feladatai

Az osztályfőnöki munka legfontosabb feladatai az intézményben:

- Ismerje meg alaposan tanítványai személyiségét, őket a személyiségfejlődés tényezőit figyelembe véve nevelje
- Együttműködik az osztályában tanító pedagógusokkal, látogatja az órákat. Az esetleges problémákat az érintett tanárokkal megbeszéli
- Aktív kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségi tagjaival
- Figyelemmel kíséri az osztály tanulmányi előmenetelét, fegyelmi helyzetét
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, javaslatait az értékelő értekezleteken a nevelőtestület elé terjeszti
- Megtartja a szülői értekezleteket
- Tájékoztatja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről, szükséges esetben a problémákra és a tájékoztatás kötelezettségére felhívja az iskolavezetés figyelmét
- Naprakészen ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat (osztálynapló, statisztikák, kérvények, továbbtanulási tájékoztatás és segítség)
- Engedélyezi saját hatáskörben az iskola szabályzatában (házirendjében) meghatározott módon a tanulóknak az iskolától való távollétet
- Megírja az osztályfőnöki órák tanmenetét
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, segélyezésére, esetlegesen büntetésére
- Segíti a tanulók pályaválasztását, segít nekik eligazodni a továbbtanulás kérdéseiben
- *Összesíti, nyilvántartja a tanulók által teljesített közösségi munkát*

22. A diákok közösségi szolgálatának megszervezése

A Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium fontosnak tartja az iskolai közösségi szolgálatot, amely során saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg a diákok az önkéntesség, a másokért való felelősség, a kölcsönös megbecsülés fontosságát. Határozott szándékunk, hogy tanulóinkban kialakuljon a „Van közöm hozzá(d)” attitűd, a szociális érzékenység, a segítő magatartás; hogy váljék fontossá számukra a társadalmi szolidaritás. Amióta az 50 órás közösségi szolgálat teljesítése az érettségi vizsga megkezdésének feltétele (2011. évi CXCV. törvény), különös gondot fordítunk a lehetőségek megtalálására, a teljesítés feltételeinek megteremtésére.

Intézményünkben az ezzel a feladattal megbízott iskolai koordinátor fogja össze a közösségi szolgálattal kapcsolatos tevékenységeket: a partnerekkel való kapcsolattartást és a vállalható tevékenységek meghirdetését.

Az iskolai koordinátor feladatai:

- A meglévő partnerekkel, mentorokkal való folyamatos kapcsolattartás, melynek során figyelemmel kíséri az aktuális lehetőségeket és a diákok által elvégzett szolgálatot
- Új partnerek keresése, együttműködési megállapodás kötése
- A partnerek és a rendszeresen végezhető feladatok számon tartása
- A diákok számára könnyen elérhető felületen az aktuális lehetőségekről folyamatos tájékoztatás nyújtása
- A jelentkező diákok koordinálása
- Szükség esetén a szakmai koordinátorokkal, mentorokkal közösen felkészítő, illetve záró foglalkozások tartása (ez a köznevelési törvény szerint 5-5, max. 10 óra lehet az 50 órából)
- A közösségi szolgálati napló vezetésében segítséget ad a diákoknak, annak vezetését rendszeresen ellenőrzi
- Statisztika készítése a teljesítésről
- Az osztályfőnökök tájékoztatása

Az iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatos adminisztrációban az iskolai koordinátort az osztályfőnökök segítik. A programokra történő jelentkezésben, a diákok koordinálásában, a

közösségi szolgálati napló kitöltésében, annak ellenőrzésében, az adminisztráció vezetésében segítenek, meghallgatják a diákok tapasztalatait.

A Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium a 9-11. évfolyamos tanulói számára lehetőség szerint három tanévre arányosan elosztva szervezi meg az 50 órás közösségi szolgálat teljesítését, amelytől azonban indokolt esetben a szülő kérésére el lehet térni. A közösségi szolgálat teljesítése alkalmával egy órán hatvan perc közösségi szolgálati idő értendő azzal a kitételrel, hogy a helyszínre utazás és a helyszínről való hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe. A helyszínre utazást és a hazautazást a tanulónak kell megoldania. A közösségi szolgálat során a tanuló naplót köteles vezetni, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytatott, ebben a közösségi szolgálatban szerzett személyes élményeiről, tapasztalatairól is beszámol. A tanuló köteles jelezni az iskolai koordinátornak vagy az osztályfőnökének, ha nem tud részt venni azon a programon, amelyre előzetesen jelentkezett.

A közösségi szolgálat keretei között:

- a) az egészségügyi,
- b) a szociális és jótékonyági,
- c) az oktatási,
- d) a kulturális és közösségi,
- e) a környezet- és természetvédelemi,
- f) a katasztrófavédelmi,
- g) az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység. A tanulót fogadó intézményeknek az egészségügyi és meghatározott esetekben a szociális tevékenységeknél kell mentort biztosítani.

A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeként:

- a) A tanulónak közösségi szolgálati jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát
- b) A naplóban, a törzslapon és a bizonyítvány megjegyzés rovatában az osztályfőnököknek dokumentálnia kell a közösségiszolgálat teljesítését
- c) Az iskola a közösségi szolgálat teljesítéséről igazolást állít ki két példányban, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad

d) Az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelésszabályzatában rögzíti

e) Az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonásakor az iskola és a felek együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatait és vállalt kötelezettségeit, a foglalkoztatás időtartamát, a mentor nevét és feladatkörét

Az Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet (OFI) által létrehozott, a témával foglalkozó weboldal: www.kozossegi.ofi.hu. Innen letölthető a „Segédlet az iskolai közösségi szolgálat megszervezéséhez” című kiadvány (jogsabályi háttér; iratminták stb.).

23. Etika / hit- és erkölcsstan oktatása Dombóvári Illyés Gyula Gimnáziumban

A nemzeti köznevelésről szóló, 2011. évi CXCV. törvény előírásainak megfelelően 2013. szeptember 1-től az erkölcsstantanítást, vagy a helyette választható egyházi jogi személy által szervezett hit- és erkölcsstantanítástötödik évfolyamtól felmenő rendszerben vezettük be. A tanulóknak, illetve szüleiknek választaniuk kell, hogy az iskola által szervezett *etika* tantárgyat, vagy valamelyik egyház hit- és erkölcsstan tantárgyát tanulják kötelező jelleggel. Az iskolának minden év május 20-áig fel kell mérnie, hogy a tanuló valamely egyház által szervezett hit- és erkölcsstanórán, vagy a kötelező *etikatanórán* kíván-e részt venni. A 2013 szeptemberétől az állami iskolákban kötelezően választott tantárgyként induló egyházak által szervezett hit- és erkölcsstanórákat egyházi megbízással és hitéleti szakon szerzett felsőfokú végzettséggel rendelkező személyek taníthatják. Az iskolák által szervezett etikaórákat pedagógus végzettségű és az etika tantárgy oktatására pedagógus továbbképzés keretében felkészített pedagógusok láthatják el.

A hit- és erkölcsstanóra az iskolában a tanórai foglalkozások rendjéhez illeszkedik. A nevelési-oktatási intézmény és az egyházi jogi személy a hit- és erkölcsstanoktatással kapcsolatos feladatok ellátása során egymással kölcsönösen együttműködik.

A hit- és erkölcsstanórára történő jelentkezés részletes szabályait a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. EMMI rendelet 14. §(5) bekezdés b) pont, 182/A-182/B. §-a állapítja meg. A szülők nyilatkozhatnak arról, hogy kötelező tanórai foglalkozásként gyermekük számára az etikaoktatást, vagy valamelyik, az országgyűlés által elismert egyház vagy annak belső egyházi jogi személye által szervezett hit- és erkölcsstanoktatást választanak. Ez a nyilatkozattétel egy lehetőség a szülők számára, nem kötelezettség. Az EMMI rendelet megállapítja, hogy ha a szülő nem tesz nyilatkozatot, akkor az iskola a tanuló számára az etika tantárgy oktatását szervezi meg.

Ha a szülő a gyermeke számára a hit- és erkölcsstanoktatást választja, akkor szükséges, hogy az erre vonatkozó nyilatkozatával egyidejűleg önkéntes írásbeli adatkezelési hozzájárulást is átadjon az iskolának. Az adatkezelés jogalapja az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 5. § (2) bekezdés a) pontja.

Az önkéntes írásbeli adatkezelési hozzájárulással a szülők hozzájárulnak ahhoz, hogy az iskola a hit- és erkölcsoktatásra vonatkozó nyilatkozatukat a tantárgy megszervezése érdekében nyilvántartsa és ezt követően a gyermeke nevét és osztálya megnevezését továbbítsa az oktatást végző, az országgyűlés által elismert egyháznak vagy belső egyházi jogi személynek.

A szülők nyilatkozatát az iskola munkatársai veszik át. A munkatársak a nyilatkozatokat átadják az iskola igazgatójának. Az országgyűlés által elismert egyházak és azok belső egyházi jogi személyei az iskola igazgatójától kapják meg a tanulók adatait annak érdekében, hogy a jelentkező tanulók számának és évfolyamának függvényében nyilatkozzanak az iskolának, hogy vállalják-e az adott iskolában az érintett tanulóknak a hit- és erkölcsoktatását.

Az érintett tanulók személyes adatait az iskolán és az érintett bevett egyházon és annak belső egyházi jogi személyén kívül további személyek nem ismerhetik meg. Az iskolának minden év május 20-ig kell felmérnie, hogy a tanuló a következő tanévben *etika*, vagy *hit- és erkölcsoktatórán* kíván-e részt venni, ezért a következő tanév megkezdését követően az előző évre vonatkozó személyes adatok megsemmisítésre kerülnek.

Az iskola az illetékes tankerületi központot csak az egyes, az országgyűlés által elismert egyházak és azok belső egyházi jogi személyei hit- és erkölcsoktatására kialakított tanulócsoporthoz tájékoztatja június 30-ig, tehát a tanulók személyes adatai, és az egyes tanulók választásával érintett egyház megnevezése nem kerül az állami fenntartóhoz.

A szülők hit- és erkölcsoktatásra vonatkozó választása minimum egy tanévre szól, választásukat minden év május 20-áig módosíthatják a következő tanévre vonatkozóan.

A tantestület döntése értelmében iskolánkban az etika/hit- és erkölcsoktatási tantárgyat osztályozzuk. Az értékelés soha nem irányulhat azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója. Az etika/hit- és erkölcsoktatási tantárgyból szerzett érdemjegyek etika/hit- és erkölcsoktatási megnevezés alatt kerülnek be a naplóba és az iskolai dokumentumokba. A tantárgy megnevezése minden iskolai dokumentumban egységes, függetlenül a tanulók választásától, vagyis az iskolai dokumentumok alapján nem derül ki, hogy az egyes tanulók az etika vagy a hit- és erkölcsoktatást választották-e.

Tantestületünk nagyon fontosnak tartja az etika/ hit- és erkölcstan tantárgy szerepét. A tantárgy alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a diákok közösséghez való viszonyának, értékrendjének, normarendszerének, gondolkodás- és viselkedésmódjának a fejlesztése. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése. A tantárgy középpontjában a gyermeki személyiség áll, testi, szellemi és lelki értelemben. Az etika/ hit- és erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását - önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz -, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az erkölcsi értékek tanulmányozása, és ezek alkalmazása a mindennapokban, azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémák tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi nevelés célja továbbá a szolidaritás képességének fejlesztése, valamint az érzelmi intelligencia fejlesztése is.

24. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély azonnali segítségnyújtás vagy beavatkozás, amelyet a sérült kap valamely sérülése vagy hirtelen egészségkárosodása miatt, a mentők, orvos vagy más személy megérkezése előtt.

Az elsősegélynyújtás képessége tudáson, gyakorláson és tapasztalaton alapul.

- Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának **célja**, hogy a tanulók
- Ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát
- Ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat;
- Ismerjék fel a vészhelyzeteket
- Ismerjék a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit
- Sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat
- Ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével
- Sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos **kiemelt feladatok**:

- A tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegély-nyújtási alapismeretek területén
- A tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegélynyújtás alapismereteit
- A tanulók az életkoruknak megfelelő szinten - tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel

1. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében:

- az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, a Magyar Ifjúsági Vöröskereszttel
- tanulóink bekapcsolódnak az elsősegélynyújtással kapcsolatos iskolán kívüli vetélkedőkbe

- támogatjuk a pedagógusok elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésekre való jelentkezését

2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő **tevékenységformák** szolgálják.

A helyi tantervben szereplő tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó alábbi ismeretek:

TANTÁRGY	ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁSI ALAPISMERETEK
Osztályfőnöki óra	• veszélyhelyzetek, kockázatok azonosítása különböző szituációkban • a viselkedés és a balesetek közötti oksági összefüggések vizsgálata • balesetmegelőzés lehetőségei: iskolai, otthoni, közlekedési, szabadidős • elsősegélynyújtási teendők gyakorlása sérülések és rosszgullétek esetében • az alapvető újraélesztési protokoll • a mentőszolgálat felépítése és működése, a mentők hívásának helyes módja • az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő)
Természetismeret 5-6. osztály	• sebellátás, vérzéscsillapítás
Biológia 7-12. osztály	• elsősegélynyújtás bőrsérülések, rovarcsípések esetén • mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása • vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése. • elsősegélynyújtás légúti akadály esetén • elsősegélynyújtás szív működési zavarok vagy keringésleállás esetén, komplex újraélesztés
Kémia	• mérgezések • vegyszer okozta sérülések • savmarás • forrázás, égési sérülések • szénmonoxid-mérgezés
Fizika	• égési sérülések • forrázás
Testnevelés	• magasból esés • elsősegélynyújtás bőrsérülések, rovarcsípések esetén • mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása

3. Az egészségnevelést szolgáló **egyéb** (tanórán kívüli) foglalkozások:

- szakkörök (Magyar Vöröskereszt, elsősegélynyújtó)
- elsősegélynyújtási bemutatót szervezünk a tanulóknak az Országos Mentőszolgálat, a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt vagy az Ifjúsági Elsősegélynyújtók Országos Egyesületének bevonásával, vagy diákjaink rész vesznek ilyen jellegű vetélkedőkön

- évente lehetőség szerint egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegélynyújtással foglalkozó projektnap (téma nap) szervezése a tanulók számára

25. Érvényességi rendelkezések

25. 1. A pedagógiai program érvényessége

A jelen pedagógiai programban foglaltak a nevelőtestületi elfogadás és a fenntartói jóváhagyás után lépnek hatályba a 2017/2018-es tanévben. Az Nkt. értelmében azon pontok esetén, amelyek a fenntartóra nézve többletköltséggel járnak, az ő elfogadásuk is szükséges. A program érvényessége annak módosításáig tart.

25. 2. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai programban foglaltak nevelőtestületi határozattal módosíthatók. A módosítás tényszerű felsorolása mellett csatolni kell a változtatás rövid indoklását is.

A módosítás lehetséges okai:

- A jogszabályi előírások változása
- Az iskolafenntartó írásbeli utasításai, kérései
- A nevelőtestület, a munkaközösségek írásbeli javaslatai
- Az iskolaszék, az intézményi tanács írásbeli javaslatai
- A diákönkormányzat írásbeli javaslatai
- Az iskolai szülői közösség írásbeli javaslatai

A tantárgyi programok, a helyi tantervek módosítása az érintett munkaközösségek javaslata alapján történik. Amennyiben a módosítás a pedagógiai program egyéb fejezeteit változatlanul hagyja, az érintett munkaközösség-vezető a javaslatot először az iskolavezetőséghez terjeszti. E testület javasolt előzetesen véleményt formálni, s azt a nevelőtestület elé tární. A javaslatot végül a nevelőtestület hagyhatja jóvá.

25. 3. A pedagógiai program felülvizsgálata

A pedagógiai program időarányos megvalósulását az iskolavezetés évente értékeli, s azt a nevelőtestület elé terjeszti.

Az értékelés lényeges pontjait írásban is rögzítik. A belső döntésekkel nem megvalósítható változtatásokra – a nevelőtestület előzetes többségi felhatalmazása alapján – az iskola vezetője javaslatot tesz a fenntartónak.

A tantárgyi programokban, a tantervekben foglaltak megvalósulásának mértékét a munkaközösségek évente értékelik. Az új tanévben a munkatervek összeállításánál ügyelnek a munkaközösségi szinten jelentkező problémák elrendezésére.

Az iskolaszék, az intézményi tanács, a diákönkormányzat és a szülői közösség is évente vizsgálhatja a programban foglaltak megvalósulását. Lényeges javaslataikat írásban juttatják el az iskolavezetéshez.

Mellékletek

1. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

Akár a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő diákoknál, az ilyen típusú problémákkal regisztrált tanulókat is a nevelési tanácsadóhoz irányítja az intézmény vezetője. A nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság foglal állást arról, hogy a diák tanulási nehézséggel rendelkezik, vagy sajátos nevelési igényű.

Az intézmény vezetője a bizottság döntése után határozatban rendelkezik arról, hogy a diákok a számonkérések alkalmával milyen könnyítéseket kaphatnak, heti hány órában kötelesek a fejlesztő foglalkozásokat látogatni. Különösen nagy az intézményvezető felelőssége az érettségi vizsgákkal kapcsolatos kedvezmények biztosításánál, hiszen a továbbtanuláshoz minden megszerzett pontnak nagy jelentősége lehet.

Az intézményvezető felelőssége az is, hogy a diákokkal kapcsolatos tanügyi nyilvántartás mindenkor teljes, pontos, a jogszabályokkal koherens legyen, hiszen ez nélkülözhetetlen az esedékes különböző hatósági ellenőrzések során.

Iskolánk szakképzett pedagógusa nagy szakértelemmel, odaadással, differenciált módon szervezi meg a fejlesztő foglalkozásokat. Az általa elkészített program kiterjed minden olyan problémára, rendellenességre, amelyet javítani, fejleszteni kellene.

A diákok segítése nem csupán egyetlen kolléga feladata. Minden tanárnak empátiával el kell fogadnia ezeket a szakvéleményeket, határozatokat, s olyan egyéni bánásmódot kell kialakítania, amelyek tekintettel vannak az adott esetben lassúbb haladási ütemre. Az ellenőrzések alkalmával mindenkinek kötelessége azt az elvet alkalmazni, amelyet az igazgatói határozatok előírnak, hiszen ez biztosíthatja a diákoknak azokat a sikereket, amelyek növelik önbizalmukat, javítják önértékelésüket.

1.1.A sajátos nevelésű tanulók felzárkóztatását segítő program

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.”

(Szent-Györgyi Albert)

Korunk gyermekei közül sokan olyan tanulási sikertelenséggel, magatartási problémákkal, figyelmetlenséggel, szorongással küzdenek, amelyekről a tudomány és a gyakorlat ma már tud, és rendelkezésre állnak a vizsgálati lehetőségek, valamint a terápia is.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek, tanuló (BTM): az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciát mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A gyermeknek akkor van tanulási nehézsége, ha ez iskolai kudarchoz vezet. A teljesítményzavarokkal küszködő gyermek igen korán tapasztalni kényszerül, hogy nem tudja úgy, vagy annyi idő alatt megoldani a feladatokat, mint társai. Ha nem is kap elmarasztalást, természetesen nem is dicsérheti a pedagógus. Kezdeti bizakodása eleinte fennmarad, de lemaradása mind nyilvánvalóbbá válik. Idővel a teljesítményproblémáikhoz viselkedési zavarok is kapcsolódnak. Mivel nem tud úgy teljesíteni, mint a társai, a kudarcélmény szükségszerűen juttatja el ezt a gyermeket az alacsony önértékeléshez, az önbizalom elvesztéséhez.

Nem fejlődhet problémamentesen a pedagógus-gyermek kapcsolat sem ilyen körülmények között, hiszen a pedagógusnak objektíven kell értékelnie a gyermek teljesítményét. Ezek a gyerekek a legkülönbözőbb módon próbálják a pedagógus és társaik figyelmét magukra irányítani. Próbálkozásaik leggyakrabban torz, kompenzáló viselkedéshez vezetnek, nehezítve a beilleszkedést. Tipikus viselkedési tünetük a mozgáskényszer: karjaik, lábaik állandóan mozognak, nehezen tudnak egy helyben maradni, mintha belső kényszernek engedelmesskednének. Valójában nem mozognak többet, mint társaik, de mozgásuk sokkal rendezetlenebb, ezért keltik az „örökmozgó” benyomást. A mozgás koordináltsága megmutatkozhat a nagymozgásokban – pl. mellényúl a tárgyaknak, lesöpöri a tanszereit, kiejti kezéből a tárgyakat, iskolai felszerelését szétszórja. A finomabb mozgások rendezetlensége az írásban mutatkozhat meg. Füzetek általában rendezetlenek, maszatosak, írásuk csúnya. A pedagógus felfigyelhet arra, hogy nem követik az utasításait, mintha nem értenék, tétovázóak, nem tudják, hogyan kell elkezdni a feladatot. Kérdezésnél zavartan álldogálnak, nem tudják, mi volt a kérdés, mire kell figyelniük.

Találunk köztük túlzottan csendes, feltűnően passzív magatartásúakat, mintha teljesen közönyösek volnának. Feltétlenül keresnünk kell, hogy mi húzódik meg az említett viselkedések mögött.

Az olvasási-helyesírási gyengeség okaihoz tartozik:

- az ingerszegény környezet
- a nevelés túl szigorú, labilis vagy nem következetes
- zilált családi állapot
- a szóképes és gyorsított olvasás-tanítási módszerek
- a túl sok televízióműsor nézése, az ellenőrizetlen internethasználat (nem tudják az ott szerzett élményeket feldolgozni)

A tanulási nehézség átmenetinek tekinthető, az okok megszűnésével maga a tanulási nehézség is eltűnik.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI): a megismerő funkciók és /vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyosrendellenessége (*tanulási zavarok: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, kevert specifikus fejlődési zavarok, iskolai képességek kevert zavara, beilleszkedési zavarok: aktivitás és figyelemzavar, hiperkinetikus magatartászavar*).

Speciális ellátás:

- integrált oktatás / nevelés
- pedagógiai célú rehabilitáció
- a kötelező óraszám megfelelő arányában, kötelező tanórai foglalkozásokon túl szervezhető
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottságnál kötelező a felülvizsgálata
- a fogyatékoság típusának megfelelő végzettségű gyógypedagógus végezheti.

A tanulási zavar a gyermekeknél tapasztalható átlagos gyenge teljesítmény, egy-egy tantárgyra kiterjedő alacsony tanulmányi szint, írás-, olvasás- és számolászavar, részteljesítmények zavara, alacsony intelligenciaszint, kiegyenlítetlen színvonalú iskolai teljesítmény. Típusai: részképesség zavara, komplex tanulási zavarok, viselkedés, énkép, önértékelés területén mutatkozó zavarok. A komplex fejlesztés fő területei: mozgásfejlesztés, testsémafejlesztés, percepciófejlesztés.

A tanulási zavarok megjelenésének egyik előzménye a beszédfeldolgozó rendszer nem tökéletes működése. Ha a hallott közlések feldolgozása bizonytalan, az kihat az írottak feldolgozására is. A beszédmegértési folyamatok felelősek az írott anyanyelv elsajátításáért.

Az olvasástanulás, írástanulás, a helyesírás zavara, az idegen nyelv elsajátításának problémája, az olvasottak bizonytalan értése, a lényegkiemelés képtelensége, a memóriazavarok és a tanulási nehézség különböző problémái mögött mindig kimutatható a beszédészlelés, ill. a beszédmegértés zavara. A verbális beszédmegértésben rosszul teljesítők olvasásértése gyenge. Sokszor előfordul, hogy a gyermek írásbeliséggel kapcsolatos nehézségei dominálnak, jelentkezik az olvasás elmaradottsága, ill. a beszédfeldolgozási folyamatok tökéletlen működése. Az írás és a helyesírás problémája összefügg a beszédhang-megkülönböztetés nehézségével. A beszédfeldolgozás zavarának következménye a tanulási zavar, diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia.

Az átlagos vagy átlagon felüli intelligenciával rendelkező diszlexiás gyermek kompenzációs lehetőségei erősebbek, így a részképességi zavara csak későbbi időpontban válik nyilvánvalóvá.

A diszlexia mint idegrendszeri eredetű zavar világosan elkülönítendő azoktól az írás-olvasástanulásban mutatkozó zavarokból, amilyenek pszichogén eredetűek, vagy iskolai módszertani, didaktikai okoktól függenek.

A diszlexia multifaktorális jelenség, egyszerre több ok és tényező együttes fellépése esetén jelenik meg. A tanulási zavarok gyakori, megjelenési formája, egy viszonyfogalom. Eltérés tapasztalható az intelligenciakor és az olvasási kor között. Az egyébként normál képességű gyermekek olyan mértékben maradnak el olvasás-írás területén a társaiktól, hogy az nehezíti az iskolai bevalásukat, negatívan befolyásolja életútjukat, csökkenti esélyeiket a társadalmi beilleszkedésre.

A diszlexia tünetei

Az olvasás területén:

- sok olvasási hiba
- feltűnően lassú olvasási tempó
- egybeolvasás nehézsége
- betűtévesztés, betűkihagyás, -betoldás
- szótagkihagyás vagy -betoldás

- megtapadás
- betűk elővételezése
- betűsorrend irányának megváltoztatása
- csak a technikáját tudják az olvasásnak, de nem értik, amit olvasnak; rosszul, sok hibával értik a szöveget

A beszéd területén:

- a tanuló szóemlékezete és vizuális emlékezete rossz
- gyenge a szókincse, egyes szavak hol eszébe jutnak, hol eltűnnek

A magatartás terén:

- rossz a ritmusérzéke
- éretlenség, infantilizmus
- iránytévesztő testséma zavarai vannak
- elveszti tanulási motivációját, sokszor extravagáns viselkedés
- ügyetlenek a finommozgások
- rossz tájékozódás térben és időben

A diszlexia okai:

- Az anyanyelvi fejlettség gyenge szintje
- Beszédmotoros és nyelvi hiányosságok
- Térbeli tájékozódási zavarok (dominanciai zavar)
- Emlékezeti (raktározási) gyengeség
- Dekoncentrálttság
- Motivációs zavarok
- Látási és hallási hibák
- Enyhe kisgyermekkorai agyi sérülés

A diszlexiás gyermek reedukációja történhet:

- a) egyéni terápiával
- b) kiscsoportos foglalkozással
- c) a két módszer kombinálásával

A diszlexia reedukáció módszere:

- A diszlexia felismerése után célszerű a gyermeket reedukációs terápiára beutalni

- Szükséges a pozitív megkülönböztetés, a diszlexia szakértői vizsgálat után felmentést kaphatnak a helyesírás és az idegen nyelv osztályzása alól, a középiskolában a magyar írásbeli érettségi és/vagy a felsőoktatásban szükséges nyelvvizsga alól
- Az erős szorongás oldása
- A fejlesztő gyakorlatok, a megfelelő olvasástanítási és gyakorlási módszerek kiválasztása és alkalmazása
- Lényeges a sokoldalú és dinamikus gyakoroltatás, a hibák azonnali javítása

A **diszgráfia** írászavar, a fonológiai dekódolás zavara. A kézírás bonyolult mozgáskészség, amely magában foglalja a technikai, grafikai és helyesírási készséget. A készség egészében véve akarati jellegű cselekvés, kialakításához akarati folyamat szükséges.

A diszgráfia tünetei:

- Helyesírási problémák:
- Hosszú-rövid magánhangzópárokat rosszul írja
- Hosszú-rövid mássalhangzópárokat rosszul írja
- Mondat elején a nagybetűt nem írja
- Tulajdonneveket kisbetűvel írja
- Mondatvégi írásjelet nem vagy nem helyesen teszi ki
- A szavak elválasztásában hibázik
- Szavak egybe- és különírása hibás (pl. ige kötők használata, összetett szavak írása)
- J-ly tévesztése
- Máshogy ejtjük – máshogy írjuk hibái (részleges hasonulás, teljes hasonulás, összeolvadás)
- Magánhangzótörvényekben hibázik (pl. szóvégi ó, ő)
- Toldalékolási törvényekben hibázik (pl. –val, -vel, -t, -tt)
- Alaki probléma, betűvesztési probléma, rendezetlen íráskép

Súlyosabb, önmagukban is diszgráfiára utaló tünetek:

- Szóból betűkihagyás
- Szóba betűbetoldás
- Következetes betűcsere
- Szótagkihagyás szó elejéről vagy közepéről

- Szótag (nem toldalék) leghagyása a szó végéről
- Duplázás ill. többszörözés
- Gyenge hallási hasonlóság alapján értelmetlen betűhalmazokat ír
- Zöngés-zöngétlen pár csere
- Írásjelet „á”-ról és „é” –ről leghagyja
- Kétjegyű mássalhangzóból az egyik jelet kihagyja
- Toldalékot a szótól külön írja, vagy a következő szóval írja egybe
- Hosszabb, nem összetett szót szétír
- Fordítva ír vagy betűt fordít
- Súlyos tagolási gyengeség
- Elő-vagy utánvételezés: hallja, hogy a szóban valami hosszú, de nem tudja, hol
- A mondatból szavakat értelemzavaróan kihagy vagy többször is leírja

A diszgráfia okai:

- A beszédhallási, látási, mozgási, térbeli, időbeli analízis és szintézis fejletlensége
- A szükséges képzetrendszerek fejlődési elmaradása
- A térbeli tájékozódás zavara, az időbeli szerveződés zavara, percepció problémák, átkódolási problémák

A diszgráfia reedukációja:

- A betűtévesztések kiküszöbölése
- Rendszeres diktálás a fokozatosság kis lépéseinek betartásával
- Mondatbefejezés, lyukas szövegek kiegészítése, szó- és mondatfogalmazás alkalmazása
- A belső beszéd tisztaságának növelése, a téri tájékozódás, a ritmushoz kapcsolódó készsége a szó- és szövegemlékezet erősítésére, a szókincs bővítése
- A helyesírási szótár használata
- Hibakereső szöveggyakorlatok és a saját hibák felismertetése

A diszkalkulia számolási zavar, a matematikatanulás zavara, a matematikai fogalmak, műveletek és technikák elsajátításában és alkalmazásában kifejezésre jutó tanulási gátoltság.

A matematika terén:

- Kialakulatlan vagy bizonytalan térbeli, időbeli tájékozódás
- Számmal, mennyiséggel kapcsolatos problémák: számok kihagyása felcserélése, iránytévesztés, egyenetlen ritmusú számlálás, mennyiségi relációk helytelen értelmezése, több-kevesebb-ugyanannyi fogalmának helytelen használata

- Számnév – számjegy - mennyiség egyeztetési nehézségei:
 - A számok hibás grafikus megjelenítése
 - Diktált számnevek hibás leírása
 - Leírt számjegyek hibás kiolvasása
 - Matematikai szimbólumok (műveleti jelek) értelmezési nehézsége
- Alapműveletek és inverzeinek (fordítottjának) hibás, pontatlan értelmezése:
 - A műveletet nem tudja értelmezni
 - Nem alakult ki vagy rossz a számolási technika
 - Iránytévesztés műveletvégzés közben (pl. $9+2=7$)
 - Műveletcsere (diszkonnekció) (pl. $13:3=15$)
 - Perszeveráció (számok értelmetlen ismételtetése, pl. 8,10,12 helyett 8,9,10,12)
 - Deszinkronizáció (az információ helytelen értelmezése, pl. 314 helyett 341)
- Nehézségek az egyszerű és az összetett szöveges feladatok végzésében (pl. nem tudja a lényegét kiemelni)
- Nehézségek a matematikai szabályok felismerésében (pl. nem tudja értelmezni a matematikai fogalmakat)
- Nehézségek a számemlékezetben (pl. nem tudja felidézni a különböző hosszúságú számsorokat)

A diszkalkulia típusai súlyosságuk szerint:

- A számolási nehézségekhez nyelvi rendellenességek is társulnak
- A számolási nehézségekhez olvasási nehézség is kapcsolódik
- Írásnehézséggel együtt jelentkezik
- Egyes esetekben a számolási nehézség önálló probléma, amely csakis a számolási képességeket érinti

A diszkalkulia típusai a hibák javíthatóságának valószínűsége szerint:

Eredményesen javítható hibák:

- Tanulási hiányosságok
 - Hiányos ismeretek
 - Hiányos tanulási alapok
- Kultúrtechnikai hiányosságok
 - Olvasásmegértési zavarok
 - Grafomotoros zavarok
 - Iránytévesztések a számok olvasásában, írásában

- Érzelmi és neurotikus zavarok: szorongás, koncentrációs zavarok
- Speciális motivációs zavarok: a sikertelenségek következménye

Részben enyhíthető hibák:

- Az emlékezet és a vizuális tagolás gyengeségeiből származó hibák
 - Az akusztikai számemlékezet gyengesége
 - Asszociatív kapcsolási nehézségek
 - A feladattudat és –tartás gyengeségei
 - A tanulási motiváció általános gyengesége

Nehezen befolyásolható hibák:

- A fogalmak strukturális nehézségei
- Konkretizmus (a matematikai szimbólumok és az elvont fogalmak megértésének hibái)
- Transzvergyengesség (a megtanultak alkalmazási nehézsége)

A számolási nehézségekkel küzdő gyermek dolgozatírásánál használjon számológépet. Súlyosabb problémák esetén kérjünk szakértői segítséget.

1.2. A tanulási nehézséggel küzdő, sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése intézményünkben

A tanulási nehézségekkel, zavarokkal küzdő diákjainkat a szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálata alapján javasolja rehabilitációs, ill. fejlesztő pedagógiai foglalkozásra. Mivel iskolánknak érdeke a tanulási nehézségekkel és zavarokkal küzdő tanulóink tanulmányi munkájának és eredményének javítása, ezért fejlesztő kiscsoportos foglalkozásokat indít. A csoportok száma szakvélemények alapján alakul. A csoportok létszáma maximum 7 fő. A diákok csoportba sorolása a hasonló korosztály és a hasonló tanulási nehézség, zavar figyelembe vételével történik.

A problémák halmozott megjelenése miatt a tanulókkal gyógypedagógus foglalkozik egyéni fejlesztési terv alapján, ami a tanuló különleges igényeire épül, és egyedi tulajdonságainak, képességeinek fokozatos kibontakozását szolgálja. Ezeken a foglalkozásokon nem a tananyag gyakoroltatása folyik, hanem a megfelelő tantárgyhoz szükséges részképességek fejlesztése terv alapján.

Feladatunk:

- A tanulási nehézségek, zavarok diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia redukációjához szükséges feltételek biztosítása

- A pozitív megkülönböztetés alkalmazása
- A korrekciós folyamathoz szükséges készséges és képességek komplex fejlesztése
- Fejletlen vagy sérült pszichikus funkciók korrigálása, kompenzálása
- Eszköztudás fejlesztése
- Felzárkóztatás
- Tanulási technikák elsajátítása
- Szociális képességek fejlesztése

Pedagógiai irányelveink:

- A korrekciós tanulási folyamatban a legkisebb lépésekben való haladás
- Hosszabb gyakorlási, bevésési idő biztosítása
- Állandó, visszatérő gyakoroltatás
- Az állandó motiváció elve: a konkrétumhoz kötődő, manipuláció, sokat szemléltető, lassan elvonatkoztató tanítási metódus
- Mozgás, manipuláltatás, nagy, finommotorikára egyaránt kiterjesztve
- A gyerekek pszichés megsegítése, sikerélményhez juttatása, önbizalmuk növelése

A foglalkozások felépítése a szakvélemények alapján, a jogszabályokban rögzített heti óraszámokban történik:

- Olvasás-redukáció, olvasásgyakorlás, szövegértési feladatok relaxációs gyakorlatokkal
- Készség-, képességfejlesztés, műelemzés, ábrázolás, az olvasmányhoz kapcsolódó dramatizálás, pantomim játék
- Írás, helyesírás korrekció, gyakorlás
- Matematikai korrekció, képességfejlesztés
- Javasolt szabadidős tevékenység: mozgásfejlesztés pl. úszás, futás, labdajátékok, tánc, görkorcsolyázás, tenisz, jóga, lovaglás, percepciófejlesztés (érzékfejlesztés) pl. festés, rajz, barkácsolás, varrás, pantomim, dramatizálás, bábozás

A felzárkóztató folyamat leírása:

Tevékenység	Módszer	Felelős	Határidő
1. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felismerése	Képességek felmérése iskolába lépéskor, képességek	Szaktanár Pszichológus Fejlesztő pedagógus	Tanév eleje

Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium
Pedagógiai program

	felismerése az iskoláztatás folyamán:	Gyógypedagógus	
	Megfigyelés	Szaktanár, osztályfőnök	Folyamatos
	Év elején kiszűrt tanulók további megfigyelése	Fejlesztő pedagógus Gyógypedagógus	Tanév eleje, ill. közben
	Dokumentumelemzés (a tanuló iskolai produktumainak célirányos áttekintése)	Szaktanár, osztályfőnök	Tanév eleje, ill. közben
	Beszélgetés gyerekekkel, szülőkkel	Szaktanár, osztályfőnök	Folyamatos
	A tanulók tanulási szokásainak felmérése (kérdőívvel, célzott beszélgetéssel)	Szaktanár, osztályfőnök	Első félév
	Egyéni (képesség) fejlesztés (fejlesztési terv alapján)	Gyógypedagógus	Folyamatos
2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók fejlesztése	Differenciált tanórávezetés	Minden pedagógus	Folyamatos
	Korrepetálás	Érintett pedagógus, korrepetálás vezető pedagógus	Folyamatos
	Tanulószoza (egyéni tanulás segítése)	Tanulószoza vezető	Folyamatos
	Mentesítés bizonyos tárgyak, illetve értékelési módszerek alól	Szakértői javaslat alapján iskolavezetés, szaktanár	Tanév eleje, ill. folyamatos
	Kis létszámú fejlesztő csoportok létrehozása tanulási zavarok figyelembevételével	Gyógypedagógus	Tanév eleje, ill. folyamatos
	Tanulásmódszertan, tanulás tanítása	Szaktanár, gyógypedagógus	Folyamatos
	Tréningek, konfliktuskezelés	Fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus	Folyamatos

Tevékenység	Módszer	Felelős	Határidő
3. tanulási kudarcnak kitett	A tanulási zavarokkal küzdő tanulók speciális	Szaktanár, osztályfőnök,	Folyamatos

Dombóvári Illyés Gyula Gimnázium *Pedagógiai program*

tanulók fejlesztése (iskolán kívüli)	szakemberekhez történő irányítása, akiket az iskola pedagógusai javasolnak Rehab. És Szakértői Bizottság –Szekszárd Nevelési Tanácsadó, Gyermek- és ifjúsági Ideggondozó	gyermekvédelmi felelős, gyógypedagógus	
4. A fejlesztés hatékonysága, értékelés	Konzultáció	Szaktanár, osztályfőnök, gyógypedagógus	Folyamatos
	Dokumentumelemzés (a tanuló iskolai produktumainak célirányos áttekintése pl. témazáró dolgozat)	Szaktanár, osztályfőnök, gyógypedagógus	Tanév vége
	Megfigyelés	Szaktanár, osztályfőnök, gyógypedagógus	Folyamatos, ill. tanév vége
	Tanulmányi eredmények elemzése(dokumentumelemzés)	Szaktanár, osztályfőnök	Tanév vége
	Beszélgetés (gyerekekkel, szülőkkel)	Szaktanár, osztályfőnök, gyógypedagógus	Tanév vége

1.3.A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésének kiemelt területei

Feladatok a diszlexiás, diszgráfiás tanulók iskolai fejlesztése során:

- A pontos diagnózis és a fejlesztési szempontok, módszerek igénylése, vizsgálatok elvégzése
- A térbeli és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten
- A vizuomotoros koordináció gyakorlása
- A látás, hallás, mozgás koordinált működtetése
- Az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) hangoztató –elemző vagy diszlexia prevenciós módszerrel / a betű vizuális (látási) emlékképe, a hozzá tartozó beszédhang akusztikai (hallási) és artikulációs (beszédmozgásos) asszociációs kapcsolat létrehozása
- Az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt
- A kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során
- Az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel
- A kompenzatorikus lehetőségek megismertetése, az írás segítése gépirással, szövegszerkesztő használatával, a helyesírást pedig szövegszerkesztő helyesírás funkciójának működtetésével, illetve a speciális, e célból összeállított fejlesztő programokkal
- Az értékelés, minősítés legyen méltányos
- Segítő környezet folyamatosan álljon a tanuló rendelkezésére

Feladatok a diszkalkuális tanulók iskolai fejlesztése során:

- A téri relációk biztonságának kialakítása
- A relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása
- A szerialitás erősítése
- Számfogalmak kialakítása és bővítése
- Az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése
- Segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése
- Az alapműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megerősítése, sokoldalú gyakorlásuk a már elsajátított számfogalmakkal építkező számkörökben
- A matematikai nyelvi relációk tudatosítása, szöveges feladatok megoldása

1.4. A mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztése

Mozgáskorlátozott az a tanuló, akinél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság állfenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A tanuló speciális nevelési szükségletét meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, annak formája, mértéke és területe.

Egy kategóriába tartoznak azok a mozgásos tünetcsoportok, amelyek a pedagógiai gyakorlat terén azonos vagy hasonló feladatot jelentenek.

Pedagógiai feladatok szerinti csoportosítás:

- végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok
- petyhüdt bénulást okozó kórformák
- a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek
- egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák
- a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák

A mozgás minden gyermek tapasztalatszerzési lehetőségére hatással van, befolyásolja a személyiségfejlődését is. A sérült gyermek esetében a mozgásos tanulás lehetősége módosul.

Mások a környezetéről, a saját testéről szerzett tapasztalatai, mint az ép mozgású társainak. A mozgásállapot tartóssága, visszafordíthatatlansága is befolyásolja a fejlődésmenetet. Ez nem ritkán az átlagostól eltérő pszichés, szociális és fizikai szükségleteket teremt.

A jelentősen eltérő kóreredit és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sokeltérést mutat. Ebből eredően a tanulók más-más személyiségfejlődési utat járnak be.

Nevelhetőségüket meghatározza, hogy tapasztalatszerzési lehetőségeik beszűkültek, akörnyezethez való alkalmazkodásukban gátoltak.

A hely- és helyzetváltoztatás, az önkiszolgálás, a kézfunkció, a manipuláció, a tárgy- és eszközhasználat, a grafomotoros teljesítmény, illetve a verbális és nonverbális kommunikáció eltérő mértékű akadályozottsága szintén meghatározó tényező.

A nevelési program az iskolai képzés egész időtartama alatt megkívánja az egyénre szabott módszerek, eljárások, technikák és eszközök, valamint a pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció és a fizikaikorlátozottságot csökkentő környezeti adaptáció alkalmazását.

1.5. A mozgáskorlátozott tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

Alapelvek:

A mozgáskorlátozott tanuló nevelésének, oktatásának, mozgásfejlesztésének alapelve, hogy a sérülésből adódó hátrányos következményeket segítsen csökkenteni vagy ellensúlyozni.

A képességek tervszerű fejlesztése az egyéni fejlődési sajátosságokhoz szabottan történjen meg annak érdekében, hogy a gyermekek mozgáskorlátozottként is meg tudják állni a helyüket a környezetükben, a társadalomban.

Mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét, az iskolában - a tanuló állapotának megfelelően - biztosítani kell az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás- és étletteret, illetve az ehhez szükséges eszközöket (pl. lejtő, kapaszkodó).

Célok:

Megteremteni az esélyegyenlőség alapjait, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek az iskolai tanulmányok adott pontján felkészültek legyenek az önálló életvitelre.

Ennek érdekében:

- ki kell alakítani a tanulóknál az egészséges énképet és önbizalmat (írásjelek törölve, A.F.)
- növelni a kudarcátűrő képességüket
- önállóságra nevelni őket

Kiemelt feladatok:

- A mozgáskorlátozott tanuló iskolai tanulásának nehézségeit leginkább a mozgásszervi károsodás következtében kialakult kommunikációs zavarok és a mozgásteljesítmenyt igénylő feladatok kivitelezése jelentik. Mindkettő befolyásolja az olvasás, írás, beszéd elsajátítását is, ezért kiemelt fejlesztési feladatként kell kezelni.
- A mozgáskorlátozott tanuló egyedi, speciális megsegítést igényel. Ennek során figyelembe kell venni kommunikációjának formáját, szintjét, a gyermek érzelmi állapotát, értelmi képességeit és fizikai adottságait is.
- A speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása és a technikai jellegű segédeszközök igénybevétele segíti:
 - a mozgásbiztonságot
 - a mozgásreflexek célszerűségét és gyorsaságát
 - az író, rajzoló és eszközhasználó mozgást, a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenységeket

Az iskolánkban történő együttnevelés

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

- a) A sérült tanuló fogadása iskolánk nevelőtestületének egyetértésével történik, ami garancia arra, hogy a befogadás eredményes lesz.
- b) A mozgáskorlátozott tanulók optimális fejlődése érdekében a speciális elvárások és tennivalók (eszköz, segédeszköz, segédletek, differenciálás, az értékelés, minősítés, a követelmény egyénre szabott formái stb.) biztosítva vannak.
- c) Különösen jelentős az osztályfőnök szerepe az osztályban tanító pedagógusok tájékoztatásában a tanuló sajátos nevelési igényeiről.
- d) Az együttnevelés eredményes megvalósulását szolgálja az intézményes ellátásunkban bekövetkezett pedagógiai szemléletváltás legfontosabb célkitűzése, hogy erősödjék az integrált nevelés és oktatás. A mozgáskorlátozott tanulókkal kapcsolatos pedagógiai szemléletváltást segíti a nevelésükhöz szükséges feltételek megteremtése, a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.
- e) A mozgáskorlátozott tanulók esetében módosul a testnevelés és sport taníthatósága, iskolánkban a testnevelés mozgásanyagának (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok) sérülésspecifikusan adaptált formái, a gyógytorna és gyógyúszás lehetősége biztosított. A fizioterápia, hidroterápia az egészségügyi szakellátás keretében szakorvos javaslata alapján történik.

1. 6. A látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó) tanulók iskolai fejlesztése

A látássérült emberek különböznek egymástól, mint mi mindnyájan, a velük született tulajdonságaiktól, adottságaiktól, nevelésüktől, személyes sorsunktól függően. A vizualitás korlátozottsága vagy hiánya sok tekintetben megváltoztatja a személyiség egész alakulását. Mások az egyén belső feltételei, a környező világból szerezhető információk és azok feldolgozása tekintetében. Mások a fizikai és a szociális térben való mozgás, alkalmazkodás, a személyiség kibontakoztatásának lehetőségei. A legkisebb maradéklátás is alapvető hatással lehet az érzékelés, a fogalomalkotás szerkezetére, a mozgás, a téri tájékozódás fejlődésére. A legkisebb jól használt látás is sokat segíthet az önállóság, a szociális érettség alakulásában. Tanulmányaik során, szükségük van a pontírás elsajátítására, használatára.

A vizualitás teljes hiányával született (illetve a korai életkorban megvakult) kisgyermek egész személyiségfejlődését meghatározza ez a tény. Érzékelésének, tapasztalatszerzésének központjában hallási-, tapintási ingerek állnak. Egy tárgy, egy élőlény tapintásos megismerése mindig kicsiny részletről-részletre halad, nagyfokú fizikai, szellemi aktivitást, tudatosságot igényel a részletek megszerzése és egységes érzékletekké formálása az információszerzés folyamatában. A kialakult fogalmak központjában akusztikus, íz-, szag-, bőr és izom érzékletek állnak. A vak emberek figyelme, emlékezte gyakran lényegesen nagyobb kapacitású, mint egy átlagos látó emberé. A látás hiánya jelentősen befolyásolhatja a kisgyermek egész mozgásfejlődését, tájékozódását saját testén, kis-és nagy térben egyaránt. Fontos tényező lehet a látássérülés időpontja. A vak gyerekek látókkal való együttnevelésének kulcsszereplője az osztályfőnök, különösen középiskolában. Az ő személye jelenti a biztos állandó pontot a gyerek és a szülők számára is. Az osztályban tanító tanárok mindegyike felvilágosítást kap a sérült gyermek állapotáról, sajátos szükségleteiről, a segítségnyújtás módjáról, az óravezetés, a szemléltetés, az ellenőrzés, értékelés lehetséges módszereiről. Sokat segíthet személyes tanácsaival a gyógypedagógus utazótanár.

Igyekszünk a látássérült gyermekek számára a leginkább megfelelő helyet megtalálni az osztályteremben, így az esetleges látásmaradványok kihasználásához a fényviszonyokat és hallhatóságot is megteremtjük. Az órán elhangzó információk követése és lejegyzése érdekében, ha szükséges diktálunk, vagy számítógépen írásos jegyzeteket juttatunk el nekik.

A tanórákon használhatnak diktafont, számítógépet vagy saját laptopot. A látássérült tanulók ellenőrzését szóban, vagy számítógépen írásban végezzük. Értékelésük ugyanolyan

mércével történik, mint társaiké, ill. bizonyos feladatok, anyagrészek alól felmentést kaphatnak az intézmény igazgatójának határozata alapján.

A látássérült tanuló

A látássérülés a szem, a látóideg vagy az agykérgi látóközpont sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodó képességét, személyiségét.

Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók látássérültek, akiknek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (látásteljesítmény 0-33%) közötti.

Ezen belül:

- a) vakok* azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik (vízus: 0)
- b) aliglátók* azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek: fényt érzékelők, ujjolvasók, nagytárgylátók (vízus: fényérzés -0,1)
- c) gyengénlátók* azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus: 0,1-0,33)

A vak, valamint a gyakorlatilag vak, aliglátó tanulókat elsősorban a tapintó-halló életmód, a látásukat praktikusán használó aliglátókat és a gyengénlátókat a látó-halló (tapintó) életmód jellemzi.

A pedagógiai fejlesztés szempontjából elsődlegesen a látásélesség és a látási funkciók ismerete fontos, de a pedagógusnak tájékozottnak kell lennie:

- a látássérülés kórokáról, a látássérültség kialakulásának időpontjáról
- a szemészeti állapot - prognózisjavuló vagy romló tendenciájáról, a pedagógiai látásvizsgálat eredményéről
- a gyermek intelligenciájáról
- személyiségvonásairól

A látássérüléshez gyakran társulhat egyéb fogyatékoság is (pl. mozgás-, hallás- és értelmi fogyatékoság, részképesség-kiesés, autizmus).

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a tanulók állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A látássérült tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

A látássérült tanulók nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladataink:

- az általános, korszerű alapműveltség nyújtása,
- a speciálisan jelentkező, a látás hiányából, a gyengénlátásból és az esetleg csatlakozó fogyatékoságból adódó hátrányok leküzdése.

Fontos az ép érzékszervek - hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés - fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tanítása.

A pedagógus fokozott odafigyeléssel, egyéni bánásmóddal és a közösség támogatásával segíti a mindennapi élet tevékenységeit (a tájékozódást, a közlekedést, az önkiszolgálást), az önállóságra való törekvést, az önbizalom növelését, a beilleszkedést.

A látássérült tanulók középiskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai

Serdülő- és ifjúkor

- Az önállóság további fejlesztése, illetve - a különböző fokú látásteljesítménnyel rendelkező tanulók esetében különösen - a látás kihasználását maximálisan segítő speciális optikai segédeszközök használata iránti igény kialakítása
- Az érdeklődés irányítása a látóképesség szempontjából reális pályaválasztási területek felé
- Az akarati tulajdonságok (céltudatosság, kitartás) kialakítása az önálló tanulás és a későbbi munkavégzés céljából
- Az önfejlesztés igényének kialakítása különösen az ismeretszerzés terén és az egyéni tehetség kibontakoztatásában
- Az önbizalom és az önkritika egyensúlyának megteremtése, reális énkép kialakítása
- Az egészségvédő magatartás szokásainak továbbfejlesztése, az egészséges életmód iránti igény kialakítása
- Az egyéni igényeknek megfelelő közvetlen környezet tudatos át-, illetve kialakításának ismerete

Az iskolánkban történő együttnevelés

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

a) A látássérült tanuló fogadása az iskolánk nevelőtestületének egyetértésével történik, ami garancia arra, hogy a befogadás eredményes lesz

- b) A látássérült tanulók optimális fejlődése érdekében a speciális elvárások és tennivalók (eszköz, segédeszköz, segédletek, differenciálás, az értékelés, minősítés, a követelmény egyénre szabott formái stb.) biztosítva vannak
- c) Különösen jelentős az osztályfőnök szerepe az osztályban tanító pedagógusok tájékoztatásában a tanuló sajátos nevelési igényeiről
- d) Az együttnevelés eredményes megvalósulását szolgálja az intézményes ellátásunkban bekövetkezett pedagógiai szemléletváltás legfontosabb célkitűzése, hogy erősödjék az integrált nevelés és oktatás
- e) A látássérült tanulókkal kapcsolatos pedagógiai szemléletváltást segíti, a nevelésükhöz szükséges feltételek megteremtése, a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása, illetve igénybe vehető a látássérültek iskoláiban létrejött egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények által biztosított szak- és szakmai szolgáltatás

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

Az egyéni igények szerint külön habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat szervezünk, melyek a döntően individuális jelleg miatt egyéni vagy kiscsoportos foglalkoztatási formában valósíthatók meg.

A (re)habilitáció főbb területei:

- a) az ép érzékszervek működésének intenzív fejlesztése;
- b) a meglévő látás megőrzése, fejlesztése - látásnevelés -, optikai segédeszközök használata;
- c) beszédhiba-javítás;
- d) intenzív mozgásfejlesztés
 - tapintás, finommozgás, a kézügyesség fejlesztése, a Braille-írás, -olvasás technikájának gyorsítása,
 - a testkultúra kialakítása, a testtartási hibák javítása (pl. fejlődgetés, túlmozgások korrigálása) súlyosabb eseteknél gyógytornász, szomatopedagógus bevonásával,
- e) életviteli technikák
 - a közlekedést, tájékozódást segítő ismeretek konkrét élethelyzetekben történő elsajátítása, alkalmazása (mozgástréner segítségével a fehér bot technikájának elsajátítása, használata); környezetkialakítás,
 - mindennapi tevékenységek (étkezés, varrás stb.),

- a speciális tan- és segédeszközök használatának gyakoroltatása;
- f) a személyiségzavarok megelőzése, ha szükséges, pszichológus segítségével (helyes önértékelés, önellfogadás, alkalmazkodási képesség fejlesztése, megfelelő társas kapcsolatok kialakítása);
- g) a hivatalos helyeken követendő helyes viselkedéskultúra kialakítása.

2. melléklet

Gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A gyermek- és ifjúságvédelem szorosan kapcsolódik iskolánk pedagógiai tevékenységéhez.

Az iskolánkba kerülő tanulók magatartása, viselkedése a társadalomban, a családban, az iskolában meglévő feszültségek hatását magán viseli. A tanulókat ért környezeti hatások nagymértékben befolyásolják személyiségük egészséges, normális fejlődését.

Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelem az első és legfontosabb jelzőrendszer, hiszen a gyermekek minden problémája, itt érzékelhető leginkább.

Az iskola minden pedagógusának feladata, hogy:

- idejében felismerjék a problémát
- keressék az okokat
- ha lehetséges, nyújtsanak segítséget
- jelezzék az osztályfőnöknek, az ifjúságvédelmi felelősnek a felmerülő gondokat

Fontos, hogy a gyermekek problémáit minél korábban felismerjük, és minél hatékonyabban kezeljük, megelőzve súlyosabbá válásukat. A gyermekvédelem minden gyermekre és ifjúra kiterjedő gondoskodás, pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi, jogi tennivalók összessége, amelyek a gyermekek és fiatalok gondozását, ellátását, eltartását, nevelését, érdekvédelmét hivatott biztosítani.

Olyan tevékenységet kell folytatnunk, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy a gyermek hátrányos megkülönböztetésben részesüljön. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységért **az intézmény vezetője** felel.

Feladata:

- a gyermek- és ifjúságvédelmi munka megszervezése és irányítása
- a szülői munkaközösséggel, diákönkormányzattal történő együttműködés
- a tanulói baleset megelőzéssel kapcsolatos munka irányítása
- a tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése
- szükség esetén hatósági eljárás kezdeményezése
- sajátos nevelési igényű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása

Ezen sokrétű és széleskörű tevékenység gyakorlati megvalósítása a nevelőtestület valamennyi tagjának, de elsősorban az ifjúságvédelmi felelősnek és az osztályfőnöknek a feladata. **A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős státuszt a 26-32 óra közötti oktatással-neveléssel nem lekötött munkaidőben egy pedagógus látja el.**

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek az alábbi feladatokat kell ellátnia:

- Segíti az iskola pedagógusainak gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját
- Az osztályokat felkeresve tájékoztatja a tanulókat arról, hogy milyen problémával, hol és milyen időpontban fordulhatnak hozzá, az iskolán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekről.
- A veszélyeztetett tanulóknál – a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatáson megismeri a tanuló családi környezetét
- Feltárja az indokolatlan iskolai hiányzások okait
- Biztosítania kell a hátrányos helyzetben lévő tanuló felzárkóztatását, ha szükséges korrepetálásokat szervezzen
- Az osztályban tanító pedagógusok jelzése alapján – a segítőszolgálatok címével – segít azoknak a családoknak, ahol anyagi okok vagy veszekedések miatt diszharmonikussá vált életvitelük.
- Rendszeresen nyomon követi a hátrányos helyzetű tanulók tanulmányi előmenetelét, a tanórán kívüli viselkedését
- Gyermekbántalmazás vélelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén értesíti a Gyermekjóléti Szolgálatot
- A Gyermekjóléti Szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken
- A tanuló anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi, hogy az iskola igazgatója indítson eljárást a tanuló lakó- illetve ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítására, szükség esetén a támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtása érdekében
- Az iskolában a tanulók és a szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények (pl. Gyermekjóléti Szolgálat, Nevelési Tanácsadó, drogambulancia, ifjúsági lelkisegély-szolgálat, gyermekek átmeneti otthona, stb.) címét és telefonszámát

- Az iskola nevelési programja, gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatai keretében egészségnevelési, ennek részeként kábítószerellenes program kidolgozásának segítése, végrehajtásának figyelemmel kísérése
- Tanácsadás, tájékoztatás a tanulók, a szülők és a pedagógusok részére
- Tájékoztatást nyújt a tanulók részére szervezett szabadidős programokról
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek felmérése az osztályfőnökök közreműködésével
- Drog- és bűnmegelőzési programok szervezése

A nevelőtestület feladatai

Első és kiemelt helyen szerepel a prevenció:

- Videó- és egyéb segédanyagok biztosítása az osztályfőnöki órákra és a tanulók számára, előadások szervezése vendég előadók felkérésével az AIDS, a drog, a dohányzás témakörökben, diákok részére szervezett szex-edukációs és AIDS prevenciós előadásokon való részvétel, együttműködés más intézményekkel, szakmai szolgálatokkal, szoros kapcsolat az osztályfőnökökkel
- Az osztályfőnök már a beiratkozáskor és az első osztályfőnöki órák során felméri a tanulók szociális hátterét, kiszűri a veszélyeztetett tanulókat. A tanulási nehézségekkel, beilleszkedési problémákkal küzdő tanulók kiszűrésére is sor kerül a tanév elején. Nyilvántartásba vesszük a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű tanulókat.
- Az iskola eleget tesz az adott életkorban szükséges orvosi ellátásnak, egészségügyi szűrővizsgálatoknak, kötelező és fakultatív védőoltásokra is van lehetőség az iskola épületén belül az iskolaorvos és a védőnő közreműködésével.
- Az ifjúságvédelmi felelős fontos tevékenysége a gyermek személyiségének megismerése. A beszélgetések, az őszinte megértés és érdeklődés, a diszkréció, a pedagógiai intuíció mind hozzájárul a személyiségzavarok leküzdéséhez.

- Igen fontos a családdal való kapcsolattartás, a problémák megbeszélése, lehetőség szerinti közös orvoslása.
- Ha szükséges, és a gyermek érdeke megkívánja, a szülővel szemben a gyermek érdekeit kell előnyben részesíteni.

A gyermekvédelem a gyermekek és fiatalok hét csoportját segíti tevékenységével:

1. a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűeket
2. a veszélyeztetetteket
3. a beteg egészségkárosodott, fejlődési rendellenességben szenvedőket
4. a fogyatékkal élőket
5. a nehezen nevelhetőket
6. a szociálisan inadaptáltakat
7. a deviánsviselkedésűeket.

Intézményünkben többnyire a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a veszélyeztetett, és a tanulási kudarcnak kitett tanulókkal találkozunk és kell foglalkoznunk.

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei

Halmozottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében a fenti bekezdésben meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

- a nevelésbe vett gyermek vagy
- az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A veszélyeztetett gyermek az, akinek testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja. Kialakulásához vezető tényezők a család, szűkebb társadalmi környezetre jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás, valamint a családban előforduló devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény).

Következménye lehet a deviáns magatartási formák kialakulása, negatív társadalmi csoportokhoz való csatlakozás, alkoholizálás, kábítószer élvezet. Segíteni szakemberek által nyújtott támogatással lehet.

A veszélyeztetett gyermek helyzetének javítása:

- egyéni beszélgetés a tanulóval
- családdal való kapcsolatfelvétel
- szakemberrel való konzultációs lehetőség kihasználása
- az ifjúságvédő- és szociális szervezetekkel való kapcsolattartás
- a DÖK, illetve a kortárssegítő csoportok bevonása a munkába
- osztályfőnökök és a tantestület érdeklődő tagjainak továbbképzése e témában.

A tanulási kudarcnak kitett tanulók

A problémák halmozott megjelenése miatt, a tanulókkal gyógypedagógus foglalkozik egyéni fejlesztési terv alapján, ami a tanuló különleges igényeire épül, és egyedi tulajdonságainak, képességeinek fokozatos kibontakozását szolgálja.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A beiskolázásnál, s a későbbi években is különösen fontos számunkra a naprakész adminisztráció, a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet nyomon követése. Szerencsére ezek a diákok kedvezményben részesülnek. Itt is egyre több gondot okoz, hogy az iskola valóban hozzájusson a szükséges igazoló dokumentumokhoz, a szülőkkel, a diákokkal mindenképp meg kell értetni ezek leadásának szükségességét.

A tanévkezdést segítő egyes pénzbeli és természetbeni ellátások igénylése

- a.) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- b.) Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás
- c.) Egyéb pénzbeli támogatások (gyermektartásdíj megelőlegezés, otthonteremtési támogatás)
- d.) Gyermekétkeztetés
- e.) Tankönyvtámogatás
- g.) Munkáltatói támogatás

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások lehetőségének szükség szerinti igénybevétele

1. a gyermekjóléti szolgáltatás,

2. a gyermekek napközbeni ellátása,
3. a gyermekek átmeneti gondozása.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátásokkal való kapcsolat megteremtése

1. az otthont nyújtó ellátás,
2. az utógondozói ellátás,
3. a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések megismerése

- a védelembe vétel,
- a családbafogadás,
- az ideiglenes hatályú elhelyezés,
- az átmeneti nevelésbe vétel,
- a tartós nevelésbe vétel,
- a nevelési felügyelet elrendelése,
- az utógondozás elrendelése,
- az utógondozói ellátás elrendelése.

A gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket

- a helyi önkormányzat képviselő-testülete,
- a gyámhatóság gyakorolja

A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében meghatározott alaptevékenységeket ellátó intézmények feladatkörének ismerete:

- az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ,
- a köznevelési intézmények,
- a rendőrség,

- az ügyészség,
- a bíróság,
- a pártfogó felügyelői szolgálat,
- az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- a társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok,
- a munkaügyi hatóság.

A bűnmegelőzés a gyermekvédelemhez szorosan kapcsolódó témakör- éppen ezért fontos feladatunknak tekintjük.

A bűnmegelőzéssel kapcsolatos munka területei

A gyermekek ismereteinek bővítése:

- gyermekek jogai és kötelességei általában és az iskolán belül (az elmúlt évben minden osztályban egy órát ennek a témának szántunk kifejezetten jogi megközelítésben; a házirend ismertetésével biztosítottuk, hogy megismerjék a diákok jogait és kötelezettségeiket)
- veszélyhelyzetek felismerése, kivédése, jelzőrendszer működése
- az egészséges személyiségfejlődés elősegítése
- a dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer használat megelőzése

A tanárok ismereteinek bővítése:

- jogok és kötelezettségek
- szakirányú továbbképzések támogatása
- veszélyhelyzetek felismerése, kivédése, jelzőrendszer működése
- a konfliktuskezeléssel kapcsolatos előadásokon való részvétel
- az iskolán belüli bántalmazás megelőzése
- kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal és egyéb szakszolgálatokkal, szükség esetén kapcsolatfelvétel
- tájékoztatás nyújtása a tanulók részére a szervezett szabadidős programokról
- diákönkormányzat működtetése (a DÖK általában havonta gyűlik össze, s többek között az aktuális problémákról, illetve programokról, a házirend felülvizsgálatáról esik szó)

- közlekedésbiztonsági és bűnmegelőzési témakörben tartott előadások

A tanórán kívüli foglalkozások, amelyek közvetetten segíthetnek a problémák kezelésében:

- délutáni szabadidős foglalkozások
- sportprogramok, sportnapok, a témával kapcsolatos filmvetítések, vetélkedők, versenyek, egyéb játékos programok
- az iskola egészét átfogó, előre tervezett programok: ez elsősorban a diáknapi keretében valósítható meg, pl. átfogó előadások
- a bűnmegelőzéssel kapcsolatos versenyek, pályázatok, szükség esetén külsős felkészítők igénybe vételével
- kirándulások, erdei iskolák, túrák.

Tájékoztató fórumok:

- Szülői értekezlet, szülőcsoportok számára szervezett fórum, tájékoztató
- Szakmai tanácskozások, tréningek – elsősorban a tanárok felkészültségének fejlesztését szolgálja (ilyen továbbképzés például a drogügy koordinátorokat képző tréning, amelyet két pedagógus is elvégzett).
-

Iskolán kívüli rendezvények:

Dombóváron hagyomány a kortársképzés, melyen elsősorban 9-10 évfolyamosok vesznek részt. A tanfolyamot elvégzett tanulók az iskolában rendszeresen tartanak előadásokat.

Ennek területei:

- drog prevenció
- megyei szintű kortársképzésen, illetve táborokban való részvétel
- kapcsolódás más szervezetek, intézmények programjaihoz, hiszen iskolánk tagja a városi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak, a dombóvári Rendőrkapitányság „Tiszta fejjel” programja

Az intézményünkben folyó bűnmegelőzési munka hatékonyságának érdekében, a rendőrség egy iskolarendőrt nevezett ki kapcsolattartónak.

Iskolánkban is fontos szerepe van az Útravaló Programnak.

Ennek keretében valóban érdemben és személyre szabottan foglalkoznak a kijelölt tanárok a rájuk bízott diákokkal. A kapcsolattartás, a korrepetálás mellett a mindennapi problémáikban is eligazodást nyújtanak nekik, valóban életvezetési tudást biztosítanak számukra. Sajnos egyre

több az iskolákban a rászoruló diák, egyre nagyobbak az igények, így arányosan nálunk is csupán a jelentkezők töredéke kapja meg az igényelt támogatást.

Iskolánk alapítványa is sokat tesz a hátrányos helyzetű tanulókért. Minden évben iskolai pályázatot írunk ki, s tíz olyan diákot segítünk anyagilag is, akik a tanulásban a képességeiknek megfelelően, jó hozzáállással és eredményesen kívánnak részt venni.

3.melléklet

Egészségnevelési program

1. Az egészségnevelési program elkészítésének alapjai

1.1 Az iskolai egészségnevelés törvényi háttere

A pedagógiai program tartalmazza a törvényi kereteket, amelyeket az egészségnevelési program elkészítésénél figyelembe kell venni.

1.2. Helyzetelemzés, helyzetkép

Az iskola története a pedagógia program része. A hagyományok, az elődök szellemisége iskolánkra, a benne dolgozóakra hat mind a mai napig. Iskolánk tanárai készek a megújulásra, a modern irányzatok befogadására.

Az iskola Dombóvár belvárosi részén épült. Az épület tehát adott, de mindig van néhány teendő azért, hogy kellemesebb, otthonosabb legyen a mindennapi iskolai élet. Az iskola helye befolyásolja az egészségnevelési munkánk tartalmát, lehetőségeit.

Az iskolában jelenleg a tantestület intenzíven foglalkozik egészségnevelési kérdésekkel a tanórákon, *osztályfőnöki órákon* és azokon kívül. Vannak, akik minden akcióban, munkában részt vállalnak, s vannak, akik időnként kapcsolódnak egy-egy tevékenységi területhez. Az egészségnevelés az a területe az iskolai életnek, ahol csak nagyon fokozatosan és lépésenként haladunk előre, újabb és újabb feladatoknak nézünk elébe. A további munkában is szükség van az iskolavezetőség, a tapasztaltabb és a fiatal kollegák együttműködésére.

2. Az egészségnevelés színterei iskolánkban

A hagyományos tanórai oktatásszervezésben, azaz a tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő egészségvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. **Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van.** Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink komoly elméleti alapokat szerezzenek, mert véleményünk szerint így lehet csak okosan, átgondoltan harcolni az egészségünk megóvásáért.

Az életmód és betegségek összefüggéseit biológia, technika, társadalomismeret, etika, idegen nyelvórákon tanítjuk meg.

A serdülőkori változások ismerete, segítségnyújtás a serdülőkori érzelmi, magatartás, életmód és szexuális problémák, valamint krízisek megoldásában szintén ezek az órák segítenek, kiegészítve az osztályfőnöki órákkal.

Környezet egészségügyi, közegészségügyi és táplálkozás egészségügyi kérdésekben külön előadásokon, szakemberek bevonásával történik az ismeretek bővítése.

A nem hagyományos tanórai keretben az alábbi iskolai programok emelhetők ki:

- az egészséges személyiségfejlődés elősegítése
- az egészséges táplálkozás (pl. az iskolai büfé választékának növelése)
- a mindennapos testmozgás
- a dohányzás, alkoholfogyasztás- és kábítószer használat megelőzése
- a fogyatékosok és hátrányos helyzetűek integrációja,
- az iskolán belüli bántalmazás megelőzésére
- a szexuális nevelés – már a pubertás időszakát, a nemi érés időpontját megelőzően is

A következő tanórán kívüli foglalkozások fontosak az elérendő céljainkhoz:

- Délutáni szabadidős foglalkozások
- Sportprogramok, témával kapcsolatos filmvetítések, vetélkedők, versenyek, egyéb játékos programok, csoportfoglalkozások.
- Az iskola egészét átfogó előre tervezett programok. Ez elsősorban a diáknapi keretben megvalósítható. Rendszeresen hívunk meg előadókat, melyeken a diákok nagy érdeklődéssel vesznek részt.
- Hétvégi iskolai programok
- Sportrendezvények, kulturális programok.
- Diákjaink városi, megyei, országos szintű versenyeken, pályázatokon vesznek részt, ahol egészségmegőrzéssel kapcsolatos témákat dolgoznak fel, pl. a következőket:
 - Elsősegélynyújtás
 - Csecsemőápolás

- Környezet- és természetvédelem
- Katasztrófa elleni védelem
- A versenyekre szaktanárok és külső szakemberek készítik fel a diákokat. A versenyeken szép eredményeket érnek el diákjaink.
- Kirándulások, erdei iskolák, túrák, sportprogramok

Tájékoztató fórumok:

- Szülői értekezlet, szülőcsoport számára szervezett fórum, tájékoztató
- Elsősorban osztályszintű, melyet külső előadó, pl. orvos, pszichológus, rendőrségek bűnmegelőzési osztályának szakembere egészít ki.
- Szakmai tanácskozások, tréningek, melyek elsősorban a tanárok felkészültségének fejlesztését szolgálja

Az iskolán kívüli rendezvények egyéb rendezvények.

A kortárssegítő képzés az iskolai és az iskolán kívüli programok határeseteként, mert az iskola tanulóit vonja be a kortársképzésbe, de a legtöbb helyen a felkészítés színtere nem az iskola, hanem a képző intézmény. Dombóváron hagyomány a kortársképzés, melyen elsősorban 9-10 évfolyamosok vesznek részt. Területei:

- Az alkohol fogyasztását megelőző tréning
- A dohányzást megelőző tréning
- Drog-prevenció

Megyei szintű szervezésekben, szervezett kortársképzéseken, táborokban is részt vesznek diákjaink.

Kapcsolódunk más szervezetek, intézmények programjaihoz, pl. a következőkhöz:

- Polgári védelem
- Vöröskereszt
- ÁNTSZ
- Madarász sulis
- Művelődési Ház
- Alapítványok, civil szervezetek

3. Erőforrások

Az egészségnevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben egészségnevelési munkánk erőforrása is.

3.1. Nem anyagi erőforrások

Az iskolán belüli együttműködés az iskola minden tanárának feladata, hogy egészségmegőrző magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai egészségnevelés, ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. **Azoknak a kollégáknak, akik most kívánnak bekapcsolódni az iskolai egészségnevelési munkába, a tapasztaltabb kollégák tanácsokat, javaslatokat adnak.** A közös munka áttekintése igazgatóhelyettesi feladat.

A programban kiemelkedő szerepet töltenek be a magas szinten képzett biológia szaktanárok.

Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon egészségre, környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek.

A diákönkormányzat feladata a kapcsolattartás illetve a közvetítés a tanárok és a diákok közt. Aktívan részt vállalnak az egészségvédelmi és környezeti programok szervezésében, lebonyolításában. Munkáját tanár segíti. Előnye a napi kapcsolattartás illetve az esetleges egyedi problémák kezelése. **A diákok az egészség-megőrzési témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során** tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el.

Az iskolai egészség-, és környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben az egészséges életmódot, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Iskolánkban ez egyrészt azon keresztül valósul meg, hogy az elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók, másrészt - a lehetőségeiket figyelembe véve – a családok maguk is biztosítják azt.

Iskolaorvos, iskola védőnő rendszeres munkájával segíti a tanárok munkáját órákon és tanórán kívül.

Az iskolán kívüli együttműködésben különösen fontos a fenntartóval való kapcsolat. Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az iskola egész életén belül – az egészségnevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola vezetőjének feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje.

A tanórai és tanórán kívüli egészségnevelési programot színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk számára ilyen szempontból kiemelkedően fontosak a szűrőállomások –tüdő és rákszűrés-. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Az adott intézménnyel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.

A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javaslatokra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

*Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó tényezője az **iskolai büfé** kínálata.* Kíváncsi, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat. Újra időszerűvé vált annak felmérése, hogy az egészséges táplálkozás érdekében mi legyen a büfé kínálata. A tanulók és a tanárok körében ezt az iskolai diákönkormányzat, a szülők közt az iskola szülői munkaközössége végzi el. Az eredmény ismeretében az iskolavezetés megbeszélést folytat a büfé működtetőjével.

Tervezett az egészséges táplálkozás kialakítása érdekében akciónap szervezése a büfé bevonásával.

3.2. Anyagi erőforrások

Az iskolai alapítvány – rászorultsági alapon – támogatja a tanulóknak szervezett éves programokat, a tanulók erdei iskolákban és a nyári táborokban való részvételét. A támogatás mértékéről az alapítvány kuratóriuma dönt.

A pályázatok figyelése vezetőségi feladat, ugyanakkor cél a pedagógusok széles körének bevonása erre a feladatra. A vezetőség tájékoztatja a kollegákat a pályázati lehetőségekről, és segít a pályázatok elkészítésében. Az elnyert összeget teljes egészében arra a területre kell fordítani, amire a kiírás szólt.

4. Alapelvek, jövőkép, célok

Az egészségnevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- az egészséges testtartás, a mozgás, a testedzés fontossága
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- a testi higiénia
- a tanulási környezet alakítása
- a tanulás és a tanulás technikáinak fejlesztése
- az idővel való gazdálkodás szerepe
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége
- a rizikóvállalás és határai
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- a szenvedélybetegségek elkerülése: alkohol, dohányzás
- a szexuális felvilágosítás-nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- az értékek ismerete
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)
- a környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés)
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás,)

Tartsuk szem előtt, hogy gyermeket nevelünk minden órán és foglalkozáson, vagyis fontos, hogy a diák fejében egységes rendszer alakuljon ki! Hosszú távú célunk, jövőképünk, hogy egészséges, környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt;
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;

- a rendszerszemléletet;
- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.
- egészséges fejlődéshez szükséges osztálytermek kialakítása, ezen belül:
 - Az asztalok, székek – padok – igazodjanak a diákok testmagasságához.
 - Megfelelő világítás kialakítása
 - Számítógépek megfelelő elhelyezése.
 - Az iskolatáska „súlyának” csökkentése.

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban. Ilyenek például:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód;
- szintetizálás és analízis;
- problémaérzékenység, integrált megközelítés;
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- kommunikáció, média használat;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- állampolgári részvétel és cselekvés;
- értékelés és mérlegelés készsége.

A gyerekek és fiatalok hosszú éveket töltenek az iskolákban. Ebben az időszakban érdemi hatást lehet gyakorolni a személyiségfejlődésükre, mely nagyban meghatározza az életmódjukban később kialakuló szokásaikat, az életideálokat, preferenciák kialakítását.

Az iskolának a gyerekekre gyakorolt hatása többretegű, komplex kommunikáció.

Egyrészt létezik egy nyíltan megfogalmazott oktatási-nevelési terv, másrészt ezzel összefüggésben vagy ettől függetlenül, illetve ezt gyengítő, vagy erősítő módon ható ún. „rejtett tanterv”, mely az iskolai mindennapok hozadéka, amelyben az iskola tárgyi környezete, az emberi viszonyok minősége egyaránt tükröződik.

Az iskola, más társadalmi intézményekkel és szereplőkkel állandó kölcsönhatásban létezik, hatást gyakorol szűkebb és tágabb környezetének kapcsolatrendszerére, a környezet viselkedésére.

Mindezeket figyelembe véve tehát, az iskola a családi környezet mellett a szocializációnak azt a színterét jelenti, amelyben mód nyílik az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és begyakorlására.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Belvárosi iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, egészségfejlesztő módszerekkel egészségi állapotukat erősítsük, fejlesszük. A 90-es évek óta éppen ezért foglalkozunk tudatosan egészségneveléssel.

Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert.

Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk volt és maradt. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is.

Rövid távú céljaink tervezésében figyelembe vesszük, hogy a hosszabb távú célok megvalósításához milyen lépések vezetnek.

Új tervek:

- az iskolában a speciális érdeklődésű képzési irányok követelményeinek, tananyagának, specialitásainak fejlesztése
- az egészségnevelési program fejlesztése;
- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, az egészségnevelés módszereinek bemutatása;
- új egészségnevelési irodalmak feldolgozásán alapuló foglalkozások szervezése: témanap;
- a kétszintű érettségi egészségnevelési vonatkozásainak összegyűjtése, tananyagba építése.

Hagyományok ápolása:

- iskolanap szervezése az egész iskolai közösség számára;
- drog-prevenációs program folytatása;
- osztályfőnöki órák egészségvédelmi témában.

Szaktárgyi célok:

- a szakórákon minden lehetőség megragadása az egészséges életmódra nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a biológiai ismeretek- embertan);
- a kétszintű érettségire felkészítés (egészség megőrzési, prevenció – megelőzés-kérdések, problémák és megoldási lehetőségeik);
- a hétköznapi egészségvédelmi problémák megjelenítése a szakórákon
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok);
- tanórán kívüli szakórák szervezése;
- multimédiás módszerek alkalmazása szakórákon;
- a számítógép felhasználása a tanórákon.

Rövid távú célok, feladatok:

Rövid távú célok	Feladatok	Sikerkritériumok
Az egészség nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskolai élet egészét átfogó egészségnevelés valósul meg: - átdolgozott tanmenetek; - több egészségnevelési tartalom a tanórákon; - változatosabb tanítási, tanulássegítési egészségnevelési módszerek.
Az egészség nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskolai élet egészét átfogó egészségnevelés valósul meg: - átdolgozott tanmenetek; - több egészségnevelési tartalom a tanórákon; - változatosabb tanítási, tanulássegítési egészségnevelési módszerek.
Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket!	Projektek megvalósítása (pl. „Ép testben- ép lélek!”).	A széttagolt ismeretek rendszerszemlélettel összekapcsolódnak, egyre több tanuló vesz részt tanulási projektben, a gyerekek örömmel készülnek a következő projektre.

A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek az egészséges életvitel hiteles terjesztői!	Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek tartása az adott témában.	A felnőttek rendelkeznek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek az egészséges életmód alakítása során mintaként szolgálnak. Egyre több szülő, tanár vesz részt a programokon.
Az iskola tisztaságának javítása, a hulladék mennyiségének csökkentése.	Szelektív hulladékgyűjtés bővítése – a labor veszélyes hulladékai, a műanyag, a papír és az elem folyamatos gyűjtése és elszállításának megszervezése. A helyes vásárlói szokások kialakítása.	Javul az iskola tisztasága. A tanulók és az iskola dolgozói szelektíven kezelik a műanyag hulladékot. Csökken az elszállított hulladék mennyisége. Kevesebb a csomagolási hulladék a szemetesekben.
Takarékoskodás a vízzel és a villannyal.	Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések – és ezek közlése az iskolaújságban	Nem lesznek nyitva felejtett vagy csöpögő csapok, égve felejtett villanyok. Észrevehetően csökken az iskola víz- és villanyszámláján szereplő összeg.
A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat!	Résztétel a helyi és az országos programokon, pályázatokon; a természetben, környezetben végzett szemlélődés, vizsgálódás, kutatómunka; kiállítások, vetélkedők, előadások szervezése a „Jeles napokra”.	Ha ismeri környezetét, jobban szereti, kötődik hozzá és megóvja. A rendezvényekre egyre többen érdeklődnek, tudnak a helyi környezetről, és ezt a többieknek is szívesen elmondják.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét – megalapozva az élethosszig tartó tanulást!	Szakkönyvek, folyóiratok, videó-anyag és CD-k beszerzése. Internet-hozzáférés biztosítása. Az iskolaújságban „zöld” rovat nyitása.	Egyre több gyerek kér feladatot, tart kiselőadást, ír cikkeket, tudja használni a szakirodalmat. Szép eredményeket érünk el különböző versenyeken.

5. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

5.1. Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

Az egészséges életmódra nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen. Lehetőségeink:

- „akciók”: pályázatok, újságkészítés, kiállítás-rendezés, kérdőíves felmérés, „nemzetközi akciók”;
- modellezés;
- „látogatás”:
- versenyek;
- szakkörök;
- iskola „zöldítés”;
- DÖK-nap;
- Illyés hét rendezvényei
- iskolai, nemzetközi projektek.

6. Módszerek

Az egészséges életmódra nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével az egészséges életmódra nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani. Ezek nem mindegyike ismert mindenki előtt, ezért olyan tanárképzést szervezünk, amelyen bemutatjuk az interaktív lehetőségeket. Fontos, hogy ezeket mindenki saját maga is kipróbálja, mielőtt diákokkal alkalmazza. A foglalkozások, módszerek így válnak csak hitelessé.

Módszereink:

- kooperatív (együttműködő) tanulási technikák
- játékok
- modellezés
- riportmódszer
- projektmódszer
- kreatív tevékenység
- közösségépítés

- művészi kifejezés.

7. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek az egészséges életmódra nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket kell beszerezni.

Folyamatosan frissíteni kell a szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy az egészséges életmódra nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális ill. multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépüljön az egészséges életmódra nevelés speciális eszközigénye is.

8. Iskolai környezet

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás program célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel, hiszen tapasztaljuk, hogy a modern kor és az azzal együtt járó technológiák az embert olyan életmódba kényszeríthetik, amely a mozgásszegény életmódhoz, a fizikai képességek hanyatlásához vezethet, áttételesen előidézve ezzel a szellemi teljesítmény romlását is. Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszthető.

Ezért célként tűztük ki, hogy:

- minden testnevelési órán és minden egyéb testmozgási alkalmon megtörténjen a keringési- és légző-rendszer megfelelő terhelése;
- minden testnevelési órán legyen gimnasztika, benne a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légzőtorna
- a testnevelési tananyag egészébe kerüljön be a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása, külön figyelemmel a fittség mérések testhelyzeteire és az izomerősítések különböző testhelyzeteire
- minden testnevelési óra és egyéb testmozgási alkalom örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is;
- a testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesülnek a teljes testmozgás-programban;

- a testmozgás-program életmód-sportokat, életminőség-sportokat is tanítson meg (olyan sportokat, amelyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében);
- a testmozgás-program játékokat és táncot is tartalmazzon.

A fenti szempontok, együtt és egyformán fontosak és jelentősek.

Az iskolában sajnos csak egy tornaterem van, ezért ki kell emelni az iskola udvarának szerepét. A zöld környezet rekreációs feladatokat valamint oktatási célt is szolgál. A mindennapi testnevelés színtere a több sportpályát tartalmazó udvar. ***Az iskola tágabb környezetében a városi úszásoktatás nagymértékben növeli lehetőségeinket.***

A városban több szervezett sportolási lehetőség van, amelyet diákjaink egy része igénybe vesz. A rendszeres edzések eredménye kimagasló az egyes szakágakban. Mindezek mellett az iskolában valamint városi szinten is több szervezett kirándulásra, túrára van lehetőségük a diákoknak.

9. Kommunikáció

Az egészséges életmódra nevelésben – jellegénél, összetettségénél fogva – nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Ugyanakkor legalább ilyen fontos, hogy diákjaink a nagyszámú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Fontos számunkra, hogy képesek legyenek a szakirodalomban eligazodni, az értékes információkat meg tudják az értéktelentől különböztetni. Tanulóinkat meg kell tanítani a fellépésre, a szereplésre, az előadások módszertanára. Végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és szóban egyaránt – ezen képesség napjainkban nélkülözhetetlen.

9. 1. Iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltetőeszközökkel;
- házi dolgozat készítése;
- posztterek készítése és bemutatása;
- Gima újság megjelenése
- drótpostán történő levelezés: tanárokkal, szülőkkel, diákokkal;
- faliújságon közölt információk készítése;
- szórólapok készítése.

9.2. Iskolán kívüli kommunikáció formái

- egészséges életmóddal kapcsolatos cikkek feldolgozása különböző napilapokból;
- egészségi problémákról, betegségekről megjelent tudományos cikkek feldolgozása;
- egészség és környezetvédelemről szóló rádió- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- a környezet állapotfelmérésének értékelése, kapcsolatfelvétel az illetékesekkel; A környezet hatása az egészségre
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.

10. Minőségfejlesztés

Az iskolai egészségnevelési munkájának mérése, értékelése több szempontból eltér az iskola életének más területén alkalmazottaktól.

A szakmai tartalmakat az egyes tantárgyak helyi tantervébe építjük be, s ennek keretében kerülnek mérésre is. A szaktárgyi munkaközösségeknek egy keresztntantervi követelményrendszert kell kidolgozniuk.

A tanulók szűréseken vesznek részt, melyeken az egészség-állapot összegezhető, lemérhető. Ezek a következők:

5-8. évfolyam	fogászati szűrés
9-10. évfolyam	bőrvizsgálat
12. évfolyam	tüdőszűrés
felmenő rendszerben	általános állapotfelmérés – védőnő, iskolaorvos

Ezen kívül vannak eseti, alkalmoszerű szűrések.

11. Továbbképzés

Az élethosszig tartó tanulás egy pedagógus számára nélkülözhetetlen. Ennek egyszerre kell tartalmaznia a szakmai és a módszertani ismeretekben való fejlődést.

Az iskola továbbképzési programjába beépítve, az ötéves továbbképzési idő alatt – minden évben más-más munkaközösségből – évente egy-két tanár részt vesz a külső intézmények által szervezett tanár-továbbképzési programokon, melynek része az egészséges életmódra nevelés továbbképzése.

4. melléklet

Környezeti nevelési program

1. A környezeti nevelési program elkészítésének alapjai

1.1. Az iskolai környezeti nevelés törvényi háttere

A pedagógiai program tartalmazza azokat a törvényi kereteket, amelyeket a környezeti nevelési program elkészítésénél figyelembe kell venni.

1.2. Helyzetelemzés, helyzetkép

A hagyományok, az elődök szellemisége iskolánkra, a benne dolgozókra hat mind a mai napig. Iskolánk tanárai készek a megújulásra, a modern irányzatok befogadására. Az iskola Dombóvár belvárosi részén épült. **Az épület tehát adott, de mindig van néhány teendő azért, hogy kellemesebb, otthonosabb legyen a mindennapi iskolai élet.** Az iskola helye befolyásolja a környezeti nevelési munkánk tartalmát, lehetőségeit.

2. A környezeti nevelés színterei iskolánkban

A hagyományos tanórai oktatásszervezésben a tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy mely problémát hogyan dolgozzuk fel. **Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is.** A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink komoly elméleti alapokat szerezzenek, mert véleményünk szerint így lehet csak okosan, átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért.

Az egyszerű víz-, talaj- és levegővizsgálati módszereket laboratóriumban megtartott tanórákon tanítjuk meg. Külön, kiemelten kezeljük ezek elemzését, a következtetések megfogalmazását, a tapasztalatok hatásainak értékelését.

A nem hagyományos tanórai keretben a tanév során a nyolcosztályos tagozaton *tanulók* lehetőség szerint a szülők önkéntes felajánlása alapján *legalább egyszer – lehetőleg a 6-7. évfolyamon - az erdei iskolában* töltenek 3-4 napot, maximum egy hetet, vagy intézmény- és múzeumlátogatásokon vesznek részt. *Az erdei iskolát a szülők, diákok saját maguk finanszírozzák, eseti jelleggel ehhez az iskola alapítványai hozzájárulhatnak.*

Az itt folyó munka a tanév szerves része. Az erdei iskolában a munka meghatározott, speciális órarend szerint folyik. Ezen kívül a többi osztály, valamint a nyolcosztályos évfolyamon tanulók a környéken tesznek kirándulást, ahol a diákok megtanulják a természettel való harmóniában élés mikéntjét.

A tanórán kívüli programok közül fontosak azok a versenyek, ahol a környezet- és természetvédelem fontos téma, így elmélyíthetik elméleti tudásukat (pl. Kitaibel Pál Országos Biológia és Környezetvédelmi Verseny, Herman Ottó Verseny, Kaán Károly Tanulmányi verseny, illetve egyéb országos, és regionálisan meghirdetett, a témához kapcsolódó egyéni vagy csapatversenyek.).

Bekapcsolódunk helyi szervezésű nyári ökológiai, madármegfigyelő táborokba. A táborban projekt-módszerrel dolgozunk. Olyan tudást adunk a tanulónak, amely felelősségvállalással, önálló munkával, egymással dolgozni tudással jár együtt.

Részt vállalunk különböző környezeti neveléssel foglalkozó kiadványok, pályázatok összeállításában, megírásában.

Különböző egyéb akciókban is részt veszünk:

- Az iskolában rendszeresen, különböző gyűjtési akciókat (elem-, és papírgyűjtés) szervezünk.
- Kiállításokat rendezünk (pl. a Víz és a Föld Napján rajz- és fotókiállítást) vagy részt veszünk azokon jeles napok alkalmával (pl. városi szervezésű rendezvényeken)
- Tanulóink sok környezetvédelemmel foglalkozó csoport akcióiban vállalnak komoly feladatokat. A Madártani Csoport munkájában évek óta rendszeresen dolgoznak diákjaink.
- A Polgármesteri Hivatal által szervezett programokban aktívan részt veszünk, sőt a szervezési feladatok egy részét is átvállaljuk. Jeles napok, Takarítási világnap, stb.
- Az önkéntes munkák vállalása során széles körben dolgoznak a középiskolás diákjaink.

3. Erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is.

3.1. Nem anyagi erőforrások

Az iskolán belüli együttműködés keretében minden tanár feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai környezeti nevelés, ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. **Azoknak a kollégáknak, akik most kívánnak bekapcsolódni az iskolai környezeti nevelési munkába, a tapasztaltabb kollégák tanácsokat, javaslatokat adnak.** A közös munka áttekintése igazgatóhelyettesi feladat.

Kiemelt a biológia szakos tanárok szerepe. Szerencsére az iskola tanárai közül az egyik a területen járatos minősített szakértő, tankönyvszerző, a másik kolléga pedig környezettan szakos is, amely könnyíti a diákok irányítását, felkészítését.

Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt különösen érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoportnak.

A diákönkormányzat feladata a kapcsolattartás, illetve a közvetítés a tanárok és a diákok közt. Tagjai aktívan részt vállalnak a környezeti programok szervezésében, lebonyolításában. Munkáját tanár segíti. Előnye a napi kapcsolattartás illetve az esetleges egyedi problémák kezelése.

A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el.

Iskolánkban nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában az erdei iskoláknak, a témanapoknak, a hulladékgyűjtési akcióknak, valamint a nyári táboroknak. A diákok és tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében is.

A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg, a tanórán kívüli környezeti nevelési tevékenységek áttekintése igazgatóhelyettesi feladat lehet.

Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Iskolánkban ez egyrészt azon keresztül valósul meg, hogy az elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók, másrészt az egyes környezeti nevelési programjaink anyagi fedezetét – a lehetőségeiket figyelembe véve – a családok maguk is biztosítják.

Az iskolaorvos rendszeres munkájával segíti a tanári munkát órákon és tanórán kívül.

Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentsük a felesleges papírfelhasználást (pl.: féloldalas papírlapok használata, kicsinyített és kétoldalas fénymásolás, digitális információáramlás), folyamatosan gyűjtsük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztéséhez a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

Az iskolán kívüli együttműködésben meghatározó a fenntartó szerepe, hiszen ők határozzák meg az általuk fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az iskola egész életén belül – a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola vezetőjének feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az iskolai környezeti nevelési programokat.

A polgármesteri hivatal környezetvédelmi feladatokkal megbízott munkatársa közvetlen kapcsolatot tart az iskolákkal. Koordináló szerepének köszönhetően több sikeres akciót, programot szerveztek a városban, melyen diákjaink aktívan részt vettek.

A tanórai és tanórán kívüli környezeti programot színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk számára ilyen szempontból kiemelkedően fontosak a múzeumok és a nemzeti parkok. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Az adott intézménnyel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.

A **civil szervezetek** szakmai ismereteikkel és programjaikkal segítik környezeti nevelési munkánkat. Tantestületünk több tagja rendszeresen részt vesz előadásaikon, továbbképzéseiken, illetve mi is tartunk előadásokat, továbbképzéseket a civil szervezetek által szervezett programokon. Szükséges, hogy több, az egész tantestületet érintő környezeti témájú előadás és foglalkozás legyen a jövőben. A civil szervezetekkel való iskolai szintű kapcsolattartás intézményvezető-helyettesi feladat. A szaktanárok egyénileg alakítanak ki kapcsolatot az egyes civil szervezetekkel.

Az **egyéb intézmények között** meg kell említeni a dombóvárivízszolgáltató környezeti nevelés területén kifejtett munkáját. A víz világnapján intézménylátogatással, különböző programokkal, pályázatokkal hívja fel a tanulók figyelmét a víz védelmének fontosságára. Rendszeresen részt veszünk ezeket a programokon.

A **helyi Német Kisebbségi Önkormányzat** programjaiban kiemelt szerepet kap a környezeti nevelés. Önálló illetve kapcsolódó programjaik széles érdeklődésre tartanak számot, melyhez szintén kapcsolódunk.

A **hivatalos szervek** egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javasatainkra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó tényezője az **iskolai büfé** kínálata. **Fontos, hogy továbbra is figyeljünk arra, megőrizzük ezt a helyzetet, hogy a büfé nem egy nagyvállalat része, hanem egy, az iskolánkra szabottan működő önálló egység.** Kíváncsús, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat, kialakuljon a szelektív hulladékgyűjtés.

Anyagi erőforrások

Az iskolai alapítványok támogatják, illetve – rászorultság alapon – külön támogatják a tanulók erdei iskolákban és a nyári táborokban való részvételét. A támogatás mértékéről az alapítványok kuratóriumai döntenek.

Több éven át lehetőség volt külön keretre pályázni környezeti programokkal, akciókkal. **A pályázatok figyelése a területen elsősorban vezető-helyettesi feladat.** Az intézmény vezetősége tájékoztatja a kollegákat a pályázati lehetőségekről, és segít a pályázatok elkészítésében. Az elnyert összeget teljes egészében arra a területre kell fordítani, amire a kiírás szólt.

4. Alapelvek, jövőkép, célok

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk az alábbiakat:

- a fenntarthatóságra nevelés;
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- alapvető emberi szükségletek;
- emberi jogok;
- demokrácia;
- elővigyázatosság;
- biológiai és társadalmi sokféleség;
- az ökológiai lábnyom.

Tartsuk szem előtt, hogy egy gyereket tanítunk minden órán és foglalkozáson, vagyis fontos, hogy a diák fejében egységes rendszer alakuljon ki!

Hosszú távú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani az alábbiakat:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt;
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát;
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését;
- a rendszerszemléletet;
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését;
- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban. Ilyenek például:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód;

- szintetizálás és analízálás;
- problémaérzékenység, integrált megközelítés;
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- kommunikáció, média használat;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- állampolgári részvétel és cselekvés;
- értékelés és mérlegelés készsége.

Napjainkban a világ figyelme a fenntarthatóság megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskolánknak biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes tanulókat kell nevelnünk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Belvárosi iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretüket formáljuk, megszilárdítsuk. A 90-es évek óta éppen ezért foglalkozunk tudatosan környezeti neveléssel.

Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. **Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert.** Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk volt és maradt. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is.

Tanórán, laboratóriumban, nyári ökológia táborokban vagy a nomád táborokban és az erdei iskolákban megismertetjük gyerekeinkkel a természetet, gyakoroltatjuk az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak majd a gyerekek tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

Rövid távú céljaink tervezésében figyelembe vesszük, hogy a hosszabb távú célok megvalósításához milyen lépések vezetnek.

Új tervek:

- az iskolában tervezett új, speciális érdeklődésű képzési irányok – természettudományos tagozat - követelményeinek, tananyagának, specialitásainak fejlesztése
- az egészségnevelési program fejlesztése;
- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához;
- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása;
- új környezeti nevelési irodalmak feldolgozásán alapuló foglalkozások szervezése: témanap;
- a kétszintű érettségi környezeti nevelési vonatkozásainak összegyűjtése, tananyagba építése

Hagyományok ápolása:

- iskolanap szervezése az egész iskolai közösség számára;
- a környék – Dombóvár - nevezetességeinek feltérképezése;
- az iskola hírességeinek élete – kutatás;

- nyolcosztályos tagozaton tanulók erdei iskolai programjának szervezése, megvalósítása;
- nyári ökológiatábor szervezése;
- drog-prevenációs program folytatása;
- osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában.

Szaktárgyi célok:

- a szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei);
- a kétszintű érettségire felkészítés (környezetvédelmi kérdések, problémák és megoldási lehetőségeik);
- a hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon (a környezetszennyezés hatása a természeti-, és az épített környezetre, az emberre);
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok);
- tanórán kívüli szakórák szervezése;
- természetvédelmi versenyekre felkészítés;
- multimédiás módszerek alkalmazása szakórákon;
- a számítógép felhasználása a tanórákon.

Rövid távú célok, feladatok

Rövid távú célok	Feladatok	Sikerkritériumok
A környezeti nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskolai élet egészét átfogó környezeti nevelés valósul meg: - átdolgozott tanmenetek; - több környezeti nevelési tartalom a tanórákon; - változatosabb tanítási, tanulássegítési környezeti nevelési módszerek.
Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket!	Projektek kidolgozása (pl. „Védeni kell!”).	A széttagolt ismeretek rendszerszemlélettel összekapcsolódnak, egyre több tanuló vesz részt tanulási projektben, a gyerekek örömmel készülnek a következő projektre.
A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal	Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek tartása az adott témában.	A felnőttek rendelkeznek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a

legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői!		környezettudatosság alakítása során mintaként szolgálnak. Egyre több szülő, tanár vesz részt a programokon. Az iskolai programok tervezésekor szempont, hogy a lehetőségekhez képest minél környezetkímélőbb legyen a program.
Az iskola tisztaságának javítása, a hulladék mennyiségének csökkentése.	Szelektív hulladékgyűjtés – a laborvegyszerek, a papír, a műanyag és az elem folyamatos gyűjtése és elszállításának megszervezése. A helyes vásárlói szokások kialakítása.	Javul az iskola tisztasága. A tanulók és az iskola dolgozói szelektíven kezelik a műanyag hulladékot. Csökken az elszállított hulladék mennyisége. Kevesebb a csomagolási hulladék a szemetesekben.
Takarékoskodás a vízzel és a villannyal.	Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések – és ezek közlése az iskolaújságban	Nem lesznek nyitva felejtett vagy csöpögő csapok, égve felejtett villanyok. Észrevehetően csökken az iskola víz- és villanyszámláján szereplő összeg.
A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat!	Részvétel a helyi és az országos programokon, pályázatokon; a természetben, környezetben végzett szemlélődés, vizsgálódás, kutatómunka; kiállítások, vetélkedők, előadások szervezése a „Jeles napokra”.	Ha ismeri környezetét, jobban szereti, kötődik hozzá és megóvjá. A rendezvényekre egyre többen érdeklődnek, tudnak a helyi környezetről, és ezt a többieknek is szívesen elmondják.
Legyenek a tanulók környezetük, szülőföldjük védelmezői!	Fásítási program – osztályonként, madáretetők kihelyezése az iskola udvarán, ahová rendszeresen visszajárnak, figyelik változásait, gondozzák. Faültetés, téli madáretetés.	Változik az osztály közvéleménye, morálja. Beszélgetéseken, osztályfőnöki órákon, kirándulásokon egyre többször téma a szülőföld értékei. A tanuló kötődik környezete egy darabkához, és ezen keresztül átérzi környezetünk megóvásának fontosságát.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét – megalapozva az élethosszig tartó tanulást!	„Zöld sarok” kialakítása az iskolai egyik osztálytermében, szakkönyvek, folyóiratok, videó-anyag és CD-k beszerzése. Internet-hozzáférés biztosítása. Az	Egyre több gyerek kér feladatot, tart kiselőadást, „sűrög-forog” a könyvtárban, ír cikkeket, tudja használni a szakirodalmat. Szép eredményeket érünk el különböző versenyeken.

	iskolaújtságban „zöld” rovat nyitása.	
--	--	--

5. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

5. 1. Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy megfelelő módon diákjainkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról.

Lehetőségeink:

- terepi munka során: terepgyakorlatok, táborok, tanulmányi kirándulások, városismereti játékok stb.;
- kézműves foglalkozások: egy-egy ünnephez kötött, tábori időben stb.;
- „akciók”: pályázatok, újságkészítés, kiállítás-rendezés, kérdőíves felmérés, „nemzetközi akciók”;
- modellezés;
- „látogatás”: múzeum, állatkert, botanikus kert, nemzeti park, valamint lehetőség szerint: szeméttelp, hulladékégető, szennyvíztisztító stb.;
- versenyek;
- szakkörök;
- az iskolaudvar zöldebbé tétele
- DÖK-nap;
- „jeles napok”;
- projektek (pl. savas eső, vízvizsgálat, zuzmóprogram);
- moduloktatás pld. az eredi iskolában.
- tanórán, laboratóriumban
- Zöld Napokon – néhány jeles nap megünneplése, a naphoz kapcsolható programok, vetélkedők, kiállítás, szervezése;
- iskolai, nemzetközi projektek – több diákcsera valósul meg évente.

6. Módszerek

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani.

Ezek nem mindegyike ismert mindenki előtt, ezért olyan tanárképzést szervezünk, amelyen bemutatjuk az interaktív lehetőségeket. Fontos, hogy ezeket mindenki saját maga is kipróbálja, mielőtt diákokkal alkalmazza. A foglalkozások, módszerek így válnak csak hitelessé.

Alkalmazott metódusok:

- kooperatív (együttműködő) tanulási technikák;
- játékok;
- modellezés;
- riportmódszer;
- projektmódszer;
- terepgyakorlati módszerek;
- kreatív tevékenység;
- közösségépítés;
- művészi kifejezés.

7. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználdott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket kell beszerezni.

Az iskola alapítványai támogathatják a terepi programokat, és a táborok számára a biológiai és kémia valamint a környezetvédelmi vízvizsgálatokhoz, illetve a levegő- és talajvizsgálatokhoz szükséges eszközöket, vegyszereket. Folyamatosan frissíteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy a környezeti nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális, ill. multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is.

8. Iskolai környezet

Az iskola közvetlen környezeténél ki kell emelni az iskola udvarának szerepét. A zöld környezet rekreációs feladatokat, valamint oktatási célt is szolgál. A mindennapi testnevelés színtere a több sportpályát tartalmazó udvar.

A zöld növényzet ápolására külön udvarost alkalmaz az iskola. Folyamatosan fásítási akciókat szervezünk az udvaron és az iskola környékén. Az oktatási feladatok bővültek az udvaron található fák táblázásával: magyar és tudományos név. A fákra kihelyezett madáretetőket és odúkat folyamatosan felújítjuk. A biológia oktatása mellett a földrajz tantárgy oktatását az udvaron elhelyezett bemutatókert segíti.

Az iskola tágabb környezeténél hangsúlyozni kell, hogy Dombóvár város kiváló adottságokkal rendelkezik. Több élőhely is bemutatatható pár kilométeren belül:

- Erdő élővilága (Nyerges, Szigeterdő)
- Folyó, illetve tó élővilága (Kapos, Konda-patak, Tüskei horgásztó, Nyerges-tó)
- Mező élővilága (Gólyavár területe)
- Város élővilága

A városban több helyi védettséget élvező terület illetve fasor található:

- Szigeterdő
- Fő utcai gesztenye fasor
- A Havasi tűzlepke élőhelye.

Mindezek lehetőséget biztosítanak a tanulók széles körű ismereteinek bővítésére, a tapasztalati úton történő tanításra, a megfigyelésre, a kutató munkára.

9. Kommunikáció

A környezeti nevelésben – jellegénél, összetettségénél fogva – nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Ugyanakkor legalább ilyen fontos, hogy diákjaink a nagyszámú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Fontos számunkra, hogy képesek legyenek a szakirodalomban eligazodni, az értékes információkat meg tudják az értéktelentől különböztetni.

Tanulóinkat meg kell tanítani a fellépésre, a szereplésre, az előadások módszertanára. Végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és szóban egyaránt – ezen képesség napjainkban nélkülözhetetlen.

9.1. Az iskolán belüli kommunikáció formái:

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltetőeszközökkel;
- házi dolgozat készítése;
- posztterek készítése és bemutatása;
- drótpostán történő levelezés: tanárokkal, szülőkkel, diákokkal;
- faliújságon közölt információk készítése;
- szórólapok készítése.

9. 2. Iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napi-, hetilapokból;
- környezeti problémákról megjelent tudományos cikkek feldolgozása;
- környezetvédelemről szóló rádió- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- a környezet állapotfelmérésének értékelése, kapcsolatfelvétel az illetékesekkel;
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.

10. Minőségfejlesztés

Az iskola környezeti nevelési munkájának mérése, értékelése több szempontból eltér az iskola életének más területén alkalmazottaktól. Ennek oka, hogy a környezeti nevelés a szakmai ismeretek mellett – a többi tantárgyhoz képest – markánsabban közvetít egy viselkedési módot és értékrendet az embernek a világban elfoglalt helyéről.

A szakmai tartalmakat az egyes tantárgyak helyi tantervébe építjük be, s ennek keretében kerülnek mérésre is. A szaktárgyi munkaközösségeknek egy keresszttantervi követelményrendszert kell kidolgozniuk.

11. Továbbképzés

Az élethosszig tartó tanulás egy pedagógus számára nélkülözhetetlen. Ennek egyszerre kell tartalmaznia a szakmai és a módszertani ismeretekben való fejlődést.

Az iskola továbbképzési programjába beépítve, az ötéves továbbképzési idő alatt – minden évben más-más munkaközösségből – tervezetten legalább egy-két tanár részt vesz a külső intézmények által szervezett tanár-továbbképzési programokon, melynek része a környezeti nevelés továbbképzése.